

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

KULTURNA DEDIŠČINA V RAZVOJNIH PROGRAMIH 2021–2027

Zbornik referatov in razprav s posveta 14. 2. 2022 v dvorani
Državnega sveta Republike Slovenije

Št. 2/2022

KULTURNA DEDIŠČINA V RAZVOJNIH PROGRAMIH 2021–2027

Knjižna zbirka: Zbornik referatov in razprav št. 2/2022

Gradiva zbrala: mag. Damijana Zelnik

Zbornik uredila in jezikovno pregledala: Mateja Faletič

Fotografije: Fixmedia, zavod za razvoj filmske ustvarjalnosti Ljubljana

Oblikovanje: Cicero, Begunje, d. o. o.

Izdal in založil: Državni svet Republike Slovenije, Šubičeva 4, 1000 Ljubljana

Naklada: e-zbornik

april 2022

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID 106820099
ISBN 978-961-6453-70-7 (PDF)

KAZALO

I. UVODNI NAGOVOR	6
Alojz KOVŠČA, predsednik Državnega sveta Republike Slovenije.....	7
II. REFERATI S PREDSTAVITVAMI	9
• Jernej HUDOLIN, Zavod za varstvo kulturne dediščine <i>DEDIŠČINA KOT RAZVOJNA PRILOŽNOST</i>	10
• Prof. dr. Irena LAZAR, Univerza na Primorskem <i>DEDIŠČINA KOT PRILOŽNOST – izobraževanje, znanja, veščine</i>	20
• Mateja PANTER, Društvo oblikovalcev Slovenije <i>ARHITEKTURNA DEDIŠČINA ZA SODOBNE VSEBINE</i>	30
• Mag. Ilona STERMECKI, Slovenska turistična organizacija <i>TRAJNOSTNI TURIZEM IN KULTURNA DEDIŠČINA</i>	44
• Tilen KLUGLER, Občina Slovenj Gradec <i>LOKALNA SKUPNOST MED VAROVANJEM IN RAZVOJEM MESTNIH SREDIŠČ</i>	59
III. OSTALE PREDSTAVITVE	77
• Peter VESENJAK, Hosting, d. o. o., Hotel Mitra, Ptuj, član skupine PKF tourismexperts <i>Kulturna dediščina – ključ do pristne butičnosti, identitete in trajnostne dodane vrednosti v turistični ponudbi zgodovinskih mest Slovenije</i>	78
• Janoš KERN, državni svetnik <i>Imago Sloveniae</i>	90
• Mateja Hafner Dolenc, Združenje zgodovinskih mest Slovenije <i>KULTURNA DEDIŠČINA V RAZVOJNIH PROGRAMIH 2021 – 2027</i>	91
• Bojan Ivanc, CFA, CAIA, glavni ekonomist pri Gospodarski zbornici Slovenije <i>Kulturna dediščina - generator gospodarskega razvoja krajev in regij</i>	110
• Monika KIRBIŠ ROJS <i>NAPREDNA SLOVENIJA 2021-2027</i>	117

- Prof. dr. Andreja Kutnar
Ohranjanje kulturne dediščine z načeli Novega evropskega Bauhauusa – Obnova servitskega samostana na stičišču umetnosti, kulture, socialne vključenosti, znanosti in tehnologije.....137

- Dr. Jelka Pirkovič, Direktorat za kulturno dediščino, Ministrstvo za kulturo
Pol stoletja prizadevanj za financiranje dediščine v Evropi. In kje je Slovenija?.....145

- Matej SLAPAR, župan občine Kamnik
Lokalna skupnost med varovanjem in razvojem mestnih središč - primer Kamnika.....152

Komisija Državnega sveta za kulturo, znanost, šolstvo in šport in Komisija Državnega sveta za gospodarstvo, obrt, turizem in finance sta 14. 2. 2022 organizirali posvet Kulturna dediščina v razvojnih programih 2021–2027. Na posvetu so razpravljavci preverili stanje kulturne dediščine v Sloveniji in njeno vključenost v različna sektorska področja. Opozorili so, da obnovljena kulturna dediščina predstavlja razvojni potencial trajnostnega turizma, ki za mesta in lokalne ponudnike pomeni edino poslovno priložnost za gospodarski razvoj. Fizično stanje kulturne dediščine, kar še posebej velja za dediščino v mestnih središčih starih mestnih jeder, pa se zaradi premajhnega proračunskega vlaganja v obnovo objektov iz leta v leto slabša. Zaostanek je kljub izboljšanju v letih 2019–2021 prevelik, situacija se slabša iz leta v leto, zato so nujne sistemske in celovite rešitve, ne le na nivoju Ministrstva za kulturno, pač v sodelovanju s tistimi področji, ki so ključna za uspešno izvajanje celovite prenove kulturne dediščine in s tem oživljanja mestnih središč. Udeleženci so zato predlagali vključitev kulturne dediščine v razvojne programe države – POBUDO ZA MESTNA SREDIŠČA z namenom takojšnjega, sistemskega, medsektorskega pristopa k urejanju mestnih središč za njihov obstoj in razvoj, zato da bodo stara mestna jedra lahko predstavljala kakovostno okolje za bivanje in urejeno poslovno okolje.

Na posvetu so s predstavitevami sodelovali dr. Jelka Pirkovič, v.d. direktorice Direktorata za kulturno dediščino na Ministrstvu za kulturo, Jernej Hudolin, generalni direktor Zavoda za varstvo kulturne dediščine, prof. dr. Andreja Kutnar, direktorica InnoRenew CoE, prof. dr. Irena Lazar, dekanja Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem, Mateja Panter, podpredsednica Društva oblikovalcev Slovenije, Janoš Kern, državni svetnik in direktor Ustanove Imago Sloveniae - Podoba Slovenije, Bojan Ivanc, predstavnik Gospodarske zbornice Slovenije, mag. Ilona Stermecki, v.d. direktorice Slovenske turistične organizacije, Tilen Klugler, župan Občine Slovenj Gradec in Matej Slapar, župan Občine Kamnik, Peter Vesenjaj, predstavnik konzorcija za izdelavo Strategije trajnostne rasti slovenskega turizma 2022–2028 in predstavnik turističnih ponudnikov, Hosting, d. o. o., mag. Monika Kirbiš Rojs, državna sekretarka Službe Vlade Republike Slovenije za kohezijsko politiko, in Mateja Hafner Dolenc, generalna sekretarka Združenja zgodovinskih mest Slovenije.

I. UVODNI NAGOVOR

Alojz KOVŠČA

predsednik Državnega sveta Republike Slovenije

Spoštovani gospe in gospodje, cenjeni kolegi državni svetniki, cenjeni ugledni zbor razpravljavcev, spoštovano občinstvo, ki nas spremlja v dvorani in na daljavo, dovolite mi, da vam izrečem kot prvi med enakimi toplo in iskreno dobrodošlico v dvorani Državnega sveta, drugega doma slovenskega parlamenta. Današnji posvet je po teži zagotovo med najpomembnejšimi posveti, ki jih pripravljamo, saj ga organizirata kar dve pristojni komisiji - Komisija za šolstvo, znanost, kulturo in šport ter Komisija za gospodarstvo, obrt, turizem in finance.

Priprava Regionalnega razvojnega programa (RRP LUR) pomeni aktivno vključevanje regije v procesu programiranja za novo finančno perspektivo 2021–2027. Gre za kompleksen proces priprave vseh dokumentov na nacionalni in na regionalni ravni za novo sedemletno obdobje, zato je izjemno pomembno, da pri tem aktivno sodeluje, tako s kritikami kot predlogi, kar se da široka zasedba strokovne javnosti in Državni svet je kot tak primeren oder za naslavljanje tovrstnih strateških problematik.

Državni svet je že lanskega aprila podrobno obravnaval Predlog načrta za okrevanje in odpornost, ki ga je Vlada Republike Slovenije sprejela 28. aprila. Za preoblikovanje slovenskega turizma ter investicije v infrastrukturo na področju turizma in kulturne dediščine je v njem namenjenih 127 milijonov nepovratnih sredstev. Na prioritetenem seznamu je trenutno 6 objektov državnih kulturnih spomenikov in javne kulturne infrastrukture: Vrba (interpretacijski center), grad Negova, grad Turjak, grad Dornava, grad Viltuš, Tehniški muzej Slovenije v Bistri. V reformo trajnostnega razvoja slovenskega turizma, vključno s kulturno dediščino, so načrtovane investicije usmerjene v trajnostni razvoj slovenske nastanitvene turistične ponudbe za dvig dodane vrednosti turizma, razvoj javne in skupne turistične infrastrukture in naravnih znamenitosti v turističnih destinacijah ter trajnostno obnovo in oživljanje kulturne dediščine in javne kulturne infrastrukture ter vključevanje kulturnih doživetij. Investicije so skladne tudi s predlaganim ukrepom Strategije kulturne dediščine 2020–2023, in sicer: spodbujanje razvoja trajnostnega kulturnega turizma, kreativnih industrij in drugih novih produktov in storitev z uporabo dediščinskih virov, kar pomeni, da imamo v rokah dovolj dobro podlago, iz katere lahko veliko naredimo ali pa tudi ne.

Namen današnjega posveta je predvsem ambicija izpostaviti vlogo in pomen kulturne dediščine ter opozoriti, da le obnovljena kulturna dediščina s kreativnimi vsebinami podpira oblikovanje kakovostne in pestre turistične ponudbe s poudarkom na trajnostnem razvoju slovenskih mestnih središč. Seveda so pa za to nujna zadostna finančna vlaganja s strani države, tudi v okviru evropske kohezijske politike 2021–2027.

Takšno javno posvetovanje pa je seveda smiselno danes, tukaj in zdaj, v času priprave nekaterih strateških dokumentov, predvsem pa priprave programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2021–2027, ko moramo znati odločno, jasno in glasno opozoriti na večplastno zahtevne izzive, s katerimi se soočajo občine in mesta, ki imajo v mestnih središčih bogato kulturno dediščino in kulturne spomenike ali spomeniška območja, večinoma zaščitena z odloki kot kulturne spomenike.

Naj na tem mestu pozdravim vse dosedanje napore in uspeh pogajalske skupine ter zagotovitev sredstev za obnovo kulturnih spomenikov v povezavi s turistično infrastrukturo v okviru Next Generation EU 2021–2027 ter sprejetje Načrta za okrevanje in odpornost. Prav tako štejem za uspeh uvrstitev obnove kulturne dediščine v programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2021–2027. Žal bodo, kot kažem, tega deležni le v Vzhodni kohezijski regiji in prav

zaradi na področju obnove kulturne dediščine ne bomo dosegli bistvenega premika. Z zanimanjem bom v nadaljevanju prisluhnil državni sekretarki resornega ministrstva, kako oziroma s kakšnimi mehanizmi in inštrumenti to oviro le premostiti.

V dialogu, ki smo ga v Državnem svetu aktivno tvorili z lokalnimi skupnostmi, smo med drugim prišli do zaključka, da obnovljena kulturna dediščina predstavlja velik potencial za razvoj trajnostnega turizma, ki za mesta in lokalne ponudnike žal pomeni edino poslovno priložnost za gospodarski razvoj. Fizično stanje kulturne dediščine, kar še posebej velja za dediščino v mestnih središčih starih mestnih jeder, pa se zaradi premajhnega proračunskega vlaganja v obnovo objektov iz leta v leto slabša.

Državni svet kot dom različnih interesov, stališč in pobud, kjer so večinsko zastopani prav interesi lokalnih skupnosti, sam osebno sem zastopnik gospodarstva, je pravi prostor za razpravo o pomenu in vlogi kulturne dediščine. K temu nas zavezujejo številne lokalne iniciative, ki od nas zahtevajo bolj strateški in osmišljen pristop k reševanju vse bolj propadajoče kulturne dediščine.

Zavedajmo se, da je prav kulturna dediščina skupaj s kreativnimi vsebinami nenadomestljiva pri oblikovanju kakovostne turistične ponudbe mest oziroma občin in lokalnih okolij. Objekti kulturne dediščine v mestnih središčih, starih mestnih in trških jedrih predstavljajo tudi obsežen stavbni in stanovanjski fond, vendar je v slabem stanju in zato slabo izkoriščen. Kako naprej? In s kom ali s čim? Na mnoga vprašanja bomo danes zagotovo dobili odgovore, še na več njih pa usmeritve, kje poiskati bližnjice do konkretnih in operacionaliziranih nalog. Dokler bomo občudovali zgolj številke na dokumentih in v tabelah, ne bomo od tega imeli ničesar.

Spoštovani, znan sem po tem, da rad provokativno naslovim cenjeni zbor razpravljavcev, seveda v želji, da smo v razpravi kar se da zanimivi, domiselni in interaktivni. Tudi tokrat ne bo nič drugače. Tisti, ki znajo le nič početi, pravijo, da se »kosti« ne prodajajo, da je ta uborna dediščina premalo atraktivna za svet, ki rad potuje in rad na svojih potovanjih preizkuša najbolj drzna in inovativna doživetja. Imamo veliko zanimivih zgodb, ki se skrivajo za tančico kulturne dediščine, njenih spomenikov, obeležij in artefaktov. Slovenija je država priložnosti, smo se zasedrali na turističnem zemljevidu sveta kot vzhajajoča dediščina, zato bi bilo prav, da svojo srebrnino, ne le zlatnino, dostojno promoviramo v svetu. In prav takšno razmišljanje moramo gojiti v luči pristopa obnove slovenske kulturne dediščine.

Hvala vam za pozornost in uspešno posvetovanje v nadaljevanju.

II. REFERATI S PREDSTAVITVAMI

Jernej HUDOLIN
Zavod za varstvo kulturne dediščine

DEDIŠČINA KOT RAZVOJNA PRILOŽNOST¹

Znova in znova se nam v zvezi z dediščino poraja isto vprašanje: zakaj ohranjati, obnavljati? Strokovni argument, ki na to odgovarja, izvira iz narave dediščine same. Ta namreč ni ena, enkrat odkrita, zamrznjena, temveč se neprestano spreminja. Spreminja se vse na relaciji naše povezanosti z njo. Vsaka generacija jo vrednoti drugače in jo drugače vpenja v sobivanje. Vsaka generacija tudi prepozna katero od njenih novih komponent.

Da v veliki meri tradicionalno zavračamo lastno dediščino, je razvidno povsod v našem prostoru. Vzrok tiči v tradicionalnem odporu do vsega preteklega, kajti naša povprečna zavest je okužena s kompleksom zavračanja podedovanega kot zastarelega in nerazvitega. Drugi vzrok izvira iz dobičkarstva. Nedonosnost izvedb pri ohranjanju ali vzdrževanju obstoječega je osnovni argument tega stališča.

Zavedanja, da je ohranjanje kakovostnega okolja dolgoročno izjemno donosno, do nedavnega ni bilo pretirano prisotno. Tudi ni lobija, kaj šele široke družbene zavesti, ki bi podpirala preново, ohranjanje in vzdrževanje kakovostnega okolja in še manj močne osebnosti politika ali politikov, ki bi poznali problematiko in preusmerili tok razmišljanja.

V Sloveniji smo potrebovala dobrih 20 let, da se je »prijela« usmeritev trajnostnega razvoja iz evropskih strokovnih priporočil in političnih direktiv. Izraz »trajnostno«, ki je bil nekoč skromno slišán le iz nekaterih strokovnih krogov, je danes slišán v vsaki politični ali podjetniški izjavi, ki se nanaša na gradnjo, pridobivanje energije, rabo prostora, razvoj, torej na skoraj vse, kar zadeva naše prihodnje življenje. Trajnostni razvoj se v programih politik s pomočjo lobijev interpretira predvsem kot gradnja z obnovljivimi gradivi, z vgradnjo energetske učinkovite opreme ter izolacij. Nič narobe, a daleč proč od celovite trajnosti.

Pod pojmom dediščine največkrat razumemo gradove in cerkve, do neke mere še pomembnejše stavbe - po možnosti umetniško obdelane, umetniške predmete ipd. Pa je paleta precej širša in samo celota tvori naš način bivanja, naše dožemanje sveta, našo identiteto.

Identiteta na osebni ravni so razpoznavne značilnosti posameznika. Govorimo o znanju, kulturi, poklicni proflaciji, religiji, odnosu do okolja, hobijih, načinu prehranjevanja, bivanja itd. Običajno z osebno identiteto v Sloveniji nimamo pretirano velikih problemov, regionalizem poznamo in nam je pri srcu. Večine naštetega se zavedamo, s tem dnevno živimo, ne vem pa, če smo ozavestili pomen vsakega tovrstnega kamenčka in celotnega mozaika za našo bit. In dediščina nam je tu zagotovo zelo jasno ogledalo.

Čeprav je to res že rahlo zguljena mantra, je bogastvo vseh teh razpoznavnih značilnosti (v osnovi posameznika, a seveda skozi njega celote) skoncentrirano na tako majhnem prostoru, kot je naša dežela, res pravi fenomen. In seveda veliko razvojnih priložnosti.

Naš prostor, narod, naša kultura so polni zelo močno razpoznavnih značilnosti, ki jih lahko povežemo s skupnostjo. Če izpostavimo samo izumitelja poštnih znamke Lovrenca Koširja (to je

---

1 Predstavitev povzeta po gradivu: Jernej Hudolin, u.d.i.a., in Mateja Kavčič, u.d.i.a.

dosežek visoko svetovnega formata), pa inovatorja Petra Florjančiča, za katerega dvomim, da kolektivno vemo, da je izumitelj/inovator ročnega tkalskega stroja, pršilca in stekleničke za parfume, varnostne zračne blazine (airbaga), okvirčka za diapozitive, plastične zadrge in še mnogo drugih. In če preidemo počasi na polje kulturne dediščine, oblikovalec in arhitekt Niko Kralj s svojim stolom Rex, Plečnik s svojo prepoznavno in vse bolj svetovno cenjeno arhitekturo, eden pomembnih baročnih arhitektov/graditeljev Gregor Maček. Ni treba naštevati naprej, vrsto umetnikov in kreatorjev smo premogli in premoremo, da bi lahko bila naša kolektivna identiteta bolj močna, manj hlapčevska, če se izrazim v duhu Cankarja.

In popolnoma nobene potrebe ni, da se ulice v novih industrijskih conah imenujejo Pod javorji ipd. V tistem prostoru to gospodarsko gledano (to industrijska cona pač je) zagotovo ni najpomembnejša identiteta.

In dediščino vse prevečkrat vidimo in dojamemo le kot razvojno cokol. Enkrat se umika cesti, drugič trgovini, tretjič povsem osebnim interesom. Največkrat se umika hipnemu dobičku, dostikrat pohlepu. Ampak že ugotavljamo, da tisto, kar je bilo generacijam pred nami nepomembno, danes cenimo in prihodnje generacije bodo živele z mankom tistega, česar danes ne znamo ceniti in brez pomisleka uničujemo - tako, kot danes mi živimo z mankom marsikatero kakovostne dediščine, ki so jo naši predhodniki izgubili ali celo uničili, in nam s tem, upam si trditi, odvzeli del prepotrebne samozavesti v družbi z ostalimi kulturnimi sredinami. Z materialnim uničenjem onemogočamo ne le obstoj dediščine, temveč prihodnjim generacijam odrekamo možnost ponovnega odkritja in ovrednotenja njenih sestavin in kvalitet.

Zakaj vse vojne na svetu med prvimi uničujejo kulturno dediščino? Ker je že tisočletja prepoznana kot ključni nosilec identitete.

In tu prihajamo do bistva. Razvojna priložnost dediščine in z njo seveda kulturne dediščine je nedvomno v kakovosti bivanja. Široko gledano, v vsem, kar bivanje je. To niso le stavbe. To je okolje, v katerem stojijo, to so predmeti, ki jih uporabljamo, naše navade, znanja, reševanje problemov in pot naprej.

Kulturna dediščina je zagotovo neskončno velik vir načrtovanja kakovostne gradnje. Je koncentrat znanj, izkušenj in primerov dobrih praks, ki jih lahko prenašamo v sedanji čas. To ni nič novega. Vse to se že stoletja, tisočletja ponavlja, nadgrajuje, verjetno tudi doživlja padce, kot smo mu bili priča. Poudarek je na pretekliku, ker optimistično zaznavamo, da se zavest o kulturni dediščini pri nas vendarle krepi.

Ohranjanje kulturne dediščine ne omogoča le gospodarskega razvoja, odpiranja novih delovnih mest, ohranjanje dediščine je tudi temelj danes tako zelenega trajnostnega razvoja. In to tistega pravega. Tistega, ki upošteva vse malo prej naštet: lokalne materiale, ponovno rabo, smiselne posege in postavitve v prostor, uporabo naravnih virov energij in bogastev.

Pravi trajnostni razvoj se dotika treh področij; ekonomskega, socialnega in okoljskega. Dediščina je del vseh treh.

Na naših tleh imamo dobro sintezo med naravnim okoljem in kulturno dediščino, oboje je odlično izhodišče za razvoj tako kulturnega kot doživljajskega turizma. Ta raznolikost pomeni velik potencial in danes lahko brez zadržkov govorimo, da je naša dediščina eden od ključnih elementov infrastrukture turizma današnjega časa. Brez dediščine danes turizma ni.

Zato bi se morali večkrat vprašati, kako jo narediti še bolj prepoznavno, kako odstraniti prah z njenih zgodb in s tem dvigniti njeno privlačnost.

Skratka - kakšno in kako jo ponuditi obiskovalcem.

Ali dediščini dovolj vračamo? V naši državi zaenkrat zagotovo ne. Na prvem mestu bi bilo seveda treba urediti sistemsko sofinanciranje vzdrževanja in obnov kulturnih spomenikov in z ustrezno davčno politiko povečati sredstva, ki jih lastniki vlagajo v dediščino. Poznamo angleški, italijanski, hrvaški model. Poznamo tudi druge: v velike promocijske projekte, kot je na primer pred nekaj leti dokaj neopazno minilo leto evropske kulturne dediščine, bi se morali vključevati vsi resorji, ne zgolj kulturni. Enako velja za strukture lokalnih skupnosti. Ker so te bolj neposredno povezane s prostorom, bi njihovo zavedanje moralo biti še močnejše, hitrejše in povsem kontinuirano.

Kulturna dediščina je priložnost in pametne države to vedo!

Da je sredstev za dediščino premalo, ni ne pošteno ne logično. Kajti dediščina jih ustvarja. In trajnostnost pomeni, da se sistem vzdržuje sam. Torej mora del sredstev, ki jih dediščina proizvede, dobiti nazaj. Sicer bomo zanjo zapisali prav enako, kot velja za naš modri planet - izčrpavamo jo za dobiček, in to lahko vodi le do propada in njenega izginotja. Ne pozabimo: vložek v dediščino je investicija, ne strošek! To ni več treba dokazovati, ti dokazi so povsod okrog nas.

Dediščina je odraz naših vrednot, verskih in drugih prepričanj, znanj in tradicij, močno prispeva k formiranju lokalne in individualne identitete in je hkrati močan vzvod gospodarske rasti. Bila in bo!

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

DEDIŠČINA

KOT PRILOŽNOST TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

Jernej Hudolin

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Dediščina je vse, kar nas obdaja,
in je podedovano od preteklih generacij

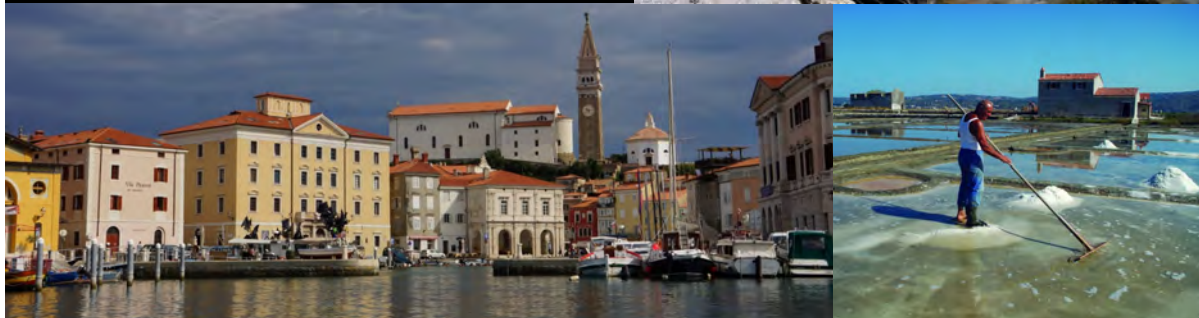
Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Kaj je trajnost?
Kje smo s trajnostjo v Sloveniji?
Kje je pot naprej?

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Vse zvrsti dediščine tvorijo
naš način bivanja,
naše dožemanje sveta, našo
identiteto.

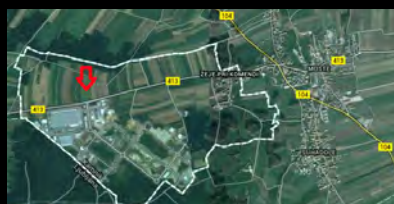

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Identiteta

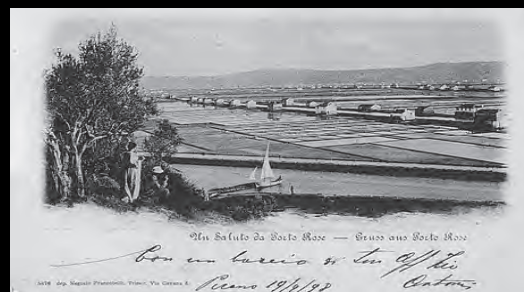

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Dediščino prevečkrat razumemo kot razvojno coklo.

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Pa je lahko ravno obratno – njena razvojna priložnost je kakovost bivanja in vir načrtovanja kakovostne gradnje

Katero bivalno okolje je kakovostnejše?

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Razvojna priložnost ohranjanja dediščine je sonaravnost - trajnostnost.

- Z njenim ohranjanjem in obnovo se prihrani že vloženo energijo.
- Zmanjšuje se porabo gradbenega materiala.
- Gradi se lokalno, varčuje z energijo zaradi manj transporta.
- Gradi se z naravnimi materiali, kar je „eko“ in „bio“.

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Ali naravi vračamo dovolj?

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Rim, 11. februarja - Italija namerava za kulturne spomenike nameniti skoraj 200 milijonov evrov. Kot so v sredo sporočili z italijanskega ministrstva za kulturo, bo približno 186,3 milijona evrov namenjenih 38 načrtovanim projektom po vsej državi, skoraj 12,8 milijona evrov pa bo namenjenih nakupu nepremičnin, piše nemška tiskovna agencija DPA.

Po pisanju naj bi z načrtovanimi prenovami zagotovili konkurenčnost Italije ter okrepili ponudbo kulturnega turizma v državi. "Oživljanje in krepitev kulturne dediščine je ena od temeljnih osi, na katerih temelji gospodarska in družbena rast države," so pri sosedih besede politike in strateška medresorska usmeritev.

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Hvala za pozornost!

Predstavitve novzela na gradnji:

Jernej Hudolin

Mateja Kavčič

Fotografsko gradivo:

Jernej Hudolin

Mateja Kavčič

Bojan Rihtaršič

Arhiv ZVKDS

Svetovni splet:

<https://jernejkitchen.com/sl/recepti/orescki/>

<https://m.facebook.com/slavkuavsenikuvspomin/photos/avseniki-do-1990/454188828115389/>

https://www.traven.si/traven/index.php?option=com_k2&view=item&id=918:krajinski-park-secoveljske-soline&Itemid=1196

<https://www.dnevnik.si/1042818726/fotoarhivnikakrajja>

<https://si.aletela.org/2020/11/15/peter-florjancic-slovo-velikega-izumitelja-ki-je-imel-kar-94-let-delovne-dobe/>

<https://www.vrtcevodmat.si/utrinki-klinicni-center/kekeva-dezela-kranjska-gora/>

<https://brezovir.si/nordijski-center-planica/>

<https://mapio.net/pic/p-7508894/>

<https://soriska-planina.si/sorica>

<https://www.skupaj.info/teme/koper>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.vrtcevodmat.si/utrinki-klinicni-center/kekeva-dezela-kranjska-gora/>

<https://brezovir.si/nordijski-center-planica/>

<https://mapio.net/pic/p-7508894/>

<https://soriska-planina.si/sorica>

<https://www.skupaj.info/teme/koper>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

<https://www.novomesto.si/dogajanje/novice/2021030114432037>

Prof. dr. Irena LAZAR
Univerza na Primorskem

DEDIŠČINA KOT PRILOŽNOST – izobraževanje, znanja, veščine

Kulturna in naravna dediščina, z eno besedo dediščina, je naša preteklost, sedanost in prihodnost. Srečujemo in prepoznavamo jo kot materialno in nematerialno, na lokalni ali nacionalni ravni, kot spomenik ali kot varovan predmet, večkrat pa tudi le kot simbol in povezovalni element neke lokalne skupnosti.

Zato se moramo nujno vprašati, kaj smo, kaj moramo in kaj je še treba storiti, da dediščina na pravi način in z ustreznimi pristopi oz. dejanji, postane in ostane aktiven del našega življenja na nacionalni in lokalni ravni, v materialnem in nematerialnem pomenu.

V zadnjih desetletjih so se nam odprle priložnosti, da v imenu ali pod naslovom dediščine pridobivamo sredstva v različnih projektih, na zelo različnih področjih (regionalni razvoj, turizem, kultura, izobraževanje, gospodarskih dejavnosti itd.), na nacionalni ali mednarodni ravni, lokalnem ali državnem nivoju. Številni deležniki so bili postavljeni pred izziv, kako dediščino prepoznati, ponuditi, varovati, upravljati in uporabiti. Do neke mere je bila dediščina v ta namen lahko tudi izrabljena. Zakaj uporabljamo ta izraz?

Ker se je v tem obdobju pokazalo, da nam na širši ravni manjka ustrezno izobraženega kadra, ki bo dediščino poznal v najširšem pomenu besede, razumel, zakaj obstajajo pravne podlage, mednarodne listine, normativi in ostala pravila za njeno varovanje, upravljanje, prezentacijo in promocijo. Ta primanjkljaj je bilo prepoznati na ravni občin in občinskih uprav, turističnih organizacij in združenj, razvojnih agencij, lokalnih skupnosti in še kje.

Kako torej s primernim izobraževanjem pomagati skupnosti in s tem dediščini, da bomo pridobili prave pomočnike in kader, ki bo razumel pomen dediščine kot celote, njenega varovanja, upravljanja, oživljanja in nove uporabe, promocije in prezentacije. Pri tem imam v mislih tako institucionalno izobraževanje na vseh ravneh kot tudi področje vseživljenjskega učenja, vključevanja lokalne skupnosti v vse vrste izobraževanja in seveda ohranjanje tradicionalnih znanj in veščin za obnavljanje in oživljanje dediščine.

Številne zahodnoevropske države že imajo v kurikule osnovnega oz. osnovnošolskega izobraževanja vključene vsebine kulturne dediščine kot sestavni in redni del izobraževanja. Kot primer lahko navedemo sosednjo Italijo, kjer so v okviru projekta in sodelovanja med muzeji in šolami pripravili vsebine in primere dela in delavnic, ki so danes sestavni del šolskega izobraževanja. Pri nas je tovrstno izobraževanje še vedno prepuščeno iniciativnosti muzejev; od interesa in želje učiteljev pa je odvisno, kako ali kdaj odlično pripravljene vsebine in delavnice številnih slovenskih muzejev in sorodnih institucij dopolnilno vključijo v svoj program dela in tako vsebine kulturne dediščine dopolnijo redno osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje.

Drugače so razmere na področju univerzitetnega izobraževanja. Kot primer izobraževanja na univerzitetni ravni izpostavljam dva programa izobraževanja na področju kulturne dediščine na naši univerzi; za širše področje kulturne dediščine na 1. bolonjski stopnji in za področje dediščinskega turizma na 2. bolonjski stopnji študija.

Fakulteta za humanistične študije (v nadaljevanju UP FHŠ) od leta 2006 kot prva v slovenskem prostoru izvaja program izobraževanja na področju kulturne dediščine na 1. stopnji (program Kulturna dediščina) in poleg tega v svojih vsebinah tudi v okviru ostalih študijskih programov od 1. do 3. stopnje ponuja širok razpon izobraževanja na področju varovanja in promocije kulturne dediščine. V okviru sodelovanja s Fakulteto za turistične študije pa se je izobraževanje na področju kulturne dediščine razširilo na področje dediščinskega turizma, s Fakulteto za management pa na področje upravljanja trajnostnega razvoja.

KULTURNA DEDIŠČINA – bolonjski študijski program 1. stopnje

Univerzitetni študijski program 1. stopnje Kulturna dediščina traja 3 leta, študentje pridobijo splošno izobrazbo s področja materialne in nematerialne kulturne dediščine, naravne dediščine v najširšem pomenu besede ter interdisciplinarni pogled na strokovno obravnavo ter vzdrževanje in ohranjanje kulturne zapuščine. Oblikovali smo preplet arheologije, zgodovine, umetnostne zgodovine, etnologije, arhitekture itd. Poleg temeljnih vsebin znanstvenih ved ponuja študij specifična znanja o pravnem varstvu dediščine, muzeologiji, konservatorstvu ... Pridobljeno znanje se študentje naučijo uporabiti v različnih poklicnih okoljih, kjer bodo prihajali v stik s kulturno dediščino. Program zagotavlja poznavanje kulturne dediščine v najširšem pomenu besede in študenta seznanja z osnovnimi zakonitostmi varovanja dediščine in njenega pomena za trajnostni razvoj.

S programom se zapolnjuje strokovna vrzel na področjih zaščite, ohranjanja, razvoja in trženja kulturne in naravne dediščine. Široka humanistična usmeritev zagotavlja diplomantom možnosti zaposlovanja že po zaključeni 1. stopnji študija (BA). Sposobnost vključevanja v procese dokumentiranja, upravnega vodenja ter strokovne obdelave kulturne in naravne dediščine pa omogočajo diplomantom zaposljivost v okviru regionalnih in nacionalnih muzejskih, spomeniškovarstvenih in galerijskih ustanov. Posebne možnosti se diplomantom odpirajo v referatih oz. službah državne in občinskih uprav, razvojnih agencijah, pri upravljanju in promociji dediščine, v okviru inštitucij turističnega trženja in promocije ter pokrivanja raznolikih medijskih predstavitev dediščine.

DEDIŠČINSKI TURIZEM – interdisciplinarni študijski program 2. stopnje

Program, ki ga izvajata Fakulteta za humanistične študije in Fakulteta za turistične študije UP, so razvili in oblikovali strokovnjaki različnih znanstvenih disciplin s področij ekonomije, humanistike, družboslovja in naravoslovja. Študijske vsebine slonijo na konkretnih, praktičnih izkušnjah pri izvajanju evropskih razvojnih projektov s področja turizma in dediščine.

Magistrski študijski program Dediščinski turizem je kot prvi v Sloveniji zapolnil vrzel v izobraževanju s področja turizma in kulturne dediščine. V sodobnem svetu so kulturna dediščina in naravne vrednote vse pomembnejši dejavniki identitete, privlačnosti in razvoja turističnih destinacij. Slovenija v tem oziru ni izjema. Če ne želimo zaostajati za sosednjimi regijami, je nujno, da v Sloveniji strokovno ustrezno turistično vrednotimo kulturno izročilo in naravne danosti. Za to pa potrebujemo prav specifično kombinacijo znanj.

Po virih UNESCO postaja dediščinski turizem ena izmed najhitreje rastočih turističnih oblik v zadnjem desetletju. Program ponuja priložnosti za drugačen, kakovostnejši razvoj turizma, ki bo v enaki meri zagotavljal zadovoljstvo ozaveščenih turistov, turističnih ponudnikov in domačinov. S spodbujanjem poslovnih priložnosti v turizmu, ki bodo spoštljive do naravne in kulturne dediščine, bomo omogočili odgovoren in konkurenčen turistični razvoj naših krajev in regij.

UP FHŠ v okviru tega programa pokriva vsebine s področja humanistike in kulturne dediščine. Naš skupni cilj je, da izobrazimo in usposobimo strokovnjake, ki bodo znali povezovati spoznanja turistične in dediščinske stroke ter profesionalno razvijati ta dragocen in občutljiv del turi-

stične ponudbe. Inovativno in ustvarjalno povezovanje kulturne dediščine in turizma je mogoče le z visokoizobraženimi in specializiranimi strokovnjaki, ki bodo znali z občutkom in na pravi način prenesti znanja v lokalno okolje in na mednarodni trg. Raziskave zadnjih let kažejo, da turisti, ki jih zanima dediščina obiskanih krajev, tam ostajajo dlje časa, izkazujejo spoštljivejši odnos do ljudi, interes do lokalnih dogodkov, prireditev ter nakup domačih izdelkov. Glavni izziv novih strokovnjakov je torej oblikovanje in trženje takšne turistične ponudbe, ki bo v korist kulturni dediščini in turizmu.

RAZISKOVANJE, VAROVANJE, UPRAVLJANJE, PROMOCIJA IN PREZENTACIJA DEDIŠČINE – POVEZOVANJE LOKALNE SKUPNOSTI IN UNIVERZITETNEGA IZOBRAŽEVANJA V ARHEOLOŠKEM PARKU SIMONOV ZALIV, IZOLA

Izjemno pomemben del študijskega procesa v okviru programov FHŠ UP, še posebej programov, povezanih s kulturno dediščino, je praktično delo študentov ter pridobivanje izkušenj s terenskim delom in v neposrednem stiku s stroko. Študentje lahko to opravljajo v številnih javnih zavodih (muzeji, ZVKD, zbirke, galerije, turistični ponudniki), še posebej pa se trudimo, da študente vključimo v projekte in aktivnosti, ki jih izvajamo v okviru UP. Kot primer izpostavimo njihove aktivnosti v okviru Arheološkega parka Simonov zaliv v Izoli.

Raznolike dejavnosti, ki so vezane na delo na arheološkem najdišču rimske obmorske vile in delovanju Arheološkega parka Simonov zaliv, nudijo odlično možnost za povezovanje znanstveno-raziskovalnega dela in univerzitetnega izobraževanja z lokalno skupnostjo. Arheologija, dediščina, zgodovina, muzeologija, restavriranje, konservatorstvo in turizem so le nekatere od vsebin, pri katerih so sodelovali študentje iz Slovenije in tujine ter v okviru rednega študijskega procesa ali delavnic in poletnih šol poglabljali in širili svoje znanje.

Študentje Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem v okviru dodiplomskega in podiplomskega izobraževanja sodelujejo v okviru nacionalnih in mednarodnih projektov na temo dediščine, pripravljajo naloge, vezane na kulturno dediščino Izole, Simonovega zaliva in širše, sodelujejo pri pripravi in izvedbi javnih prireditev v Arheološkem parku (npr. literarni večer na temo rimske literature, mednarodni dan muzejev, poletna muzejska noč, dan odprtih vrat, kot vodniki po parku ali izvajalci in pomočniki v okviru pedagoških delavnic), prav tako so aktivno vpeti v arheološke raziskave in konservatorske posege v parku. Na ta način nadgrajujejo študijske vsebine na 1. in 2. stopnji študija in pridobijo praktične izkušnje za delo, njihovo delo pa je ves čas pod nadzorom mentorjev – predavateljev in asistentov. Park je od leta 2021 naprej tudi sestavni del Centra znanosti Univerze na Primorskem, ki bo še aktivneje izpostavil popularizacijo znanosti in sodelovanje z okoljem.

Na osnovi dolgoletnega izobraževalnega, raziskovalnega in projektne delo na področju kulturne dediščine, nam je uspelo 2021 pridobiti Unesco katedro za interpretacijo in izobraževanje za spodbujanje celovitih pristopov k dediščini. Katedra zapolnjuje vrzel že obstoječih UNESCO kateder v svetu, saj prepoznava ključ trajnostnega upravljanja dediščine v interpretaciji in izobraževanju prek celovitih dediščinskih pristopov. Strokovni trendi nakazujejo potrebo po vključujočem pristopu pri upravljanju kulturne in naravne dediščine. Glavno vodilo pri tem so participativni in »na vrednotah temelječi« pristopi, ki lahko z vključevanjem skupnosti dosežejo celovito in trajnostno upravljanje tako naravne kot kulturne dediščine. Dejavnosti katedre slojijo na izobraževalnih in raziskovalnih dejavnostih UP FHŠ, tradicionalni in mednarodno uveljavljeni Mednarodni poletni šoli muzeologije, v prepletu z dejavnostmi slovenske najstarejše UNESCO lokacije – Parkom Škocjanske jame (PŠJ).

V okviru katedre želimo nadgraditi naše izobraževanje tudi na mednarodni ravni ter nadaljevati delo na področju projektne povezovanja in posredovanja znanja na lokalni in medinstitucionalni ravni.

unesco
Chair

UNIVERSITA DELLO IULIUM
UNIVERZA NA PRIMORSKEM

FACOLTÀ DI LETTERE E SCIENZE UMANE
FAKULTETA ZA HUMANISTIČNE ŠTUDIJE

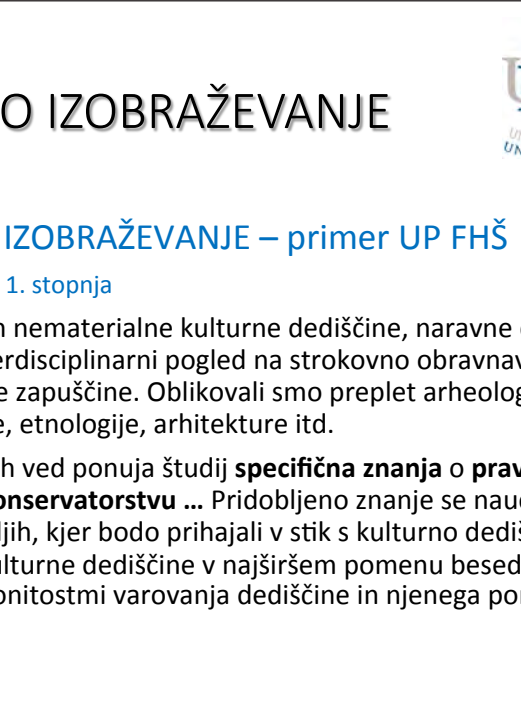
Dediščina kot priložnost:

IZOBRAŽEVANJE, ZNANJA, VEŠČINE

Irena LAZAR

Fakulteta za humanistične študije Univerze na Primorskem
UNESCO katedra za interpretacijo in izobraževanje za spodbujanje celostnih pristopov k dediščini

Državni svet Republike Slovenije, Posvet Kulturna dediščina v razvojnih programih 2021-2027, 14. februar 2022, Ljubljana

unesco
Chair

UNIVERSITA DELLO IULIUM
UNIVERZA NA PRIMORSKEM

FACOLTÀ DI LETTERE E SCIENZE UMANE
FAKULTETA ZA HUMANISTIČNE ŠTUDIJE

FORMALNO IZOBRAŽEVANJE

- UNIVERZITETNO IZOBRAŽEVANJE – primer UP FHŠ

- Študijski program **Kulturna dediščina**, 1. stopnja
- Izobrazba s področja materialne in nematerialne kulturne dediščine, naravne dediščine v najširšem pomenu besede ter interdisciplinarni pogled na strokovno obravnavo ter vzdrževanje in ohranjanje kulturne zapuščine. Oblikovali smo preplet arheologije, zgodovine, umetnostne zgodovine, etnologije, arhitekture itd.
- Poleg temeljnih vsebin znanstvenih ved ponuja študij **specifična znanja o pravnem varstvu dediščine, muzeologiji, konservatorstvu ...** Pridobljeno znanje se naučijo uporabiti v različnih poklicnih okoljih, kjer bodo prihajali v stik s kulturno dediščino. Program zagotavlja poznavanje kulturne dediščine v najširšem pomenu besede in študenta seznanja z osnovnimi zakonitostmi varovanja dediščine in njenega pomena za sodobno življenje.

FORMALNO IZOBRAŽEVANJE

• UNIVERZITETNO IZOBRAŽEVANJE – 1. stopnja

- Študijski program **Kulturna dediščina**
- Zaposljivost – Široka usmeritev zagotavlja diplomantom možnosti **zaposlovanja** že po zaključeni 1. stopnji študija (BA). Sposobnost vključevanja v procese dokumentiranja, upravnega vodenja ter strokovne obdelave kulturne in naravne dediščine omogoča zaposljivost v okviru **regionalnih in nacionalnih muzejskih, spomeniškovarstvenih in galerijskih ustanov**.
- Posebne možnosti se diplomantom odpirajo v referatih **državne in občinskih uprav, razvojnih agencijah, pri upravljanju in promociji dediščine, v okviru inštitucij turističnega trženja in promocije** ter pokrivanja raznolikih medijskih predstavitev dediščine.
- PROGRAMOM ZAPOLNJUJE STROKOVNO VRZEL NA PODROČJIH ZAŠČITE, OHRANJANJA, RAZVOJA IN TRŽENJA KULTURNE IN NARAVNE DEDIŠČINE, KAR JE ZA SLOVENIJO NUJNO IN ZELO POMEMBNO PRI SODOBNIH EVROPSKIH RAZVOJNIH POLITIKAH.

FORMALNO IZOBRAŽEVANJE

- SKRB ZA PRIDOBIVANJE PRAKTIČNIH IZKUŠENJ
- SODELOVANJE Z LOKALNO SKUPNOSTJO
- SODELOVANJE Z OSTALIMI IZOBRAŽEVALNIMI IN JAVNIMI ZAVODI
- Raziskovanje, varovanje, promocija in prezentacija dediščine – povezovanje lokalne skupnosti (občina, turistično združenje, gospodarstvo, društva ...) in univerzitetnega izobraževanja v Arheološkem parku Simonov zaliv, Izola

unesco
Chair

ARHEOLOŠKI PARK SIMONOV ZALIV

ARHEOLOŠKI PARK
SIMONOV ZALIV
PARCO ARCHEOLOGICO
DI SAN SIMONE

unesco
Chair

FORMALNO IZOBRAŽEVANJE

• **UNIVERZITETNO IZOBRAŽEVANJE – 2. stopnja**

- Študijski program **Dediščinski turizem** (UP FHŠ in Fakulteta za turistične študije UP – Turistica)
- Interdisciplinarni študijski program je kot prvi v Sloveniji zapolnil vrzel v izobraževanju s področja turizma in kulturne dediščine. V sodobnem svetu so kulturna dediščina in naravne vrednote vse pomembnejši dejavniki identitete, privlačnosti in razvoja turističnih destinacij. Slovenija ni izjema. Če ne želimo zaostajati za sosednjimi regijami, moramo skrbeti za stalno in ustrezno izobraževanje za kakovostno turistično vrednotenje kulturnih in naravnih danosti.
- Po virih UNESCA postaja dediščinski turizem ena izmed najhitreje rastočih turističnih oblik v zadnjem desetletju. Program ponuja priložnosti za drugačen, kakovostnejši razvoj turizma, ki bo v enaki meri zagotavljal zadovoljstvo ozaveščenih turistov, turističnih ponudnikov in domačinov.
- S spodbujanjem poslovnih priložnosti v turizmu, ki bodo spoštljive do naravne in kulturne dediščine, bomo omogočili odgovoren in konkurenčen turistični razvoj naših krajev in regij.

FORMALNO IZOBRAŽEVANJE

• OSNOVNE IN SREDNJE ŠOLE

- Številne zahodnoevropske države že imajo v kurikule **osnovnega oz. osnovnošolskega izobraževanja** vključene vsebine kulturne dediščine kot sestavni in redni del izobraževanja.
- Kot primer lahko navedemo sosednjo Italijo, kjer so v okviru projekta in sodelovanja med muzeji in šolami pripravili vsebine in primere delavnic, ki so danes sestavni del učnih načrtov šolskega izobraževanja.
- Pri nas to še pogrešamo. Izobraževanje o dediščini je še vedno na ramenih muzejev in sorodnih institucij; interesu in želji posameznih učiteljev pa je prepuščeno, ali raznolike in odlično pripravljene vsebine in delavnice številnih slovenskih muzejev in sorodnih institucij dopolnilno vključijo v svoj program.

- UNESCO KATEDRA ZA INTERPRETACIJO IN IZOBRAŽEVANJE ZA SPODBUJANJE CELOSTNIH PRISTOPOV K DEDIŠČINI
- **UNESCO CHAIR OF INTERPRETATION AND EDUCATION FOR ENHANCING INTEGRATED HERITAGE APPROACHES**

- *Rezultat dosedanjega pedagoškega, raziskovanega in projektne delo fakultete in našega sodelovanja s skupnostjo*

- Katedra zapolnjuje vrzel že obstoječih UNESCO kateder v svetu, saj prepoznava ključ trajnostnega upravljanja dediščine v interpretaciji in izobraževanju prek celostnih dediščinskih pristopov.
- Strokovni trendi nakazujejo potrebo po vključujočem pristopu pri upravljanju kulturne in naravne dediščine. Glavno vodilo pri tem so participativni in »na vrednotah temelječi« pristopi, ki lahko z vključevanjem skupnosti dosežejo celovito in trajnostno upravljanje tako naravne kot kulturne dediščine.
- Dejavnosti katedre slonijo na izobraževalnih in raziskovalnih dejavnostih UP FHŠ, tradicionalni in mednarodno uveljavljeni Mednarodni poletni šoli muzeologije, v prepletu z dejavnostmi najstarejše slovenske UNESCO lokacije - Parkom Škocjanske jame.

- Nosilni instituciji UNESCO katedre, UP FHŠ in Park Škocjanske jame, se dopolnjujeta s svojimi bogatimi izkušnjami v povezovanju dediščinskih pristopov: UP FHŠ z interdisciplinarnim pristopom do različnih dediščinskih diskurzov, PŠJ pa z izkušnjami v celovitem upravljanju dediščine in narave prek vključevanja različnih deležnikov in skupnosti.
- Zavzemata se za preseganje delitve med naravno in kulturno dediščino: medtem ko PŠJ izhaja iz varstva naravnih vrednot in naravne dediščine, ki ji dodaja kulturno komponento, UP FHŠ izhaja iz posvečanja kulturni dediščini, ki jo raziskuje celovito, vključujoč tudi razsežnosti varstva narave.
- V katedri UP FHŠ nastopa kot uradna izobraževalna ustanova na področju dediščine, z interdisciplinarnim povezovanjem arheologije, antropologije, umetnostne zgodovine, zgodovine, geografije, konservatorstva, muzeologije, dediščinskega turizma in upravljanja dediščine; PŠJ pa predstavlja središče neformalnega izobraževanja širše javnosti prek programov UNESCO, MAB, Ramsar itd.

NEFORMALNO IZOBRAŽEVANJE

- SKRB ZA OHRANJANJE TRADICIONALNIH ZNANJ IN VEŠČIN kot podpora celoviti obnovi, vzdrževanju in trajnostni rabi dediščine

TURISTIČNI PRODUKTI – TZ IZOLA

• HVALA ZA VAŠO POZORNOST!

• irena.lazar@fhs.upr.si

• www.fhs.upr.si

• <https://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-6984-73-7.pdf>

• www.project-as.eu

• www.visit.izola.si

Državni svet Republike Slovenije, Posvet Kulturna dediščina v razvojnih programih 2021-2027, 14. februar 2022, Ljubljana

Mateja PANTER
Društvo oblikovalcev Slovenije

ARHITEKTURNA DEDIŠČINA ZA SODOBNE VSEBINE

Kot pooblaščenka arhitektka kulturno dediščino razumem kot osrednjo komponento kulturne identitete, kot bogastvo, ki ga je treba integrirati v sodobna okolja in ga na ta način oplemenititi in ohraniti. Tu mislim na dediščino v najširšem pomenu besede. Sama se ukvarjam predvsem z dediščino predmetov in stavb. V sodobnem času globalizacije, krožnega gospodarstva in evropskih direktiv menim, da v Sloveniji na področju dediščine potrebujemo načrtovalsko analitično strategijo s konkretnimi cilji in učinki. Ni malo strokovnjakov, ki ocenjujejo, da je grajenega okolja veliko ali celo dovolj, a ga ne znamo osmisлити.

Vsak posameznik ni usposobljen, da bo izbral pravilen pristop, zato ga je treba opolnomočiti. Ga usmeriti in mu pomagati. Za to bi morala skrbeti organizacija strokovnjakov različnih področij, ki bi celovito pristopala k posameznim primerom z zavedanjem o širšem okolju. Treba bi bilo čim bolj razviti kriterije za vrednotenje grajenega in za odločanje o vsebini, prenovi in vzdrževanju stavbne dediščine. Kakovostna arhitektura je namenjena ljudem. S strokovnim vodenjem se lahko skrbi za okolje in prostor, za trajnostni razvoj in krožno gospodarstvo, za ohranjanje kulturne dediščine in spodbujanje razvoja kulturnih in gospodarskih dobrin.

Strategije razvoja v Sloveniji ne zmorejo miselnosti, spodbud in ukrepov, da bi se prostor razvijal strokovno, celovito, decentralizirano in lokalno ter bi se s pravimi vsebinami ohranjale kakovostne urbane in ruralne naselbine. Prave vsebine pa so tiste, ki se jih identificira za vsako situacijo posebej. Verjetno poznate iniciativo iz Italije - spodbujajo ohranjanje vasi z možnostjo nakupa nepremičnine za 1 evro v namen bivanja.

V našem okolju se še vedno premalo zavedamo vrednosti, ki jih na številnih področjih lahko prinese raznolikost dediščine. V času globalizacije in »manjšanja« sveta je in bo vedno bolj pomembno prav originalno, pristno, svojevrstno, drugačno. Prav zato radi potujemo; da spoznavamo različne kulture sveta. Nihče si zares ne želi doživeti nekje daleč od doma povsem enakih izkušenj kot doma! Dediščina, integrirana v sodobno življenje, je most v prihodnost in naša dodana vrednost.

V Sloveniji smo verjetno sprejeli več dokumentov in zavez, eden izmed njih je strateški dokument Arhitekturna politika Slovenije - Arhitektura za ljudi (k izvajanju katerega se je Republika Slovenija zavezala julija 2016). Ta dokument opredeljuje smernice na področjih kakovostne arhitekture, pametne rasti, trajnostnega razvoja in vključujoče arhitekture. Doseganje teh ciljev naj bi v Sloveniji v morala omogočati tudi ustrezna zakonodaja. Zdaj smo leta 2022. Ste kaj slišali o tem dokumentu ali ustrezni zakonodaji?

V razviti tujini so nas prekašali že v preteklosti, a se nismo kaj dosti naučili in še vedno zaostajamo za njimi. Vse okrog nas je oblikovano. Grajeno okolje nas obdaja vsak dan in močno vpliva na naše življenje – na počutje, zdravje, varnost, delo, uspešnost in učinkovitost. Tega bi se morali bolj zavedati in se čim bolj izobraziti, saj je gradnja, kamor štejem tudi prenovi, največja investicija v zasebnem ali poslovnem življenju. Ljudje v grajenem prostoru preživimo 90 odstotkov svojega časa, stavbe gradimo za najmanj 50 do 100 let. Kakovostno oblikovan prostor je namenjen človeku in visoki kulturi bivanja.

In prav kakovostno oblikovano okolje je bilo tisto, ki je našo družino prepričalo, da se lotimo izziva prenove. Vedeli smo, da bomo s prenovo lahko ustvarili pogoje za visoko kakovost bivanja. Odločili smo se izvesti prenovo 2 hiš, ene iz leta 1797 in druge iz leta 1852. Obe sta del stare domačije v vasi Dob pri Domžalah, prva je bila bivalna hiša, druga gospodarsko poslopje. Čeprav so prodajalci in drugi potencialni kupci obe hiši videli le kot stavbi za rušenje, smo se za prenovo odločili tudi iz vseh prej naštetih razlogov. Predstavila bom projekt prenove starejše hiše, ki jo imenujemo Hiša 1797. Začeli jo bomo tržiti s sloganom: Šarm starih časov Slovenije.

Leta 2019 je bil projekt prenove »Hiša 1797 - Platforma za povezovanje in skupen nastop na trgu turistične ponudbe« izbran na Javnem pozivu za izbor projektov za uresničevanje ciljev Strategije lokalnega razvoja »LAS Za mesto in vas« v okviru Evropskega sklada za regionalni razvoj. Operacija temelji na prenovi arhitekturne dediščine gosposke podeželske hiše iz leta 1797 za bivanje turistov in promocijo širšega območja Doba: je stičišče povezav lokalnih proizvajalcev in lokalne turistične ponudbe.

Hiša stoji v zaščitenem urbanističnem jedru Doba in je skozi stoletja ohranila značilnosti slovenskega stavbarstva. Leta 2020 in 2021 so potekala dela prenove po načelih spoštovanja dediščine in krožnega gospodarstva. Prenovljena hiša ima ohranjene gabarite, postavitve in velikost okenskih odprtih, obnovljeno strešno kritino, restavrirano in novo stavbno pohištvo ter ohranjen sadovnjak. Notranjost je urejena kot hibrid starega in novega. Stari kakovostni konstrukcijski elementi so ohranjeni, prav tako lončena peč, stopnišče, stara klet, oboki.

Obiskovalci se po prenovi lahko predajo nostalgiji, saj so prostori so opremljeni z originalnim starim pohištvom, ki je pred prenovo krasilo hišo, nekateri kosi so pripadali pisatelju Franu Deteli (1850–1926). Kopalnice in kuhinje so sodobno opremljene, prav tako so nove vse inštalacije, kar v kombinaciji z restavriranimi kosi pohištva gostom omogoča prijetno bivanje. V hiši je galerija s starimi predmeti, evidentiranimi v hiši, in muzejska razstava, v salonu so predstavljeni lokalni proizvodi iz medu, zelišč, predmeti z ornamentami ter izdelki lokalne kmetijske ekološke pridelave.

Hiša 1797 je namenjena obiskovalcem za kratkoročni najem. Gosti hiše lahko doživijo izkustva glavnih slovenskih turističnih atributov – in to kar v okolici Doba. Pripravili smo novo turistično pot, kjer obiskovalci v lokalnem merilu in okolju spoznajo pomembne attribute slovenskega turizma - kraške pojave v Železni in Babji jami, obišejo in zajahajo lipicance v Pedagoško raziskovalnem centru za konjerejo Krumperk, obišejo čebelarsko pot v parku pod Močilnikom ob učnem čebelnjaku ali obišejo lokalne kmetije ekološke pridelave.

Štiri bivalne enote so poimenovane po znanih ljudeh, ki so v hiši živeli ali jo obiskovali: Apartma Fran Detela, Suita Ivo Detela, Apartma Hinko Smrekar in Apartma Julij Betetto. V največjem apartmaju je občasno moč organizirati izobraževalne delavnice ali druge aktivnosti. Skupaj s predprostorom in v določenih primerih tudi vrtom je ta apartma lahko namenjen organizaciji različnih kulturnih dogodkov.

»Hiša 1797« po prenovi predstavlja platformo za skupni nastop na trgu različnih lokalnih ponudnikov. Pridobljena sredstva projekta LAS niso zadoščala za prenovo, so nam pa omogočila, da smo hišo lažje renovili. Sicer sredstva LAS niso namenjena dediščini, za pridobitev teh sredstev smo morali izvesti še veliko drugih vsebin. Zelo dobro se zavedam, kaj finančno predstavlja takšna prenova, zato bi morali najti sistem, ki bi ljudi spodbujal, vodil in jih usmerjal, nadzoroval ter finančno podpiral posege v dediščino.

Prenova brez vsebine je sama sebi namen. Želela bi še enkrat poudariti, da je s pomočjo interdisciplinarnih strok pomembno najti pravo rabo stavb in izvajati skrbno oblikovanje vseh ravni

okolja in vsebin. Detajli so zelo pomembni, ti namreč delajo razlikovalno vrednost. Inovativna in dobro oblikovana prenova je spodbuda za gospodarsko rast in blaginjo ljudi. Premalo se zavedamo, da je zgledna prenova zgradb spodbuda za druge javne in zasebne investicije. Kakovostno prenovljene stavbe so funkcionalne, estetske, zdrave, varne in prijetne za bivanje, prijazne do okolja in ekonomične.

Mimoidoči prenovljeno hišo dojemajo kot del svoje in hkrati naše skupne zgodovine. Prejemamo veliko pohval, saj zdaj ljudje spoznavajo, kaj se da narediti iz dediščine, ki so jo vsi dojemali le kot objekt za rušenje. Zelo nazorna zgodba o istovetenju in identiteti je tale - ko je prišla mimo neka vaščanka, je dejala: «Kako lepo delate, čestitke, pa še Marijo ste dali nazaj.» Marije v tej niši nikoli ni bilo, tudi niše ni bilo, na tem mestu je bilo prej okno.

In samo še zgodba za zaključek, saj je izjemnega pomena, da vedno gledamo širšo sliko. Dve leti sem živela v Toscani, kjer sem spoznala skrajnosti oblikovanja okolja – v pozitivni smeri! Ali ste vedeli, da so toskanski griči delno oblikovani? Ali ste vedeli, da v umetnosti izraz »paesaggio classico« izvira iz umetniških slik te pokrajine? Zakaj nam je tam tako zelo všeč? Zakaj gremo tako radi tja? Se res zavedamo, kaj kakovostno oblikovan prostor prinese uporabniku? Zakaj množično fotografirajo griček s cipreso in hišo?

Ker je vse oblikovano.

ARHITEKTURNA DEDIŠČINA ZA SODOBNE VSEBINE

Mateja Panter, u.d.i.a.,
podpredsednica Društva oblikovalcev Slovenije

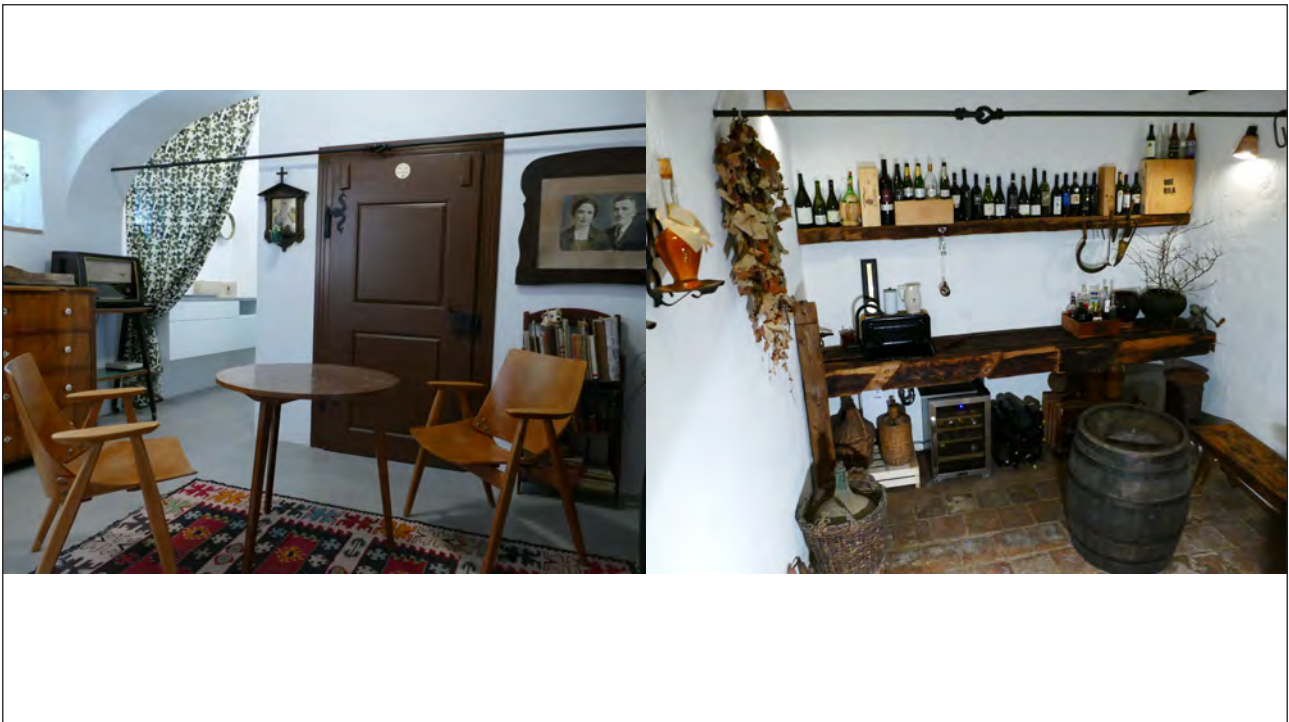

Mag. Ilona STERMECKI
Slovenska turistična organizacija

TRAJNOSTNI TURIZEM IN KULTURNA DEDIŠČINA

Slovenija je dežela z bogato kulturno dediščino in na to navezujočo se ponudbo na področju turizma. Naša dežela turiste navdihuje s številnimi zgodovinskimi mesti, mestnimi, trškimi in vaškimi jedri, festivali in prireditvami, karnevali in drugimi prireditvami, muzeji in galerijami, gledališči, gradovi in drugimi monumentalnimi zgradbami, v ta segment pa uvrščamo tudi verski in romarski turizem ter tematske kulturne poti in nesnovno kulturno dediščino. Kultura predstavlja pomembni motiv za potovanja domačih in tujih turistov, hkrati pa se tesno povezuje s produktom ponudbe mestnih doživetij ter ostalimi turističnimi produkti Slovenije (npr. gastronomijo), kar za turista prinaša dodano vrednost.

Turistični produkt mesta in kulture je pomemben za krepitev percepcije o Sloveniji kot destinaciji z visoko dodano vrednostjo s poudarkom na edinstvenih doživetjih in možnosti uspešnega nagovarjanja t. i. »high value traveller» segmenta (segmenta gostov z višjimi dohodki).

STO na področju trženja in razvoja slovenskega turizma za produkt »Mesta in kultura« zaslеди več ciljev, med drugim spodbujanje razvoja novih, trajnostnih in prilagojenih turističnih produktov in doživetij, ki vključujejo kulturne vsebine in ponudbo mestnih središč za zahtevnejšega gosta. Spodbuja razvoj atraktivne ponudbe 365 dni v letu s poudarkom na nižji turistični sezoni in preusmerjanju turističnih tokov v času glavne turistične sezone na manj prepoznane destinacije oz. mesta. Na področju promocije si STO prizadeva za povečanje prepoznavnosti Slovenije kot destinacije kulturnega turizma, zgodovinskih posebnosti in UNESCO dediščine. Prav tako spodbuja tesnejše povezovanje med destinacijami in ponudniki kulturnih vsebin ter krovnim združenjem zgodovinskih mest ter posredniki ponudbe z namenom skupnega trženja kulturnega turizma.

Opredelitev trajnostnega kulturnega turizma

Po opredelitvi Evropske komisije trajnostni kulturni turizem pomeni celovito upravljanje kulturne dediščine in turistične dejavnosti v povezavi z lokalno skupnostjo. Pomeni ustvarjanje socialnih, okoljskih in gospodarskih koristi za vse zainteresirane strani, da bi dosegli ohranitev snovne in nesnovne kulturne dediščine in trajnostni razvoj turizma.

Evropska komisija (EK) je za spodbujanje trajnostnega (kulturnega) turizma objavila tri smernice:

1. potrebo po trajnostnem upravljanju destinacij ter vzpostavitvi sistema uravnoteženih kazalnikov uspeha, ob ekonomskih torej tudi socialni in okoljski kazalniki uspeha in opredelila evropski sistemu indikatorjev ETIS;
2. krepitev čezmejnih turističnih produktov, tudi s področja kulture, kot so, na primer, Kulturne poti Sveta Evrope;
3. razvoj turističnih produktov, ki temeljijo na trajnostnih oblikah transporta s poudarkom na kolesarstvu.

Kot navaja EK, je ključnega pomena iskanje skupnih točk in sodelovanje različnih deležnikov, da

bo kulturni turizem lahko še naprej trajnosten. Prepoznavanje in opredelitev izzivov, priložnosti in rešitev za vse deležnike v celotni vrednostni verigi je pomemben korak k širjenju trajnostnega kulturnega turizma. Trajnostni kulturni turizem je nov pogled na odnos med kulturo in turizmom. Trajnostni kulturni turizem združuje dva elementa: »trajnostno kulturo« in »trajnostni turizem«, cilj pa je zagotoviti večje sodelovanje med sektorjema kulture in turizma, da bi dosegli koristi za oba.

EK poudarja, da v vse bolj dinamičnem tehnološkem in digitalnem okolju to področje izpostavlja potrebo po razvoju strateških pristopov in uporabi regulativnih in inovativnih poslovnih pristopov. Posebej izpostavlja pomen digitalizacije in načine, na katere digitalna tehnologija lahko podpre trajnostni kulturni turizem.

Pomen trajnostnega kulturnega turizma za trajnostni razvoj Slovenije

Kulturna dediščina je dragocen vir za turizem, izobraževanje, zaposlovanje in trajnostni razvoj. Trajnostni kulturni turizem je bistven del regionalnih in makroregionalnih razvojnih strategij. V tem pogledu je kultura gonila sila in hkrati dejavnik, ki omogoča trajnostni razvoj.

Na drugi strani je turizem odlična priložnost za spodbujanje in zagotavljanje dostopa do kulturne dediščine, vendar prinaša tudi izzive, povezane s prenatrpanostjo in prilaščanjem kulturne dediščine ter izgubo pristnosti. Turizem mestom in regijam prinaša denar in delovna mesta, lahko pa ima tudi negativen vpliv na vsakodnevno življenje prebivalcev ter kulturo in dediščino območja. Zaradi morebitnih negativnih učinkov turizma in njegovega vpliva na kulturno dediščino nekatere lokalne skupnosti in strokovnjaki za dediščino občasno nasprotujejo turizmu in z njim povezanemu razvoju.

Trajnostni kulturni turizem ponuja novo perspektivo, saj kulturno dediščino in lokalne skupnosti postavlja v središče odločanja.

Vključevanje lokalnih skupnosti in drugih deležnikov v postopke odločanja je ključno za zagotavljanje rezultatov, ki bodo koristili kulturni dediščini in lokalnemu prebivalstvu. Cilj trajnostnega kulturnega turizma je zagotoviti dobre prakse ohranjanja kulturne dediščine skupaj z avtentično razlago, ki podpira lokalno gospodarstvo.

Kulturni turizem ima pomemben vpliv tako na prepoznavnost države kot na prihodke iz naslova turizma.

Trajnostni kulturni turizem je pomemben del trajnostnega razvoja slovenskega turizma. Slovenska turistična organizacija je zeleno, t. j. trajnostno usmeritev opredelila kot edino pravo razvojno priložnost Slovenije in njene turistične ponudbe, integralno uvajanje trajnostne usmeritve pa postavila v jedro samega delovanja, to je razvoja in promocije slovenskega turizma. Privlačna konkurenčna turistična ponudba, zasnovana na trajnostnem konceptu ter razvoju kakovostnih in inovativnih turističnih produktov visoke dodane vrednosti je tisti ključni element konkurenčnosti, ki Slovenijo in njeno turistično ponudbo razlikuje od ostalih destinacij.

Slovenija kot turistična destinacija je že več kot desetletje zavezana k razvoju trajnostnega turizma. Bila je razglašena za prvo zeleno državo na svetu in je prejemnica številnih uglednih nagrad na področju trajnosti. Kot trajnostno destinacijo Slovenijo prepoznavajo številni ugledni tuji mediji ter strokovna in splošna javnost. Na nacionalni ravni je STO skupaj z deležniki razvila projekt Zelene sheme slovenskega turizma.

Zelena shema slovenskega turizma (ZSST) je nacionalni program in certifikacijska shema, ki pod

krovno znamko SLOVENIA GREEN:

- združuje vsa prizadevanja za trajnostni razvoj turizma v Sloveniji,
- destinacijam in ponudnikom ponuja konkretna orodja za oceno in izboljšanje trajnostnega delovanja,
- skozi znamko Slovenia Green to zeleno delovanje tudi promovira.

Ključni strateški cilj ZSST je uvajanje trajnostnih modelov v slovenski turizem tako na ravni turističnih ponudnikov kot destinacij. Vse cilje strateških usmeritev spremlja trajnostni razvoj in skrb za ekonomsko, družbeno-kulturno in naravno okolje.

ZSST temelji na evropskem sistemu indikatorjev ETIS in na globalnih kriterijih Green Destinations Standarda (GDS), priznanega s strani Global Sustainable Tourism Councila (GSTC).

Destinacije, ki se pridružijo ZSST, pridobijo znak Slovenia Green Destination na podlagi presoje po mednarodnem standardu Green Destinations. V ZSST je trenutno 56 destinacij, kar pomeni, da vse sledijo smernicam, ki jih narekuje standard ter jih bolj ali manj uspešno izpolnjujejo. Sam standard zajema 100 kriterijev, razdeljenih v šest sklopov (med njimi tudi KULTURA IN TRADICIJA):

4. destinacijski management;
5. narava in pokrajina;
6. okolje in podnebje;
7. kultura in tradicija;
8. družbena klima;
9. poslovanje turističnih podjetij.

Poglavje ‚Kultura in tradicija‘ je razdeljeno v dve podpoglavji, ki skupaj zajemata pet kriterijev:

- podpoglavje KULTURNA DEDIŠČINA vključuje ohranjanje kulturne dediščine, zaščito artefaktov in fosilov in upravljanje vplivov turizma na kulturo;
- podpoglavje LJUDJE IN TRADICIJA vključuje nesnovno dediščino in spoštovanje avtentičnosti.

Leta 2021 je STO v ZSST v poglavje »Kultura in tradicija« dodala nov, gastronomski modul, saj je želela pospešiti razvoj gastronomije na destinacijah v letu, ko je bila Slovenija nosilka naziva Evropska gastronomska regija 2021, gastronomija pa nosilna komunikacijska tema slovenskega turizma. Za izpolnjevanje modula se je 2021 določilo 11 destinacij.

Aktivnosti STO na področju promocije in spodbujanja turističnega produkta Mesta in kultura

STO vsebinski program dela primarno usmerja na trženje in razvoj šestih turističnih produktov,

eden izmed njih je tudi produkt »Mesta in kultura«.

Kultura predstavlja pomembni motiv za potovanja domačih in tujih turistov, hkrati pa se tesno povezuje s produktom ponudbe mestnih doživetij ter ostalimi turističnimi produkti Slovenije, kar za turista prinaša dodano vrednost. V sklopu ponudbe turističnega produkta »Mesta in kultura« ima posebno mesto tudi ponudba devetnajstih slovenskih zgodovinskih mest. Na območju zgodovinskih mest je 80 % najkakovostnejših kulturnih spomenikov in 70 % vseh kulturnih institucij v Sloveniji: kulturnih dvoran, gledališč, galerij in likovnih razstavišč ter muzejev. Hkrati so nekatera zgodovinska mesta, kot na primer Idrija, Škofja Loka in Ptuj, kot edina v Sloveniji uvrščena na UNESCO seznam kulturne dediščine, kar predstavlja znamenitosti izjemnega kulturnega ali naravnega pomena.

Cilji STO na področju trženja in razvoja slovenskega turizma za nosilne turistične produkte so:

- spodbuditi povpraševanje tujih in domačih gostov z usmerjenimi promocijskimi aktivnostmi s poudarkom na digitalnih in offline promocijskih aktivnostih pospeševanja prodaje,
- prilagoditev novim tržnim razmeram z diverzifikacijo ponudbe in razvojem novih prilagojenih produktov in doživetij, ki nagovarjajo zahtevnejšega gosta,
- dvigniti prepoznavnost posameznega turističnega produkta v evropskem prostoru in zmanjšati zaostanek v primerjavi z drugimi tujimi konkurenčnimi in uveljavljenimi destinacijami.

STO si pri turističnem produktu Mesta in kultura prizadeva za zagotavljanje atraktivne ponudbe 365 dni v letu s poudarkom na nižji turistični sezoni in preusmerjanju turističnih tokov v času glavne turistične sezone na manj prepoznane destinacije.

Ključne trge, ki jih je STO opredelila za promocijo in trženje produkta »Mesta in kultura« so Slovenija, države DACH, Italija, Francija, Španija, Beneluks, ZDA in Združeno kraljestvo.

Pomembni koraki so bili v zadnjih letih narejeni tudi na področju digitalizacije. Leta 2021 so se začeli kazati prvi rezultati skupine projektov digitalizacije kulturne dediščine, ki jih je za vodilne destinacije sofinanciralo MGRT. Pandemija je procese digitalizacije pospešila, zato je STO pripravila strategijo digitalne preobrazbe slovenskega turizma 2022–2026, s katero zasleduje cilj Slovenijo umestiti med digitalno najbolj napredene turistične države v Evropi. STO je v fazi priprave strategije digitalne preobrazbe slovenskega turizma, ki bo predvidoma zaključena 2022, z njo pa želi postaviti mejnike in narediti ključne premike na področju digitalizacije turističnih destinacij in ponudnikov v Sloveniji.

Turistični produkt »Mesta in kultura« STO vključuje v vsa tržno-komunikacijska orodja in kanale, kot so portal slovenia.info, v študijske ture novinarjev in turističnih agentov oz. organizatorjev potovanj, v predstavitve in poslovne dogodke v tujini (turistične borze in sejme ter t. i. workshope), v oglaševalske kampanje, novičnike za tuje in domače javnosti in druge aktivnosti. Pomembno vlogo ima produkt tudi pri Edinstvenih doživetjih Slovenije (SUE), ki nagovarjajo turista, ki išče butične zgodbe in Evropskih destinacijah odličnosti (EDEN), še posebej leta 2017, ko je bila tema pobude EDEN prav kulturni turizem. Naziv evropske destinacije odličnosti v Sloveniji je leta 2017 prejel Koper - odličen primer sobivanja zgodovine, kulture, narave, turizma in sodobnosti, kot finalistke pa so se za naziv EDEN potegovala še Kras, Ptuj, Radovljica in Slovenske Konjice. V Sloveniji je prvi naziv evropske destinacije odličnosti prejela dolina Soče s svojimi drugačnimi miroljubnimi zgodbami. Z doživetji nesnovne dediščine sta se za naziv v finalu potegovala še Idrija s festivalom idrijske čipke in Kranj s Prešernovim sejmom. Leta 2011

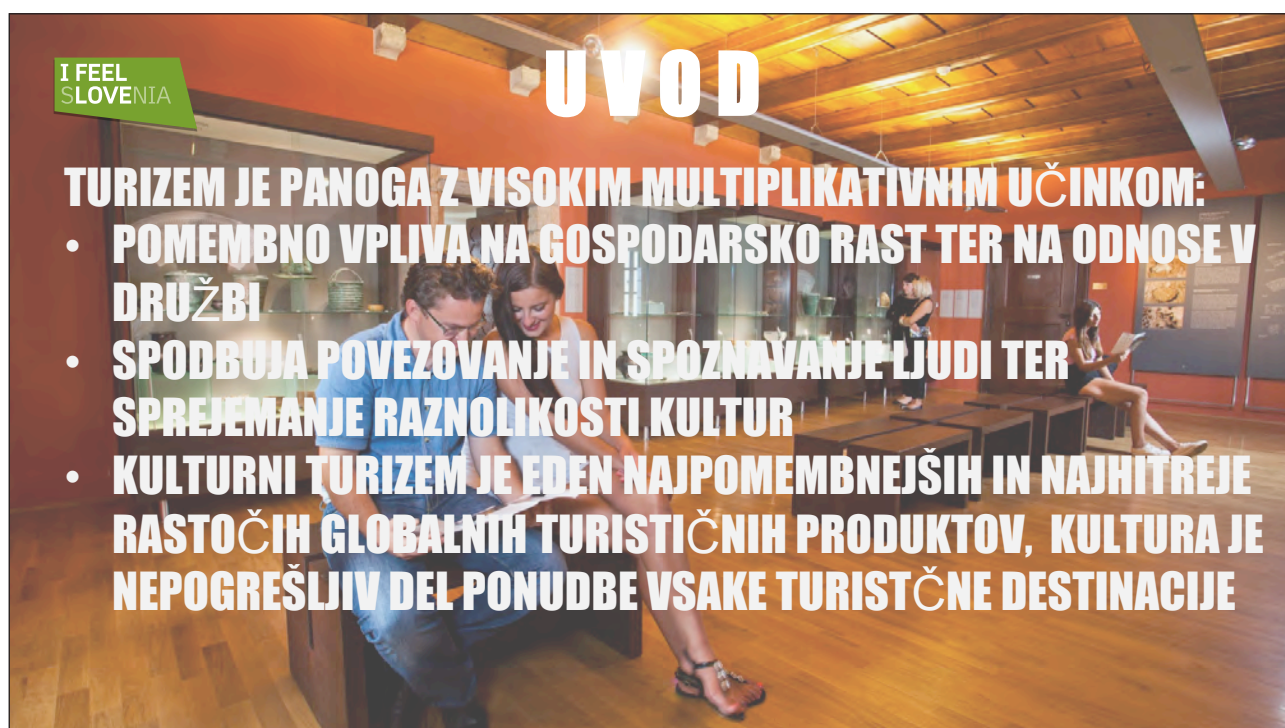
je četrta destinacija odličnosti postala Idrija, ki je z oživljanjem nepremične kulturne dediščine in povezavi slednje z novimi turističnimi izkušnjami prehitela finaliste rudnika v Velenju in Mežici ter Žičko kartuzijo.

Slovenija je že 10 let, vse od 2011, vključena v Kulturne poti programa Sveta Evrope. Kulturne poti Sveta Evrope so uspešen mednarodni projekt promocije bogate in raznolike evropske dediščine. Vse poti ohranjajo in promovirajo bogastvo evropske dediščine za bodoče generacije in so trajnostno usmerjene. Slovenija je aktivna pri romarskih poteh, poteh oljk in vinske trge, zgodovinskih poteh obdobja železa in antičnih povezav, pri poteh reformacije in impresionistov. Naša država je med vodilnimi, ki ohranjajo dediščino pokopališč, art nouveau in judovsko dediščino. Posebej naj izpostavimo trajnostni produkt SLOVENIA GREEN GOURMET ROUTE, kolesarsko pot z gastronomskimi postanki. Slovenia Green Route bo povezal destinacije z znakom Slovenia Green s ponudbo wellness turizma. Produkt bo povezal destinacije, ki so v ZSST in se ponašajo z znakom Slovenia Green in vključeval več nastanitev z znakom Slovenia Green Accommodation. Povezal bo sedem zgodovinskih mest in temeljil na zgodbi o termalni vodi in bogati zgodovini Slovenije. Produkt bo povezal destinacije vzhodne in južne Slovenije, ki kolesarsko v preteklih letih (z izjemo Dravske kolesarske zgodbe) produktno niso bili pokriti. Produkt bo goste nagovarjal skozi vse leto.

STO je v preteklih letih na področju turističnega produkta »Mesta in kultura« naredila pomembne promocijske in razvojno spodbudne korake. Kulturo kot krovno komunikacijsko tematico slovenskega turizma je opredelila v letih 2018 in 2019. Sprejet je bil ONKULT - OPERATIVNI NAČRT TRŽENJA KULTURNEGA TURIZMA SLOVENIJE. »Turiste želimo navdihniti, da odkrivajo kulturno bogastvo slovenske dediščine, umetnosti, festivalov ter prireditev, kulinarike in življenjskega sloga prebivalcev. Želimo, da Slovenijo obiše več kulturnih turistov,« je kot enega od ciljev opredelil dokument.

ONKULT je kot cilje opredelil 1) tržno pozicioniranje Slovenije kot destinacije kulturnega turizma s privlačno, raznoliko in kakovostno kulturno ponudbo in 2) s promocijo produkta »Mesta in kultura« doprinesti k povečanju števila turistov in njihovih prenočitev ter podaljšanju povprečne dolžine bivanja. Za uresničitev navedenega so bili določeni štiri cilji:

- povečanje prepoznavnosti Slovenije kot destinacije kulturnega turizma;
- dvig števila kulturnih turistov z učinkovitim in inovativnim trženjem ter promocijo Slovenije kot destinacije kulturnega turizma;
- dvig privlačnosti obstoječih turističnih produktov in doživetij, ki vključujejo kulturne vsebine;
- vzpostavitev in nadgradnja partnerskega sodelovanja med turističnim in kulturnim sektorjem z namenom skupnega trženja kulturnega turizma.

I FEEL
SLOVENIA

PREDSTAVITEV TEMATIKE

- SLOVENIJA JE PREPOZNAVNA IN ZAŽELENA GLOBALNA ZELENA BUTIČNA DESTINACIJA, ZA ZAHTEVNEGA OBISKOVALCA, KI IŠČE RAZNOLIKA IN AKTVNA DOŽIVETJA, MIR IN OSEBNE KORISTI.
- VIZIJA: OSREDOTOČENA NA KAKOVOST, VIŠJO DODANO VREDNOST, SEGMENT GOSTOV Z VIŠJIMI PRIHODKI, RAST PRILIVOV IZ NASLOVA TURIZMA (ENAKO VELJA TUDI NA PODROČJU KULTURNEGA TURIZMA).

I FEEL
SLOVENIA

RAZLOGI ZA AKTIVNOSTI STO ZA TRŽENJE IN PROMOCIJO TER RAZVOJ TURISTIČNEGA PRODUKTA TRAJNOSTNEGA KULTURNEGA TURIZMA

- kultura dodatni ali osrednji motiv turista za obisk mesta, kraja, destinacije, države
- anketa 2019: dve tretjini vprašanih med pomembnimi motivi za obisk Slovenije navedlo kulturne znamenitosti in prireditve ter 77 % vprašanih tujih turistov ocenilo ponudbo z dobro oz. zelo dobro

I FEEL
SLOVENIA

- KULTURA POMEMBNO VPLIVA NA INTERES TURISTOV ZA OBISK SLOVENIJE, NAPOVEDI KAŽEJO NA NADALJNJO RAST POMENA TEGA SEGMENTA
- POTENCIAL, KI JE SLOVENIJI PISAN NA KOŽO (DEŽELA IZJEMNE NARAVNE IN KULTURNE RAZNOLIKOSTI, KULTURNEGA KRIŽIŠČA NARODOV IN PROSTOROV, ZAKLADNICA NAJDB, STIČIŠČE ZGODOVINSKIH MEST, VRHUNSKE KULTURE, UMETNOSTI, DOGODKOV)

RAZLOGI ZA
AKTIVNOSTI STO ZA
TRŽENJE IN
PROMOCIJO TER
RAZVOJ TP
TRAJNOSTNEGA
KULTURNEGA
TURIZMA

I FEEL
SLOVENIA

V SLOVENIJI SE ZAVEDAMO POMENA TRAJNOSTNEGA KULTURNEGA TURIZMA KOT POMEMBNEGA DELA CELOTNEGA TRAJNOSTNEGA RAZVOJA NAŠE DEŽELE IN NJENE TURISTIČNE PONUDBE.

I FEEL
SLOVENIA

KULTURNI TURIZEM JE
VELIKA PRILOŽNOST ZA
OBLIKOVANJE IN
TRŽENJE NOVIH,
PRIVLAČNIH KREATIVNIH
IN INOVATIVNIH TP-
TP „MESTA IN
KULTURA,, SODI MED 6
KLJUČNIH TP PD STO
2022/2023.

I FEEL
SLOVENIA

AKTIVNOSTI STO — ZASLEDOVANJE CILJEV

povečanje
prepoznavnosti
Slovenije kot
destinacije
kulturnega
turizma;

spodbujanje razvoja
novih, trajnostnih in
prilagojenih turističnih
produktov in doživetij s
kulturnimi vsebinami in
ponudbo mestnih
središč za zahtevnejšega
gosta;

razvoj atraktivne ponudbe
365 dni v letu s poudarkom na
nižji turistični sezoni in
preusmerjanju turističnih
tokov v času glavne turistične
sezone na manj prepoznane
destinacije/mesta;

spodbujanje tesnejšega
povezovanja med
destinacijami, ponudniki
kulturnih vsebin, krovnim
združenjem zgodovinskih
mest ter posredniki ponudbe
(za namen skupnega trženja
kult. turizma).

I FEEL SLOVENIA

TRAJNOSTNI KULTURNI TURIZEM

- pomemben del trajnosti zavezanega razvoja Slovenije;
- trajnost edina možna smer razvoja slovenskega turizma ter edina prava pot razvoja slovenskega kulturnega turizma;
- opredelitev Evropske komisije: trajnostni kulturni turizem pomeni celovito upravljanje kulturne dediščine in turistične dejavnosti v povezavi z lokalno skupnostjo; pomeni kulturni turizem, ki ustvarja socialne, okoljske in gospodarske koristi za vse zainteresirane strani.
- **nov pogled na odnos med kulturo in turizmom;**

Trajnostni turizem zahteva:

1. trajnostno upravljanje destinacij in vzpostavitev sistema uravnoteženih kazalnikov uspeha (opomba: STO že intenzivno dela na uravnoteženih kazalnikih uspeha);
2. krepitev čezmejnih turističnih produktov tudi s področja kulture;
3. razvoj turističnih produktov s trajnostnimi oblikami transporta (kolesarjenje).

I FEEL SLOVENIA

PRILOŽNOSTI:

- Kulturna dediščina je dragocen vir za turizem, izobraževanje, zaposlovanje in trajnostni razvoj.
- Trajnostni kulturni turizem je bistven del regionalnih in makroregionalnih razvojnih strategij.
- Kultura je gonilna sila in hkrati dejavnik, ki omogoča trajnostni razvoj.

DOŽIVETJA KULTURE SLOVENIJA

www.slovenia.info
ifeelsLOVEnia

I FEEL
SLOVENIA

IZZIVI:

- Turizem je lahko povezan s prenatrpanostjo in prilaščanjem kulturne dediščine.
- Turizem ima lahko negativen vpliv na vsakodnevno življenje lokalnih prebivalcev ter na kulturo in dediščino območja.
- Posledica: lokalne skupnosti in strokovnjaki za dediščino lahko občasno nasprotujejo (kulturnemu) turizmu.

I FEEL
SLOVENIA

Ključnega pomena je, da TRAJNOSTNI KULTURNI TURIZEM razvijamo sistematično in načrtno ter da se zavedamo, da je pomemben del trajnostnega slovenskega turizma.

I FEEL SLOVENIA

TRAJNOSTNI KULTURNI TURIZEM KOT DEL TRAJNOSTNEGA RAZVOJA SLOVENSKEGA TURIZMA

ZSST, v katero je vključenih 56 destinacij, zajema 100 kriterijev v 6-ih sklopih, med njimi tudi sklop **KULTURA IN TRADICIJA**. Tako se destinacije zavežejo k:

- ohranjanju kulturne dediščine,
- zaščiti artefaktov in fosilov,
- upravljanju vplivov turizma na kulturo,
- vključevanju in ohranjanju nesnovne dediščine,
- spoštovanju avtentičnosti.

Leta 2021 je STO v modul **KULTURA IN TRADICIJA** v ZSST dodala nov, gastronomski modul.

I FEEL SLOVENIA

AKTIVNOSTI STO NA PODROČJU PROMOCIJE, TRŽENJA IN RAZVOJA KULTURNEGA TURIZMA

portal www.slovenia.info	sejmi, borze, workshopi in drugi dogodki	študijske ture medijev ter TO/TA	kampanje (off- in online)
novičniki, objave na družbenih omrežjih	edinstvena doživetja Slovenije (SUE)	EDEN	digitalizacija (že lani zabeleženi prvi rezultati digitalizacije projektov kulturne dediščine)
Novo: SLOVENIA GREEN GOURMET ROUTE , kolesarska pot z gastronomskimi postanki			

AKTIVNOSTI STO NA PODROČJU PROMOCIJE, TRŽENJA IN RAZVOJA KULTURNEGA TURIZMA

- Slovenija je že 10 let vključena v Kulturne poti programa Sveta Evrope.
- STO je v preteklih letih naredila pomembne korake pri tur. produktu Mesta in kultura: 2018 in 2019 osrednja komunikacijska tematika slo turizma.
- Sprejet je bil ONKULT.

I FEEL SLOVENIA

Ciljne skupine in ciljni trgi

Kateroga potencialnega obiskovalca bomo nagovarjali s turističnim produktom TRAJNOSTNEGA KULTURNEGA TURIZMA:

- turista, ki se zanima za kulturo dežele,
- turista, ki želi pridobiti nova znanja o drugih deželah in ljudeh,
- turista, ki uživa v raziskovanju in intenzivnih kulturnih doživetjih in je pripravljen na destinacijo potovati tudi zaradi enega kulturnega dogodka, če mu ta zagotavlja posebno doživetje,
- turista z višjo potrošnjo, ki spoštuje lokalno kulturo in naravno bogastvo destinacije.

Ciljni trgi: Slovenija, DACH, Italija, Francija, Španija, Beneluxs, ZDA in Združeno kraljestvo.

I FEEL
SLOVENIA

ZAKLJUČEK

Izpostavljena tematika trajnostnega kulturnega turizma nas danes postavlja pred številne **izzive**, pa tudi **priložnosti**.

- Kako najbolj učinkovito in inovativno povezati kulturo in turizem?
- Kako v kulturni turizem vključevati trajnostni vidik?
- Kako vključiti element kulture v turizem in turizma v kulturo?
- Kako pritegniti pozornost tistih turistov, ki iščejo doživetja kulture na trajnostni in butični ravni?

I FEEL
SLOVENIA

TURIZEM IN KULTURA GRESTA Z ROKO V ROKI. POT, PO KATERI GRESTA, PA MORA BITI TRAJNOSTNA. SAMO TAKO BOMO LAHKO TUDI NA PODROČJU KULTURNEGA TURIZMA PISALI ZGODBO O USPEHU V ZELENI, AKTIVNI IN ZDRAVI DESTINACIJI ZA EDINSTVENA DOŽIVETJA IN S TEM O REALIZACIJI CILJA VIŠJIH PRILIVOV IZ NASLOVA TUJSKEGA TURIZMA (TUDI/PREDVSEM KULTURNEGA).

Tilen KLUGLER
Občina Slovenj Gradec

LOKALNA SKUPNOST MED VAROVANJEM IN RAZVOJEM MESTNIH SREDIŠČ

Skozi to razpravo sem lahko ugotovil, da bolj ali manj vsi enako razmišljamo o tem, da je treba vlagati v kulturno dediščino, saj je slednja kulturni in gospodarski generator in če bomo razmišljali tako tudi v prihodnje, verjamem, da se za obnovo naših zgodovinskih mestnih jeder ni bati. Bo pa treba zavihati rokave in začeti na tem intenzivneje in še bolj kot doslej pospešeno delovati.

Praviloma se, ne le pri nas, v Sloveniji, temveč tudi drugod po Evropi, stara mestna jedra praznijo. Lokali se selijo v nove trgovske centre, ki zrastejo na obrobjih mesta zaradi lažje logistike in podobnih razlogov. Že nekaj časa pri županih zvoní alarm in se postavlja vprašanje, kaj narediti, da ohranimo dogajanja v starem mestnem jedru, da privabimo stare in nove ponudnike, da privabimo ljudi, obiskovalce, turiste in podobno.

Morda se še spominjamo, da bi nekoč, ko je bila kriza, v Slovenijo morala priti trojka, ki bi rešila Slovenijo. Nekoliko drugačno trojko bi morali pripeljati v mestna jedra. In sicer takšno: kot prvo, je nujno treba vlagati v obnovo mestnih jeder. V obnovo objektov in njihove zunanosti, pa tudi notranosti, v obnovo parterne ureditve, in v Slovenj Gradcu se tega zelo dobro zavedamo. Z vlaganji v obnovo mestnega jedra smo intenzivno pričeli pred desetletjem. Takrat smo v celoti prenovili Glavni trg, prenovili smo tudi naši dve osrednji pokrajinski instituciji, to sta Koroška galerija likovnih umetnosti in Koroški pokrajinski muzej. Pred kratkim smo obnovili rojstno hišo skladatelja Huga Wolfa, leta 2020 smo obeležili leto Huga Wolfa na nacionalnem nivoju. Pred kratkim smo uredili nov muzej, na katerega smo zelo ponosni, to je muzej Štirih kovačev, saj je bil ta naš najstarejši narodno-zabavni ansambel, ki ga vsi dobro poznamo, decembra namreč vpisan v Guinnessovo knjigo rekordov kot najstarejši narodno-zabavni ansambel na svetu. In seveda smo se ansamblu poklonili tudi mi in jim v samem središču mesta uredili poseben muzej. Danes tukaj lahko s ponosom povem, da smo pravkar začeli tudi z obnovo ulic stranskih ulic v mestnem jedru.

Vrsto let nas Turistična zveza Slovenije prepozna kot eno izmed najlepših, če ne najlepše mestno jedro, in zagotovo bomo z obnovo stranskih ulic, ki obkrožajo naš Glavni trg, postali še lepši. Povečali bomo mestno središče in dali srednjeveškemu Slovenj Gradcu še večji in lepši pečat. Seveda pa ni dovolj zgolj obnova objektov. Mesto mora imeti tudi dogajanje, da so objekti polni. To pa je dvojka, ki jo moramo narediti. Vprašati se moramo in potruditi, kako zapolniti lokale, ki so v mestnem jedru. Lahko povem, da smo v občinski upravi izvedli precej aktivnosti, seveda pa tega ne moremo sami, zato smo kakšnih sedem let nazaj z zasebnimi lastniki lokalov začeli izvajati poseben projekt, t. i. »Kje je prostor?«. Skozi projekt smo zasebne lastnike med seboj povezali, jih povabili, da za kratko obdobje brezplačno odstopijo lokale tistim najemnikom, ki bi zaznali svoj potencial in razvijali svoje dejavnosti v teh, mnogih sicer praznih lokalih. Kar nekaj lokalov se je po tem poskusnem obdobju trajneje zapolnilo.

Že vrsto let izvajamo sofinanciranje najemnin za prazne lokale. V ta namen imamo posebno komisijo, ki evidentira in naredi popis vseh praznih lokalov v mestnem jedru ter skozi sofinanciranje najemnine najemnikom teh lokalov omogočimo, da lahko svoje aktivnosti izvajajo v dotlej praznih lokalih. Ugotovim lahko, da se je to pokazalo kot odlična praksa, s katero nam vsako

leto uspe zapolniti kar nekaj lokalov, ki sicer ne bi delovali. Seveda pa s tem tudi spodbudimo lastnike, ki so imeli lokale več let prazne in zanemarjene, da jih obnovijo in uredijo ter oddajo v najem. In še trojka: ko v mestnem jedru zapolnimo lokale s ponudniki, je tja treba pripeljati še ljudi, stranke, kupce, kar pomeni, da moramo mestno jedro oživiti.

In v ta namen v naši občini izvajamo nemalo aktivnosti za oživljanje mestnega jedra in namenjamo precej sredstev tako za programe v mestnem jedru kot tudi za promocijske in marketinške aktivnosti. In še ena zelo dobra praksa: uspelo nam je povezati res vse ponudnike v mestnem jedru. Sedli smo za isto mizo in se odločali, kaj narediti in ponuditi našim obiskovalcem. Precej idej se je rodilo z njihove strani, treba jih je bilo še malo dodelati in obdelati, pri čemer je bila občina bolj podporni deležnik, podporna organizacija, smo pa s sofinanciranjem iz javnih sredstev podprli programe, za katere so lokalni ponudniki, gostinci ipd. menili, da so ustrezni. In izkazalo se je, sicer žal zadnji 2 leti ne ravno, saj je koronavirusna epidemija precej stvari onemogočila, da se lahko lokali dejansko zapolnijo čez vse leto. Veliko je bilo dogajanja, mesto smo zaprli za promet, gostinska ponudba se je razširila na celotni trg. Zasebni ponudniki so organizirali glasbene večere, srednjeveške prireditve, zelo znani smo po filmskem festivalu SHOTS, ki se uvršča med 100 svetovnih najboljših filmskih festivalov kratkih filmov na svetu, do modnih revij in drugih različnih prireditev. Tako je mestna občina na nek način tudi s finančnimi sredstvi spodbudila lastnike lokalov, da tudi oni nekaj naredijo za lokalno prebivalstvo. Lastniki so plačali honorar glasbenikom, vse ostale stroške in logistiko pa smo pokrili iz javnih sredstev. In tak model se je izkazal kot odličen.

In kaj pričakujemo v prihodnje? Seveda moramo v mestnem jedru postoriti še ogromno. Tudi ni vse tako, kot bi moralo biti, zdajle vidimo, recimo v prezentaciji, en objekt, ki je v občinski, javni lasti, in ki ga bo treba obnoviti. Veliko je še takšnih objektov, ki jih bomo morali obnoviti, nekaj v občinski, nekaj v zasebni lasti, in seveda tu pričakujemo ne nazadnje tudi pomoč države, pri čemer pozdravljam napore Združenja zgodovinskih mest, v katerega smo bili sprejeti, in ki zelo intenzivno dela na tem, da mesta počrpamo čim več nepovratnih sredstev, in intenzivno dela na promociji, na našem povezovanju, na izmenjavi dobrih praks in podobno. Tovrstno nepovratno financiranje bo res pomembno. Nova finančna perspektiva je tu, od 2021 do 2027 pričakujemo, da bomo tako javni kot tudi zasebni sektor deležni, upam, večjih tovrstnih finančnih injekcij, predvsem za obnovo teh objektov in za izvajanje programov za oživitev mestnih jeder. Le tako bomo lahko sledili tudi zastavljeni strategiji, kot smo prejle lahko slišali s strani STO, da želimo vzpostaviti butični turizem, s katerim želimo privabljati tudi petičnejše goste. Ampak brez takšnih spodbud s pomočjo nepovratnih sredstev bo verjetno to lahko ostalo, bolj kot ne, le na papirju. Ideje imamo, pa tudi želje, narediti Slovenijo še bolj prijazno, še lepšo, zato zaupam, še posebej glede na to, da smo danes tukaj vsi podobnega mnenja, da je v vse to treba tudi vlagati, si znati izmenjati dobre prakse, domače in tuje oziroma tudi mi kakšno dobro prakso prodati v tujino. Predvsem pa želimo računati tudi na finančne spodbude s strani Evropske unije. Marsikomu je včasih mogoče celo težko razložiti, kakšen fenomen smo: 800 let star Slovenj Gradec v trideset let stari državi, malo nas je takih na svetu, zato vlagajmo in negujmo to lepoto, ki jo imamo, in uspeh nam je zagotovljen.

MESTNO JEDRO SLOVENJ GRADCA

MESTNA
OBČINA
SLOVENJ
GRADEC

MESTO
GLASNIK
MIRU

Slovenj Gradec – GREMO V MESTO

Včlanitev v Združenje za management mestnih središč - TCM (2014)

Projekt KJE JE PROSTOR (2015)

Slovenj Gradec – GREMO V MESTO (od 2015 naprej)

Pisarna mestnega managementa v okviru MOSG in JZ SPOTUR (od 2016 naprej):
koordinacija in sodelovanje s ponudniki, prireditve ...

Ukrepi MOSG: Javni razpis za sofinanciranje programov oživljanja mestnega jedra (od
2018 naprej), sofinanciranje najemnin, brezplačno parkiranje, obnova stranskih ulic ...

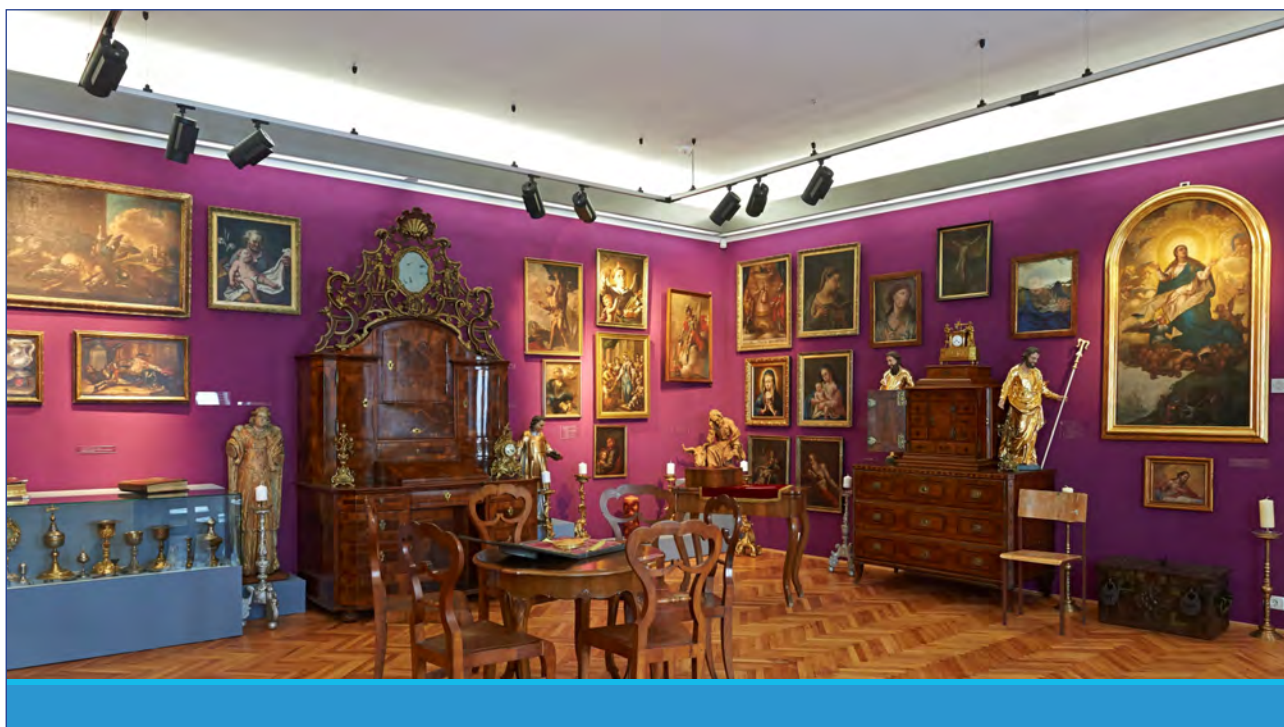
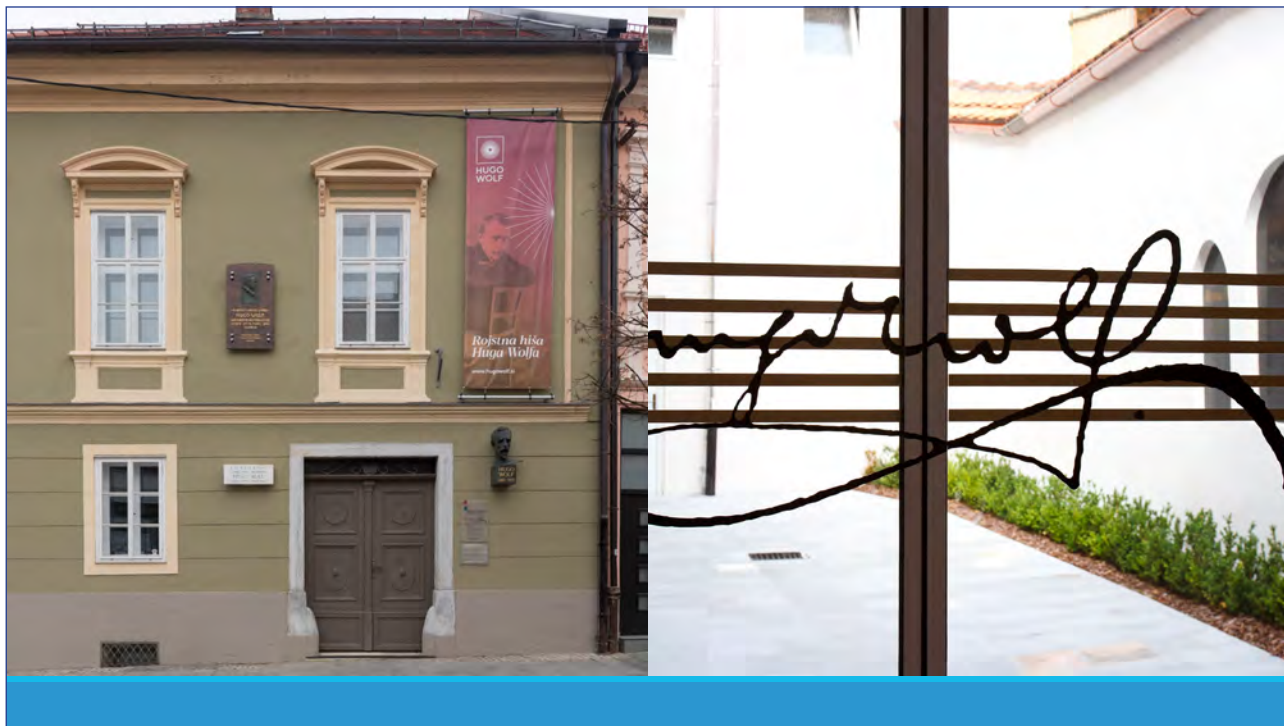
Včlanitev v Združenje zgodovinskih mest Slovenije (2019)

Projekt Ureditev trajnostne mobilnosti v mestnem jedru

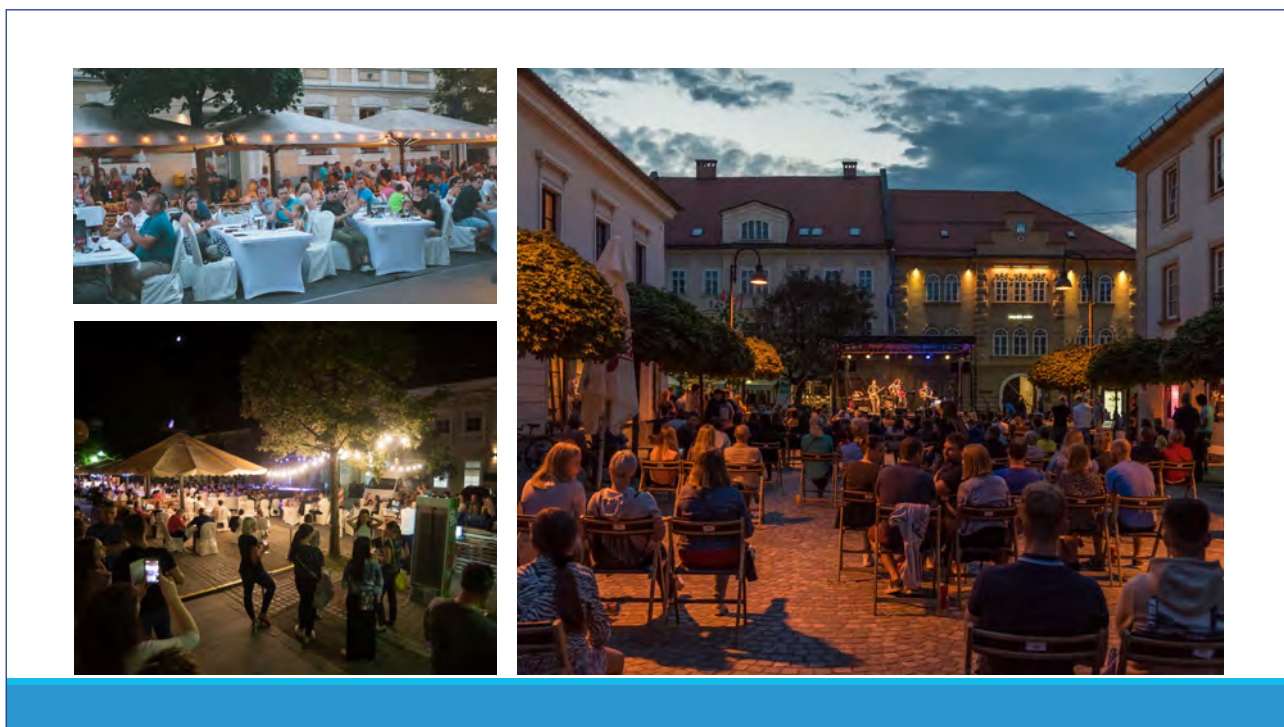

Poletje v mestu Slovenj Gradec

2020

MODNA REVILJA
LOKALOV MESTNEGA JEDRA

GLAVNI TRG

28. 8. 2020

spotur

Info: TIC Slovenj Gradec
T: 02 88 12 116
spotur.si

MODNA REVILJA
LOKALOV MESTNEGA JEDRA SLOVENJ GRADEC

POSTANI MODEL!

Si želiš postati model in se preizkusiti kot manekenka/maneken na modni reviji? Pridruži se nam!

K sodelovanju vabimo posameznike vseh starosti, ki si želijo novega izziva.

ZA SODELOVANJE:
izpetni prijavo,
naredi 2 fotografiji (postava, obraz),
prijavi se pravočasno.
LEPO VABLJEN-ALI

Trg svobode, 2. 7. 2021 ob 19. uri

SPREHOD OB MESTNEM OBZIDIJU

Glasbena šola

Med arhitekturnimi realizacijami, ki nenasledijo glavnemu letu v Sloveniji, je obkupa koncertnega posebej prilagojenega stavbe...

Mestno obzidje

Trst je sredi po prvi obdobje v letih od 1411 do 1483. Območje je planira in Gradnja temelni so za vrtalni deli...

Dvorce Rotenturm

Prostora je bil Rotenturm obkupa istega, opevni delovi na vseh straneh vose zidov...

Cerkev sv. Elizabete

Na zgodnja moška je imenoje po svetici sv. Elizabeti. Ohi prostora nastoje so...

Cerkev sv. Duha

Cerkev sv. Duha je prišla cerkev je prvič omenjena leta 1428. Med dvornimi je bil svet...

Mestno županišče

Hila, ki so je so mestni obkupa kmetije sredi leta 1884, je konec 19. stoletja...

Zelenjakova hiša

Zelenjakova hiša je v srednji Evropi. Zgodovina obkupa obkupa leta 1900, po...

Winklerjeva hiša

Prvič 2. svetovna vojna so bili v predkupa hile svetovna in obkupa. Vredna...

Koroški pokrajinski muzej

Uspešnosti je bil leta 1951 kot obkupa svetovno naveden obkupa hiša, leta 1956...

SGLU

Koroški pokrajinski muzej je sredi po vseh obkupa svetovna hiša, ki je...

Lekarna - hiša

Hila je svetovna svetovna v 17. stoletju, kar obkupa sredi je obkupa svetovna...

Stranovska hiša

Dvorniki svetovna hiša je je leta 1909, Njena svetovna hiša, da je svetovna...

Wolfova hiša

Knjižničarstva hiša, je svetovna v 17. + 18. stoletju, je svetovna svetovna hiša...

Ernst Goll

Na svetovna svetovna svetovna Goll (1902-1912), svetovna svetovna svetovna...

Aničički hran

V svetovna svetovna svetovna svetovna svetovna svetovna svetovna svetovna...

Mestna občina Slovenj Gradec toli v srednjem delu. Koroška svetovna in je po svetovna svetovna svetovna svetovna svetovna...

Slovenj Gradec je svetovna svetovna svetovna svetovna svetovna svetovna svetovna svetovna...

Stavbe svetovna svetovna je, kar je svetovna svetovna svetovna svetovna svetovna svetovna...

Gremo v mesto SLOVENJ GRAD

V mestu, ki je že prvič svetovna svetovna svetovna svetovna svetovna svetovna svetovna...

Map of the town center of Slovenj Gradec showing buildings, parks, and various facilities. Includes legends for 'Mestna pasaža', 'Ustanove', 'Hrana/pijača', 'Nostrična dejavnost', 'Sporeh ob mestnem obzidju', and 'Spomeniki'.

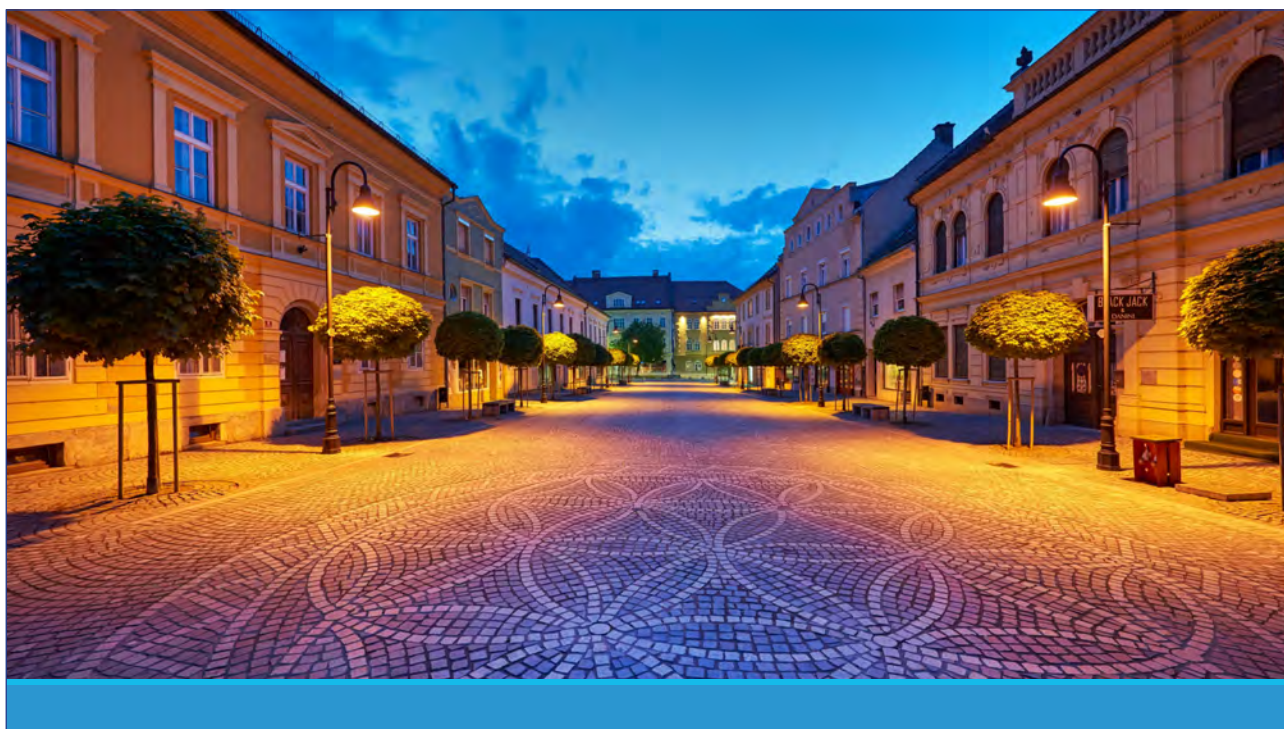

III. OSTALE PREDSTAVITVE

Peter VESENJAK
Hosting, d. o. o.
Hotel Mitra, Ptuj
član skupine PKF tourismexperts

**Kulturna dediščina – ključ do pristne butičnosti,
identitete in trajnostne dodane vrednosti v
turistični ponudbi zgodovinskih mest Slovenije**

KULTURNA DEDIŠČINA – KLJUČ DO PRISTNE BUTIČNOSTI, IDENTITETE IN TRAJNOSTNE DODANE VREDNOSTI V TURISTIČNI PONUDBI ZGODOVINSKIH MEST SLOVENIJE

POSVET: KULTURNA DEDIŠČINA V RAZVOJNIH PROGRAMIH 2021-2027
Peter Vesenjaj, Hosting, d. o. o., Hotel Mitra, Ptuj, član skupine PKF tourismexperts

I FEEL SLOVENIA

Državni Svet RS, Ljubljana, 14. februar 2022

I FEEL SLOVENIA

Vseбина

01 POMEN KULTURNE IDENTITETE IN DEDIŠČINE ZA AVTENTIČNE/PRISTNE VSEBINE IN TRAJNOSTNO NARAVNANOST SLOVENSKEGA TURIZMA

02 IZKUŠNJA HOTELIRJA IN PODJETNIKA Z BUTIČNIM HOTELOM V ZGODOVINSKEM SREDIŠČU PTUJA

03 IZHODIŠČA VIZIJE, CILJEV, POLITIK IN UKREPOV STRATEGIJE RAZVOJA TURIZMA SLOVENIJE V OBDOBJU 2022-2028 IZ VIDIKA KULTURNE DEDIŠČINE IN ZGODOVINSKIH MESTNIH SREDIŠČ

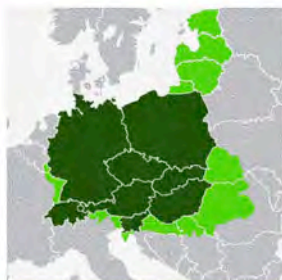

01 POMEN KULTURNE IDENTITETE IN DEDIŠČINE ZA AVTENTIČNE/PRISTNE VSEBINE IN TRAJNOSTNO NARAVNANOST SLOVENSKEGA TURIZMA

I FEEL SLOVENIA

SLOVENSKA IDENTITETA IN DEDIŠČINA DODAJATA VREDNOST TURISTIČNI PONUDBI

Srednjeevropski karakter. „Bližina“

Slovenija, srednjeevropska destinacija z razumljivim kulturnim in zgodovinskim ozadjem in podobnimi vrednotami, ki jih delimo z obiskovalci iz najpomembnejših trgov.

Kulturna raznolikost. Evropa v malem.

Raznolikost pokrajine in kulturnih tradicij. Zgodovinsko in kulturno križišče romanskega, germanskega, madžarskega in slovanskega sveta.

Dediščina, priložnost za trajnostno rast

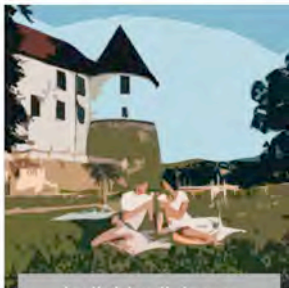
Zgodovinska mesta, gradovi, dvorci, sakralna dediščina, muzejske zbirke, galerije, običaji ... so izredna priložnost za trajnostno valorizacijo slovenske dediščine v turistični ponudbi.

Kultura ustvarjalnosti, podjetnosti, odprtosti ...

Pot do višje dodane vrednosti in kakovosti življenja za vse, tudi v turizmu, lahko izhaja samo iz slovenske kulture ustvarjalnosti, podjetnosti, odprtosti v svet in gostoljubnosti.

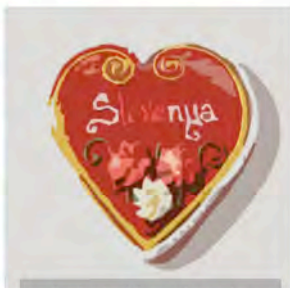

I FEEL
SLOVENIAKLJUČNI TRŽNI TRENDI V TURIZMU Z VIDIKA
KULTURNE DEDIŠČINEIndividualizirane
izkušnje

Vsak pristen dediščinski element je lahko osnova za oblikovanje individualizirane turistične izkušnje v kombinaciji s sodobnimi potrebami in pričakovano funkcionalnostjo storitev.

Kakovost doživetja
za ponujeno ceno

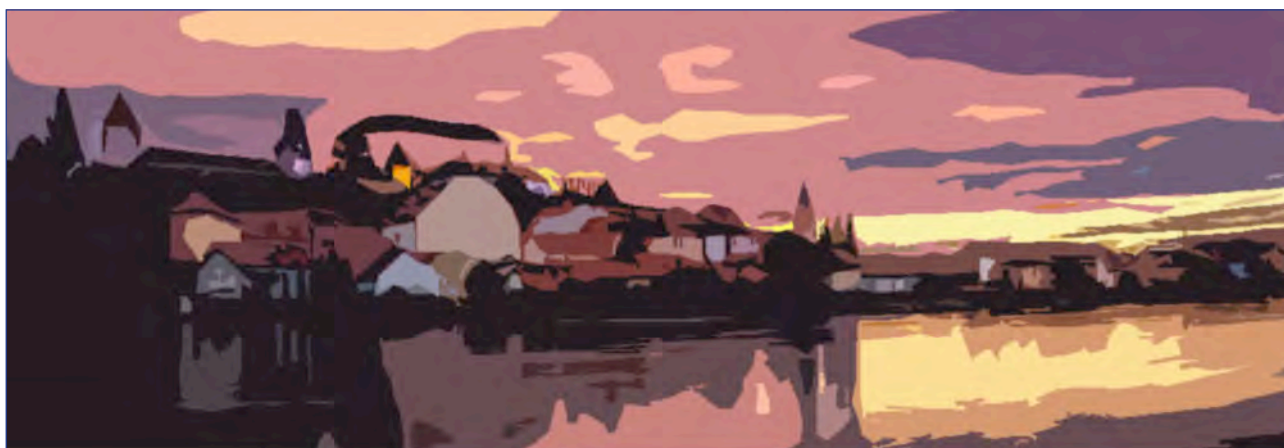
Kakovost, profesionalnost in sledenje sodobnim trendom storitev v posredovanju dediščine je osnova za zadovoljstvo gostov in višjo dodano vrednost za vse deležnike na ponudbeni strani.

Lokalni karakter in
edinstvenost

Turizem je postal najbolj lokalni proizvod na svetu, ki se prodaja najbolj globalno. Lokalni karakter in edinstvenost („USP“) destinacij sta osnova njihove konkurenčnosti.

Trajnost in znižanje
ogljčnega odtisa

Zavedanje o trajnosti je lastno bolj razgledanim in zahtevnim segmentom gostov, ki lahko generirajo višjo dodano vrednost v slovenskem turizmu in znižajo tudi negativni odtis na kulturno identiteto Slovenije. Obnova dediščinskega stavbnega fonda – nižji ogljični odtis naložb.

02 IZKUŠNJA HOTELIRJA IN PODJETNIKA Z
BUTIČNIM HOTELOM V ZGODOVINSKEM
SREDIŠČU PTUJA

I FEEL
SLOVENIA

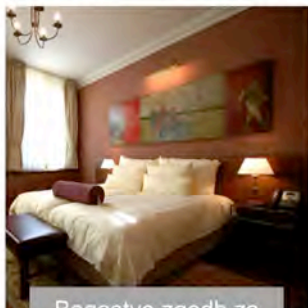
PREDNOSTI ZA UDEJSTVOVANJE PODJETNIKA V TURIZMU V ZGODOVINSKEM SREDIŠČU (PRIMER: HOTEL MITRA, PTUJ)

**Prednosti lokacije
sredi zgodovinskih
privlačnosti**

Butični hotel v središču
zgodovinskih privlačnosti.

Dediščina in tradicija kot
osnovna privlačnost za trženje
in obisk hotela.

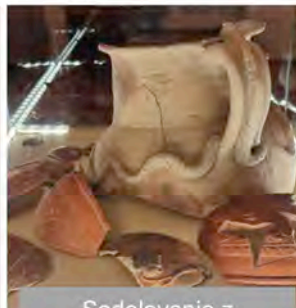

**Bogastvo zgodb za
oblikovanje ponudbe
hotela**

Tradicije, zgodovina in podobe
mesta za oblikovanje zgodb in
programov hotela.

Zunanja in notranja podoba
zgradbe kot privlačnost za
turistični obisk.

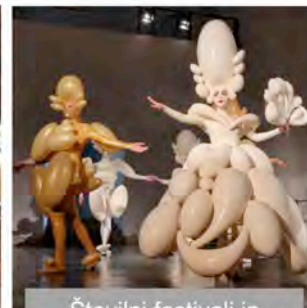
Izjemno lokalni karakter.

**Sodelovanje z
muzejem in lokalnimi
ustvarjalci**

Sodelovanje z muzejem v
postavitvah muzejskih zbirk v
hotelu.

Sodelovanje z lokalnimi
umetniki in ustvarjalci pri
občasnih razstavah za dvig
privlačnosti ponudbe.

**Številni festivali in
kulturni dogodki v
središču mesta**

Neposredna bližina lokacij
kulturnih festivalov in
dogodkov v mestu.

Generiranje dodatnih
prenočitev, storitev in
privlačnosti za obisk hotela.

I FEEL
SLOVENIA

SLABOSTI/IZZIVI ZA UDEJSTVOVANJE PODJETNIKA V TURIZMU V ZGODOVINSKEM SREDIŠČU

**Prometna dostopnost
in mirujoči promet**

Zmanjšana funkcionalnost
dostopnosti do hotela za goste.

Nezadostna urejenost in
možnost parkiranja in dostave.
Povečani stroški in težje
doseganje zadovoljstva s
funkcionalnostjo ponudbe.

**Javne in skupne
površine v mestu**

Nezadostna urejenost javnih in
skupnih površin v mestu.

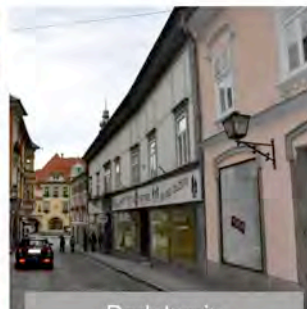
Neurejenost sosednjih zgradb
in številni izpraznjeni prostori.
Zmanjšanje konkurenčnosti in
nižja dodana vrednost za
turističnega ponudnika.

**Kakovost in
funkcionalnost
komunal. infrastrukture**

Neustrezna funkcionalnost in
zastarelost komunalne
infrastrukture.

Občasni izpadi in vprašljiva
kakovost komunalnih storitev.
Povečani riziki in stroški
poslovanja.

**Dodatna in
komplementarna
ponudba v mestu**

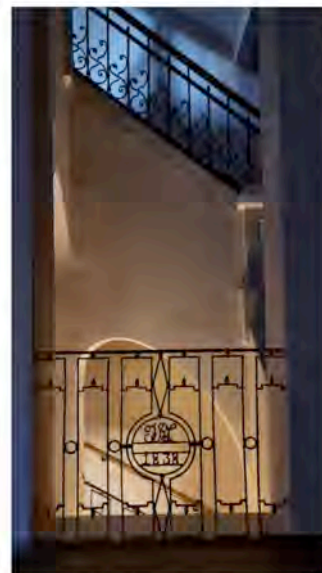
Nizek obseg in kakovost
podjetniške ponudbe v mestnem
središču. Številni zaprti lokali.

Posledica je nižja
konkurenčnost za doseganje
višje kakovosti in dodane
vrednosti v turistični ponudbi.

I FEEL
SLOVENIA

NEVARNOSTI IN PRILOŽNOSTI

- **Navedene slabosti** za delovanje podjetnikov v turizmu **znižujejo konkurenčnost in možnost za doseganje višje kakovosti in dodane vrednosti** in s tem tudi tržne in ekonomske privlačnosti za dodatna vlaganja zasebnega kapitala v zgodovinska mestna središča.
- **Za zagotovitev konkurenčne ponudbe** morajo podjetniki v zgodovinska središča in objekte **vlagati veliko večja sredstva in imajo približno 25 % višje stroške prenove, urejanja in upravljanja s svojo ponudbo** ob tržnih, funkcionalnih in spomeniško varovalnih omejitvah.
- **Zaradi vseh omejitev in izzivov** pa, brez celovitih rešitev, **ne morejo valorizirati resnične vrednosti dediščine v ponudbi** svojih storitev in izdelkov na trgu.
- **Zgodovinska mesta nimajo vzpostavljenih modelov upravljanja zgodovinskih mestnih središč**, ki bi nudila celovito urejeno, stabilno in razvojno naravnano okolje za trajnostno in dolgoročno uspešno vlaganje zasebnega kapitala. Procesi povečini potekajo stohastično, izzivi pa se rešujejo šele, ko se pojavijo negativne posledice.
- **Celovito upravljanje** zgodovinskih mestnih središč **z uravnoteženim vlaganjem javnih sredstev in delovanjem javnih funkcij ter zasebnega kapitala** je priložnost za aktivno valorizacijo zgodovinskih mest.

03 IZHODIŠČA VIZIJE, CILJEV, POLITIK IN
UKREPOV STRATEGIJE RAZVOJA TURIZMA
SLOVENIJE V OBDOBJU 2022-2028 IZ VIDIKA
KULTURNE DEDIŠČINE IN ZGODOVINSKIH MEST

PREDLOG VIZIJE SLOVENSKEGA TURIZMA 2028 – PREMİK K VIŠJI VREDNOSTI

- Trenutno so izjemne naravne danosti daleč najpomembnejši motiv prihoda v Slovenijo.
- Izboljšuje se prepoznavnost gastronomske ponudbe, druge kulturne vsebine pa so relativno nizko na lestvici motivov.
- Potenciala, ki nam jih zagotavlja naravna in kulturna dediščina, v preveliki meri izkoriščamo na najenostavnejši način.
- V ustvarjanje privlačnih turističnih proizvodov je treba vložiti več truda, znanja, kulture in odgovornosti in jih sestaviti v ponudbe z večjo dodano vrednostjo.

↓

ZELENA BUTIČNOST →

Manjši odtis. Večja vrednost za vse.

Še naprej gradimo „zeleno zgodbo“ Slovenije, pri čemer odločno krepimo zeleno vrednost – nadgrajujemo zeleno infrastrukturo in ponudbo **ter v ponudbi in podobi krepimo avtentične (kulturne) elemente. ZELENO = TRAJNOSTNO + PRISTNO SLOVENSKO.**

Pospešujemo butičnost – kakovostno ponudbo (ki jo odlikujejo principi **trajnostne arhitekture, lokalnega karakterja, kulturnih vsebin, premium storitev, personalizirane izkušnje, top gastronomije in digitalno podprtih procesov**).

Ustvarjamo ponudbo z višjo dodano vrednostjo, po meri zahtevnejšega in odgovornega obiskovalca, ki lahko generira vrednost za vse deležnike.

STRATEŠKI CILJI (SC) oziroma strateška področja delovanja

- Ponudba zaostaja za obljubo zelene butične Slovenije
- Nizka dodana vrednost
- Sezonskost
- Kadri (obseg, kompetence, pogoji)
- Konflikti turizem-okolje-prebivalci (koncentracija, intenziteta, nosilna zmogljivost)
- Slovenija zelo omejeno nagovarja zahtevnejše segmente in ciljno trži izven poletja
- Pomanjkanje avtentičnih (kulturnih) elementov v turistični ponudbi in podobi
- Trendi v novi normalnosti
- Zaostajanje v mednarodni konkurenčnosti
- Podnebna in druga globalna tveganja
- Učinkovitost upravljanja
- Odvsnost turizma od drugih dejavnosti

Poslovno-finančni vidik
PODJETJA in DESTINACIJE

KAKOVOST, VREDNOST IN CELOLETNOST PONUDBE

SC1

► Pogoji za **drzen preskok v zeleno butičnost in vrednostno transformacijo** ponudbe za zagotovitev mednarodne konkurenčnosti turistične industrije na trgu turizma višje vrednosti

KPI

- Dodana vrednost

Organizacijski vidik
GOVERNANCE

SC5

KOMPETENTNE IN UČINKOVITE UPRAVLJAVSKE STRUKTURE

► Pogoj za uspešno povezovanje turističnega ekosistema na vseh ravneh in **prihodnje usmerjanje razvoja turizma**

Družbeni vidik
LJUDJE: prebivalci, zaposleni, gostje

ZADOVOLJSTVO PREBIVALCEV, ZAPOSLENIH IN GOSTOV

SC2

► Pogoji za **dvig ugleda panoge**, turističnih poklicev in kakovosti storitve, ponosa, vključevanja **domaćinov** za zagotavljanja **avtentičnosti izkušnje gostov**

KPI

- Zadovoljstvo (anketno)
- Plače

Ekonomski vidik
LOKALNA SKUPNOST – REGIJA – SLOVENIJA

POZICIONIRANJE TURIZMA KOT GENERATORJA VREDNOSTI in TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

SC3

► Razumevanje **vpliva in večdimenzijske funkcije turizma za gospodarstvo** ter **povečanje obsega prebivalcev in podjetij, ki imajo koristi od turizma**

KPI

- Multiplikator turizma
- % turizma in povezanih dejavnosti v BDP

Okoljsko-podnebni vidik
LOKALNO-GLOBALNI VIDIK

RAZOGLJIČENJE IN URAVNOTEŽENJE SLOVENSKEGA TURIZMA

SC4

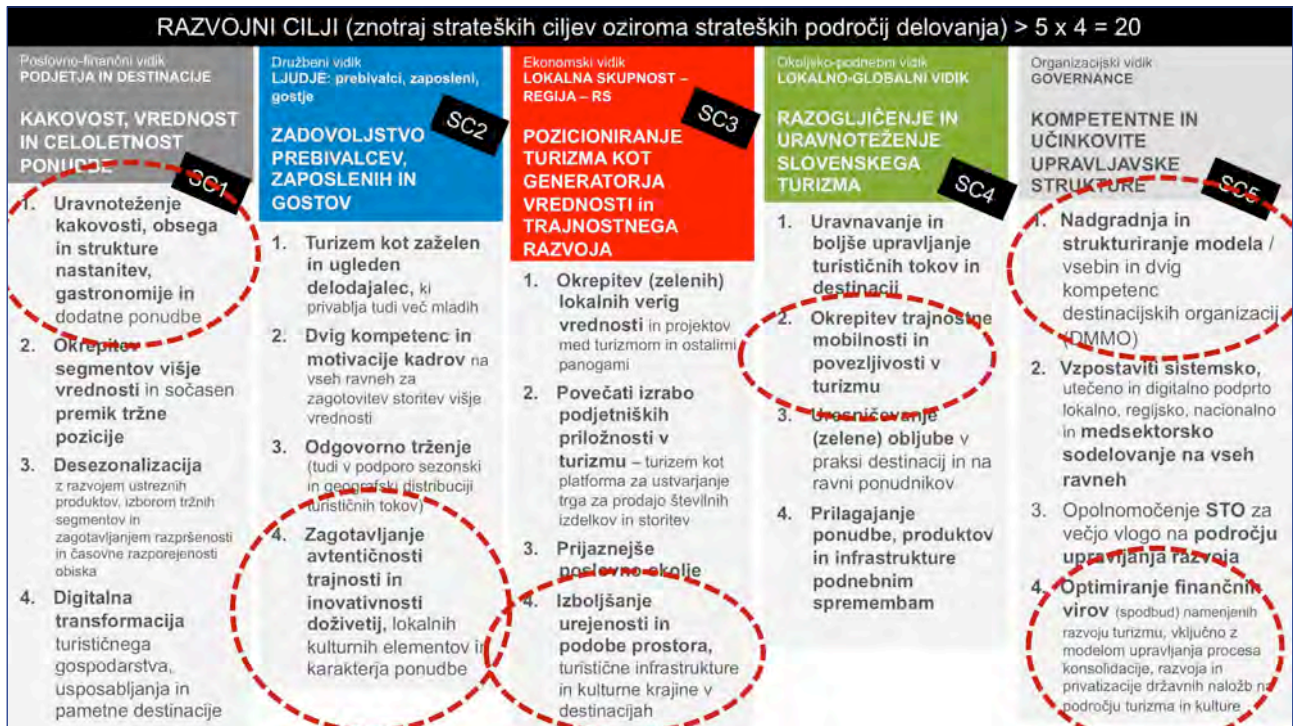
► **Odgovornost in zavzetost turističnih deležnikov, da zmanjšujejo vplive na okolje in podnebje** ter postanemo najbolj napredna panoga pri trajnostnih zavezah v EU in prehodu Slovenije v ogliščno nevtralnost

Kazalnik

- Ogljični odtis panoge

KPI: Kakovost delovanja destinacijskih organizacij (model spremljanja kakovosti)

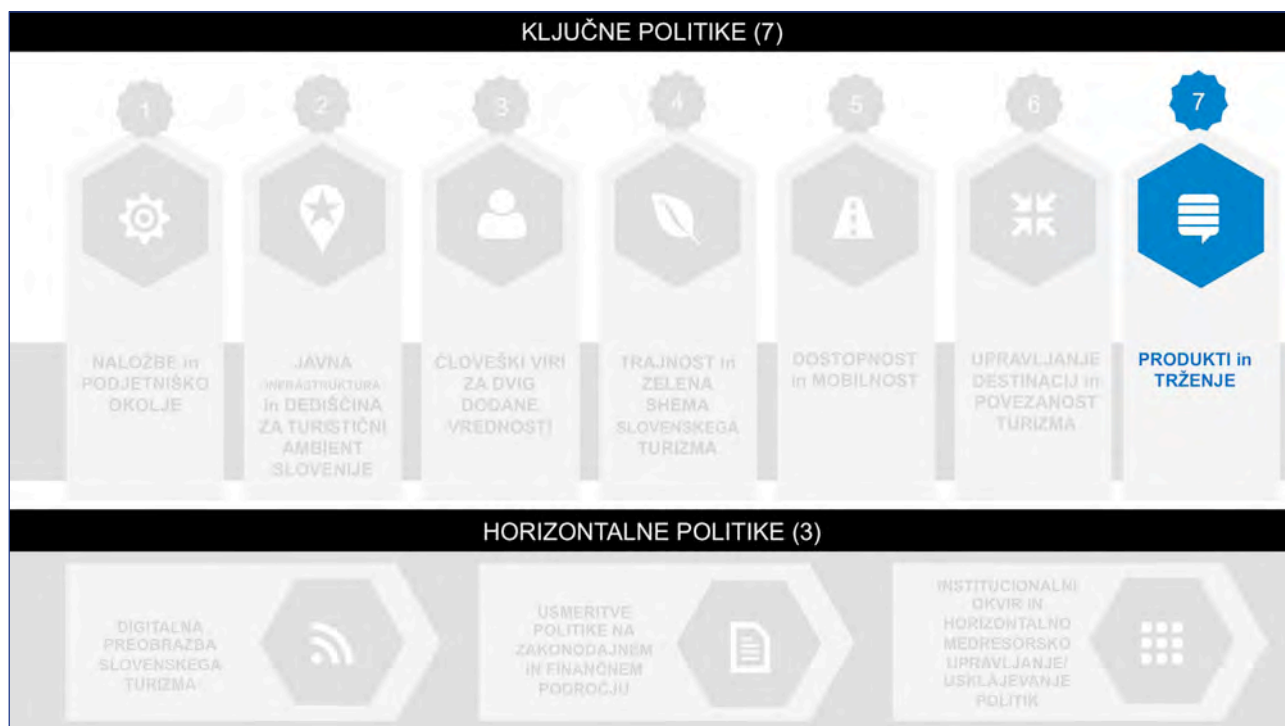

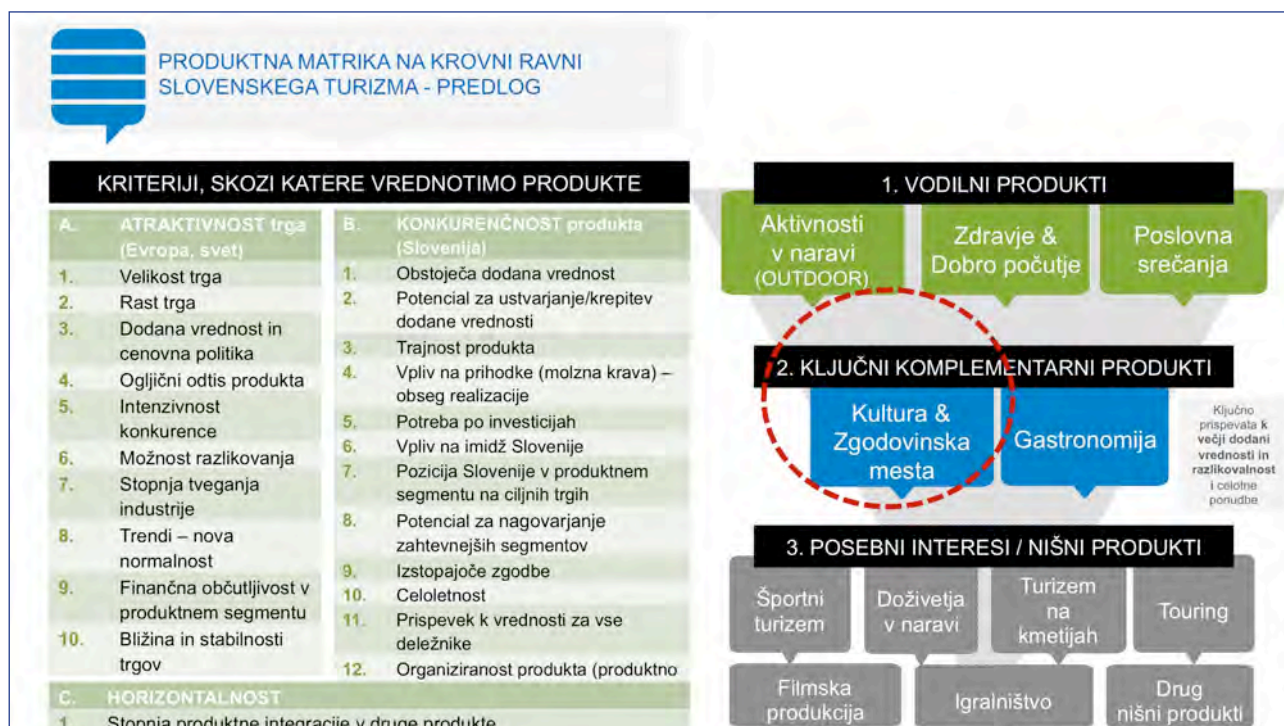
Politika 2:
JAVNA
INFRASTRUKTURA in
AMBIENT

Urejena javna infrastruktura in
ambient za konkurenčnost
slovenskega turizma

PODPOLITIKA 1: Naložbe v javno in skupno turistično infrastrukturo	PODPOLITIKA 2: Valorizacija, upravljanje in razvoj premoženja v javni lasti
<p>UKREP 2.1.1: Sofinanciranje naložb v javno in skupno turistično infrastrukturo v turističnih destinacijah</p>	<p>UKREP 2.1.1: Priprava analize, načrta in vzpostavitev verige avtentične izkušnje »Gradovi in dvorci Slovenije«</p>
<p>UKREP 2.1.2: Financiranje in sofinanciranje vlaganj v kakovostno in trajnostno preoblikovanje gorskih centrov Slovenije</p>	<p>UKREP 2.1.2: Priprava in vzpostavitev modela nepremičninskih skladov za urejanje, upravljanje in razvoj zgodovinskih mestnih središč Slovenije</p>
<p>UKREP 2.1.3: Program spodbujanja aktivnega upravljanja in razvoja vodilnih turističnih destinacij na področju javne turistične infrastrukture, digitalizacije poslovanja in prehoda na krožno gospodarstvo</p>	<p>UKREP 2.1.3: Načrt trajnostne obnove in oživljanja kulturne dediščine ter javne kulturne infrastrukture za vključenost kulturnih doživetij v slovenski turizem</p>
	<p>UKREP 2.1.4: Podpora muzejem, galerijam in drugim kulturnim ustanovam pri upravljanju in trženju</p>
	<p>UKREP 2.1.5: Izdelava in implementacija načrta ohranjanja in oživljanja značilnih elementov kulturnih krajin Slovenije ter vključevanja v turistične produkte</p>

I FEEL SLOVENIA

HVALA ZA POZORNOST

Peter Vesenjāk

 HOSTING

E: peter.vesenjāk@hosting.si
Mtel: 041 514 020
www.hotel-mitra.si

Janoš KERN
državni svetnik

Imago Sloveniae

IMAGO SLOVENIAE
PODOBA SLOVENIJE

34 LET

PROGRAMSKI SKLOPI V OKVIRU PROJEKTA IMAGO SLOVENIAE

- Mednarodni festival Imago Sloveniae (od 1994)
- Poletje v stari Ljubljani (od 1988)
- Noči v stari Ljubljani (od 1988)
- Mednarodni cikel Mladi talenti (od 2005)
- Mednarodni cikel Jazz oder (od 2006)
- Cikel božičnih koncertov (1986)
- Galerija Janez Boljka (2004)

PODPISOVANJE USTANOVNE LISTINE IMAGO SLOVENIAE

predsednik SAZU prof. dr. France Bernik (levo)
predsednik Republike Slovenije Milan Kučan (na sredini)
nadškof in metropolit dr. Alojzij Šuštar (desno)

Koncert ob 100-letnici začetka 1. svetovne vojne,
Grad Kromberk, Nova Gorica

**MEDNARODNI FESTIVAL
IMAGO SLOVENIAE**

 IMAGO SLOVENIJE
PODOBA SLOVENIJE

Sacramento Choral Society (ZDA) in Orkester ljubljanski solisti
Zagrebška stolnica, Hrvaška

**MEDNARODNI FESTIVAL
IMAGO SLOVENIAE**

IMAGO SLOVENIÆ
PODOBA SLOVENIJE

STATISTIKA 2019

- **76 koncertov**
- **23 koncertnih prizorišč** v Ljubljani in po Sloveniji
- **10 drugih kulturnih dogodkov** (literarni in plesni dogodki, okrogle mize ...)
- **964 glasbenikov iz 37 držav**
- več kot **60.000 obiskovalcev** prireditev
- **Mednarodni muzikološki simpozij, 30 znanstvenikov iz 11 držav**
- **5 razstav** v Galeriji Janez Boljka

Novi trg, Ljubljana

NOČI V STARI LJUBLJANI

Ansambel Armoniosa
Narodna galerija, Ljubljana

POLETJE V STARI LJUBLJANI

JAZZ ODER

IMAGO SLOVENIJE
PODOBA SLOVENIJE

Denise Jannah Group, Mestni muzej Ljubljana

Trio Rêverie,
Mestni muzej Ljubljana

MEDNARODNI CIKLUS MLADI TALENTI

IMAGO SLOVENIJE
PODOBA SLOVENIJE

POSLANSTVO PROJEKTA IMAGO SLOVENIAE

- kompleksna **revitalizacija stavbne kulturne dediščine** (starih mestnih jeder, gradov, cerkva, muzejev...) s pomočjo **žive kulture** in organiziranih kulturnih prireditev,
- **decentralizacija** kulturne ponudbe,
- oblikovanje **skupne blagovne znamke** slovenske kulturne podobe in promocija slovenske kulture (povezanost žive kulture in dediščine),
- **dostopnost** kakovostne kulturne ponudbe,
- **razvoj** občinstva,
- promocija slovenske ustvarjalnosti in poustvarjalnosti,
- mednarodno **sodelovanje** in medkulturni dialog.

IMAGO SLOVENIJE
PODOBA SLOVENIJE

34 LET

Mateja Hafner Dolenc
Združenje zgodovinskih mest Slovenije

KULTURNA DEDIŠČINA V RAZVOJNIH PROGRAMIH 2021–2027

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

KULTURNA DEDIŠČINA V RAZVOJNIH PROGRAMIH 2021–2027

14. februar 2022

Kulturna dediščina v razvojnih programih

Mateja Hafner Dolenc

Zdrúženje zgodovinskih mest Slovenije

- **2007 je EK sprejela agendo za kulturo in zapisala, da so »ideali, načela in vrednote, sestavni del evropske kulturne dediščine in ustvarjajo skupni vir spomina, razumevanja, identitete, dialoga, kohezije in ustvarjalnosti za Evropo«.**
- **Kulturna dediščina kot strateški vir za trajnostno Evropo (Svet za kulturo, EP, maj 2014)**
- **Februar 2017 Evropska strategija kulturne dediščine za 21. stoletje je bila sprejeta na priporočilo Odbora ministrov za države članice**
- **EK razglasila leto 2018 za leto evropske kulturne dediščine, ...iskanje najboljših načinov za zagotovitev ohranjanja in varstva kulturne dediščine, kot bistvenega sestavnega dela kulturne raznolikosti, ki s svojim neposrednim in posrednim gospodarskim potencialom krepi prispevek evropske kulturne dediščine h gospodarstvu in družbi**

- **Temeljna ugotovitev o pomenu kulturne dediščine za prihodnost Evrope je Evropsko komisijo vodila pri pripravi nove finančne perspektive 2021–2027**

Kulturna dediščina v dokumentih države

Strategija razvoja Slovenije 2030 (2017)

- **cilj 4** ....bogato kulturno dediščino kot odsev vrednot, prepričanj, znanja in tradicij prepozna kot pomembno razvojno zmožnost družbe« (st. 30)

Strategija prostorskega razvoja Slovenije(2004)

- **cilj 4.** «Kvaliteten razvoj in privlačnost mest ter drugih naselij«..... V mestnih središčih se krepi stanovanjsko oziroma bivalno funkcijo in se jih ohranja kot kulturna središča ter razvija njihov turistični potencial.... Prenova in revitalizacija mest sta ključni.«
- **»Poročilo o prostorskem razvoju Slovenije« (2021)**
»V zadnjem desetletju smo bili priča gradnji številnih nakupovalnih in poslovnih središč na mestnih obrobjih, kar povzroča razvrednotenje mestnih jeder, zniževanje ravni oskrbe v mestnih jedrih za prebivalce mest, spodbuja nove prometne tokove zlasti z osebnim motornim prometom.«

Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050, v pripravi

Kulturna dediščina v dokumentih države

Strategija kulturne dediščine 2020–2023 (2019)

S pomočjo dediščine prispevati h kakovosti življenja in k bolj povezani družbi, pospešiti trajnostni razvoj Slovenije in izboljšati odnos družbe do naše dediščine

Dolgoročna strategija energetske prenove stavb do leta 2050 (februar 2021)

Razvojni ukrepi S-2: Prenova stavb kulturne dediščine in drugih posebnih skupin z odgovornostjo MzI DE in MK . /sklop instrumentov

Smernice za energetske prenove stavb kulturne dediščine (2016)

Načrta za okrevanje in odpornost (april 2021)

Komponenta 4: Trajnostni razvoj slovenskega turizma, vključno s kulturno dediščino, razvoj kakovostne javne turistične infrastrukture in prenova kulturne dediščine – skupaj 127 mio EUR

Programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2021–2027, v pripravi

Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma 2022–2028, v pripravi

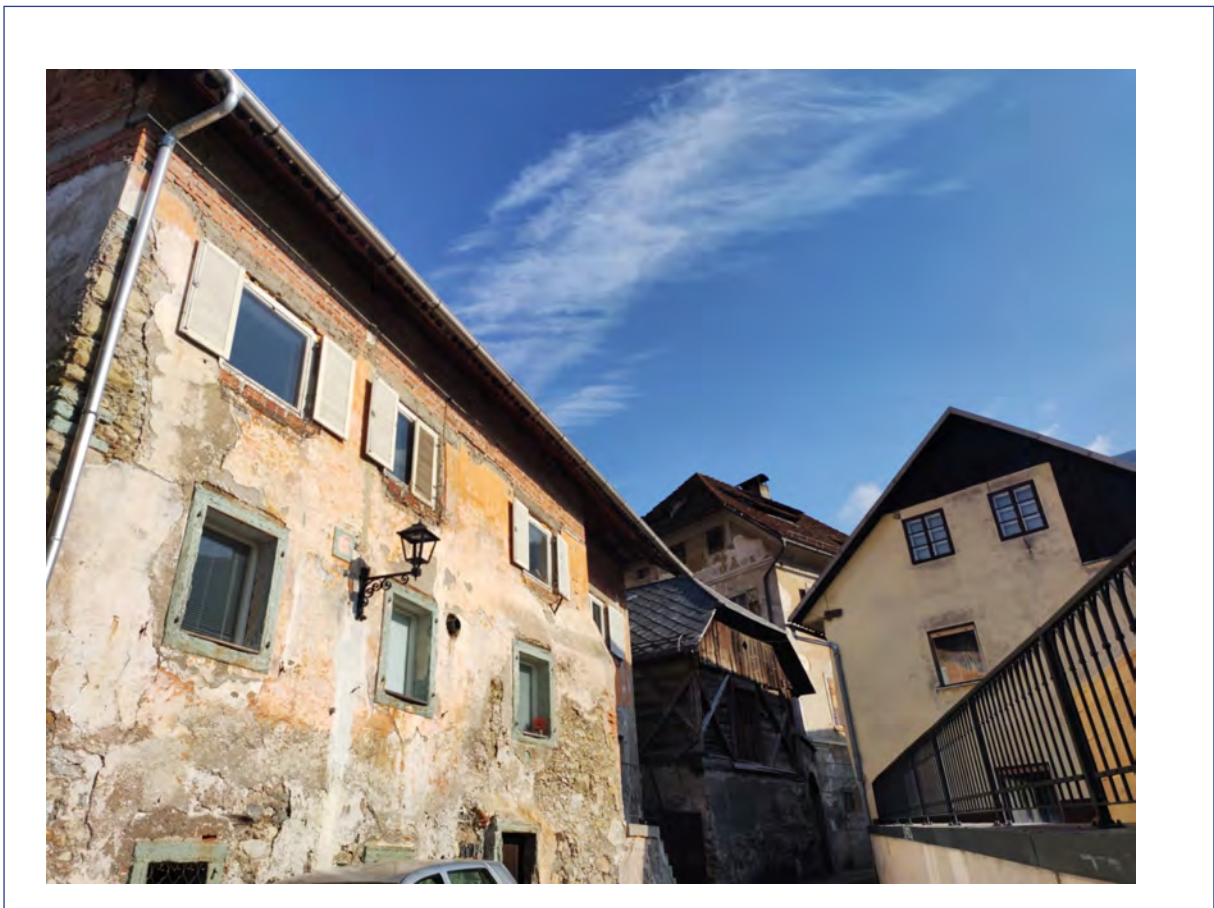
• v ospredje turistične ponudbe postavlja turizem višje kakovosti, spodbuja trajnostni uravnotežen razvoj turizma z nižjim ogljičnim odtisom, s kulturno identiteto, ki prinaša vrednost v lokalno ekonomijo, podpira vložke v urejeno okolje z ohranjeno naravo in kulturno krajino, prinaša nove priložnosti za mlade, krepi pristno lokalno identiteto ter omogoča ohranjanje kulturne dediščine (MGRT, december 2021).

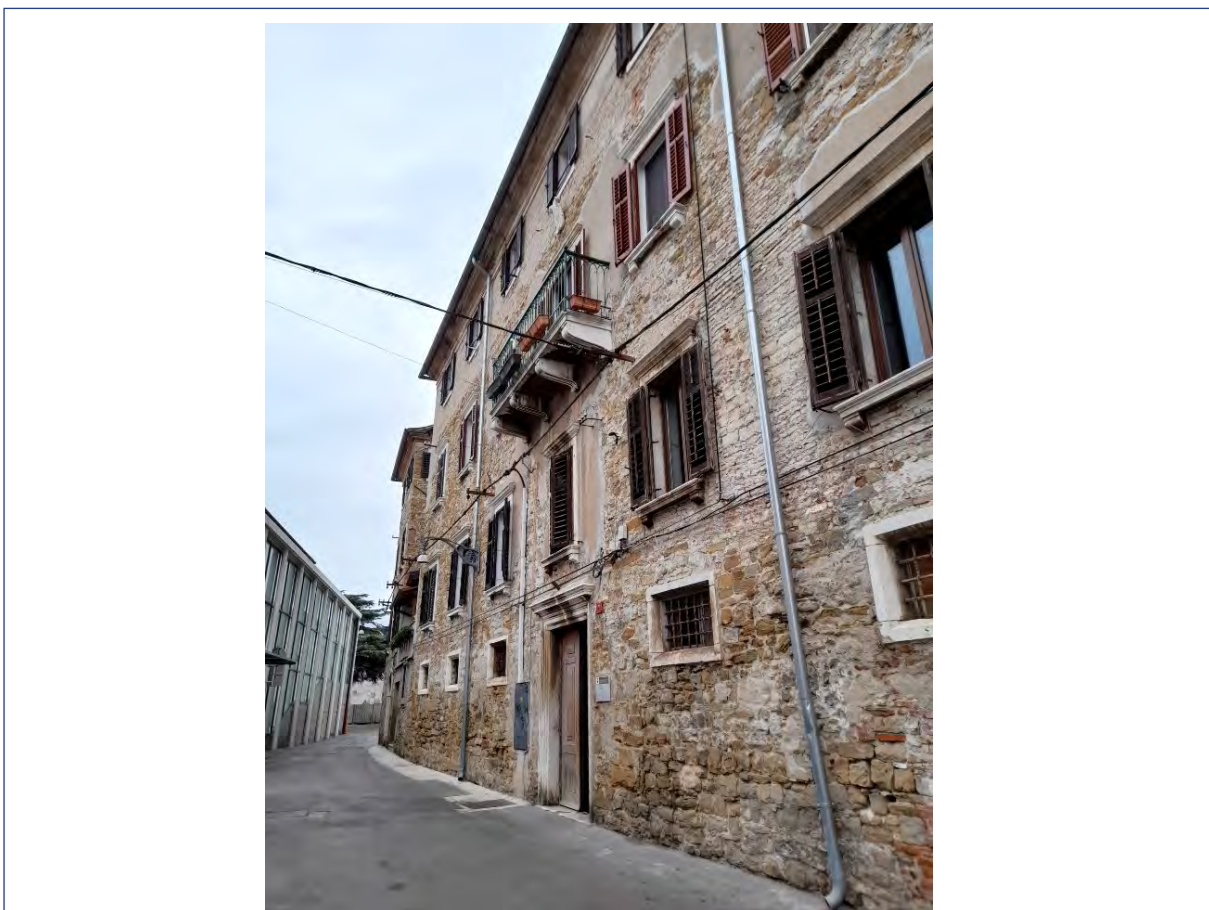
Kakšno pa je stanje kulturne dediščine, še posebej v mestnih središčih, starih mestnih jedrih – kulturnih spomenikih ?

- 90 % stavb je starih več 100 let, 75 % je starih več kot 200 let;
- več kot 70 % objektov v mestnih središčih potrebuje celovito obnovo in preno, 80 % infrastrukturne napeljave in razvodov po hišah je dotrajane;
- le na 5 % objektov izveden kateri od ukrepov energetske prenove;
- 35–40 % objektov (ocena) v mestnih središčih je praznih v celoti ali deloma;
- med 50 in 60 % praznih (nekdanjih) poslovnih prostorov, večinoma v pritličju;
- več kot 50 % zamenja najemnika vsaki 2 leti;
- 95 % gospodarskih dejavnosti je v zadnjih 30 letih preselilo svoje dejavnosti na obrobje mesta;
- povprečno 50.000 m² – 60.000 m² površin (ocena) v mestu je neizkoriščene;
- demografska slika je zaskrblijujoča: več kot 65 % prebivalcev je starih nad 65 let.

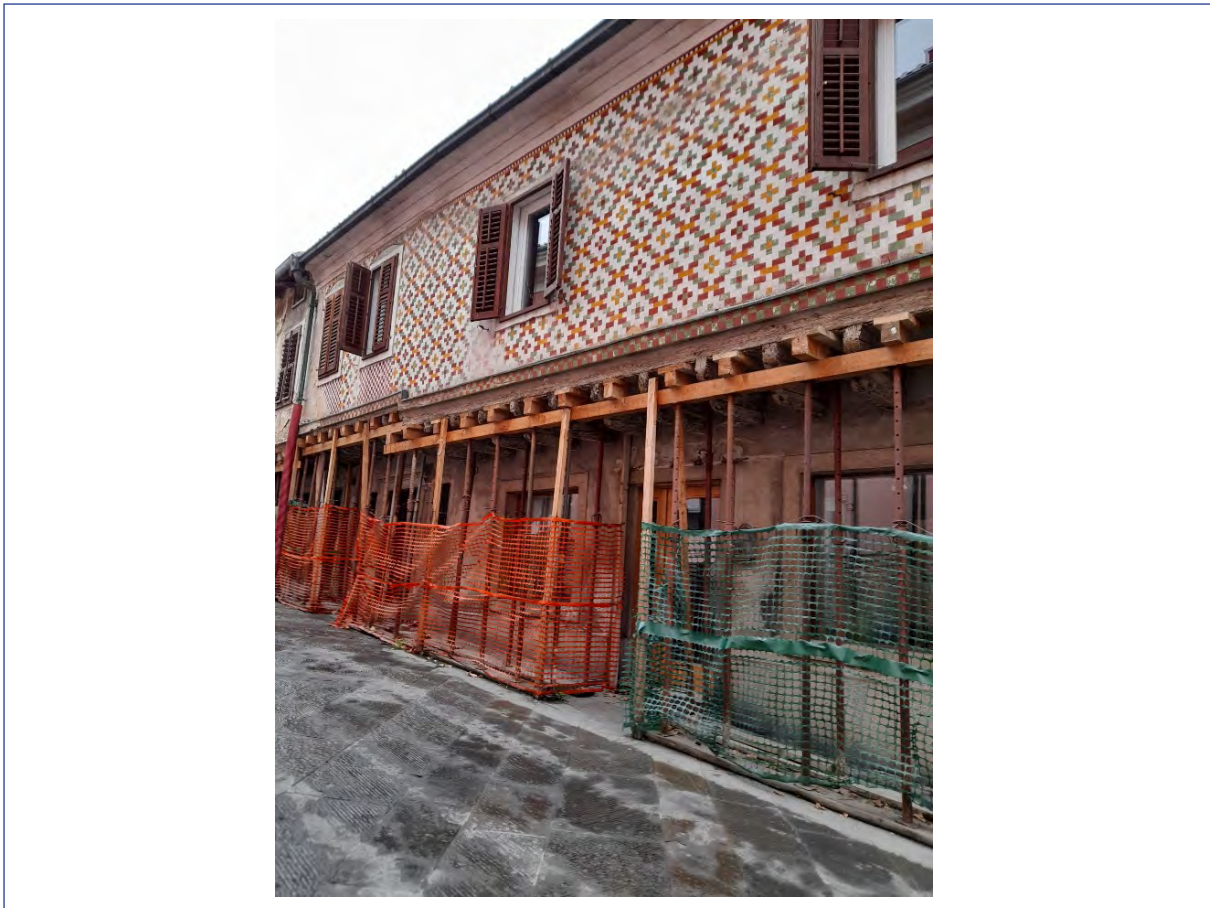

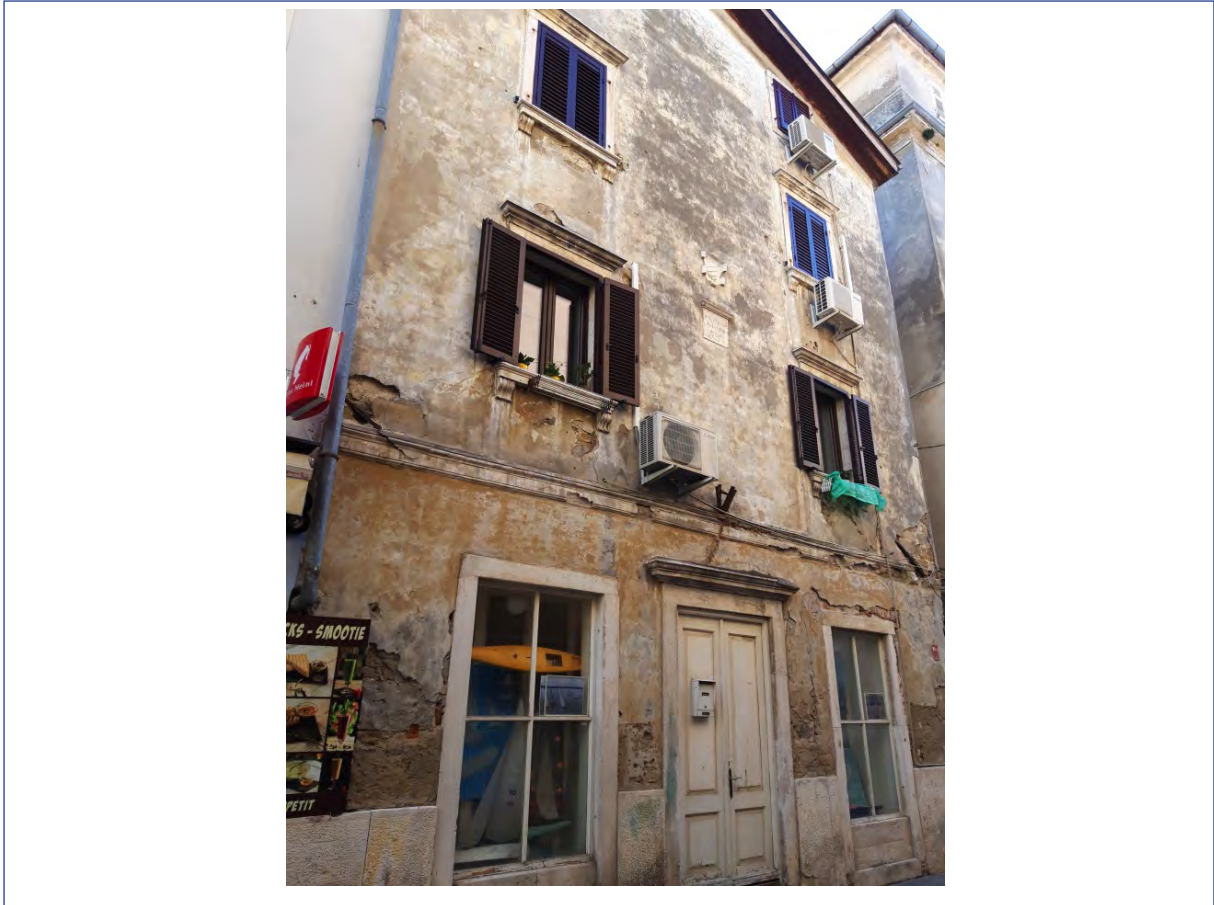

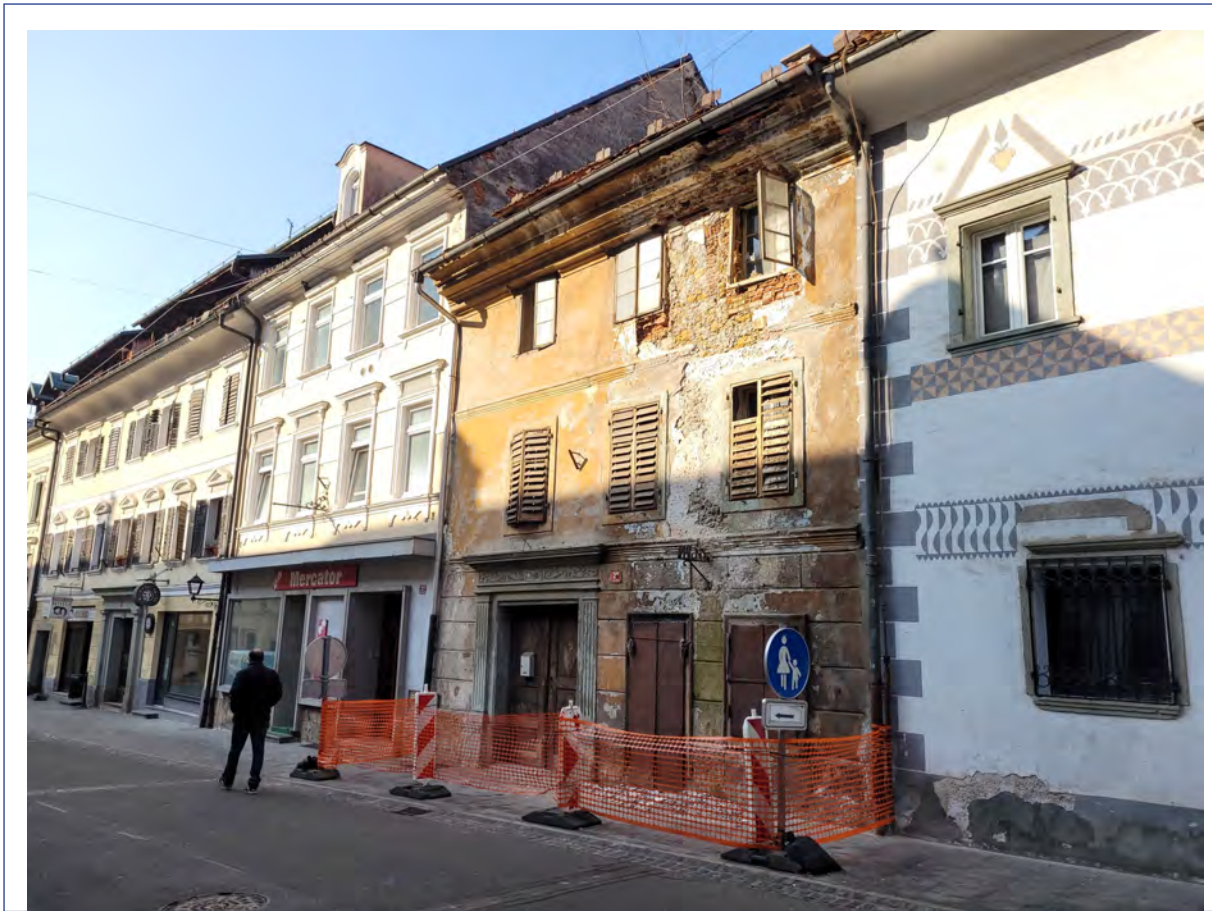

- Ali Strategija razvoja Slovenije 2030 kot krovni, najpomembnejši dokument države, ki pravi, da v središče postavlja kakovostno življenje za vse, velja tudi za prebivalce v zaščitenih območjih starih mestnih jeder?
- Kako dolgo bodo lahko zgodovinska mesta in mestna središča v takem stanju, kot so zdaj in ob trenutnih trendih, še zanimiva za turizem? In kaj bo potem?

Zato predlagamo oblikovanje pobude za vključitev kulturne dediščine v razvojne programe države

POBUDA ZA ZGODOVINSKA MESTNA SREDIŠČA

za takojšen, sistemski, medsektorski pristop k urejanju zgodovinskih mestnih središč za njihov obstoj in razvoj.

Pobuda pomeni edino možnost in priložnost za gospodarski, družbeni, socialni, kulturni in turistični razvoj starih mestnih jeder, zato da postanejo prijazno bivalno okolje za prebivalce in urejeno okolje za podjetnike.

Kulturna dediščina kot strateški vir za trajnostno Slovenijo

Bojan Ivanc, CFA, CAIA
glavni ekonomist pri Gospodarski zbornici Slovenije

Kulturna dediščina - generator gospodarskega razvoja krajev in regij

Kulturna dediščina - generator gospodarskega razvoja krajev in regij

Bojan Ivanc, CFA, CAIA

glavni ekonomist pri Gospodarski zbornici Slovenije

Kulturna dediščina v razvojnih programih 2021-2027

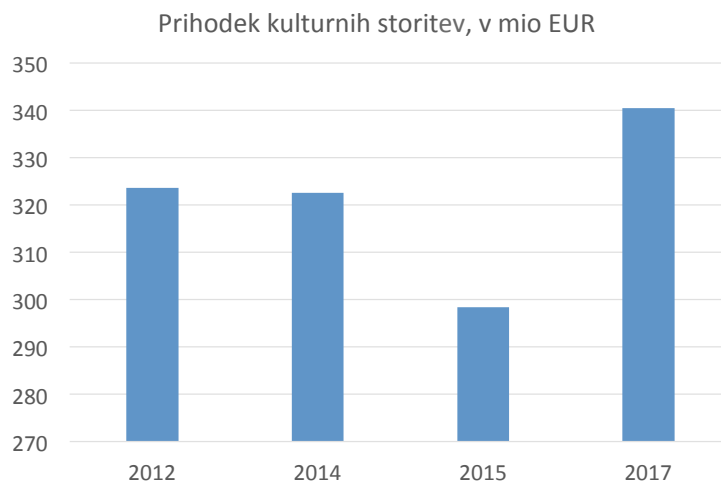
Ljubljana, 14. februar 2022

Pomen kulturne dediščine

- Močno promocijsko sredstvo vsake suverene države
- Ohranjanje kulturne dediščine prinaša koristi, zagotavlja **okoljevarstveno, kulturno in gospodarsko trajnost**
- Kulturne in kreativne industrije so prednost za regionalno gospodarsko konkurenčnost in privlačnost
- Kulturna dediščina je ključni element podobe in identitete mest in regij ter pogosto **središče mestnega turizma**
- Izziv: **prenova in ohranjanje spomeniško-varstvenih elementov** vpliva na okoli 30-odstotno do 40-odstotno povečanje stroškov obnove objektov nepremične kulturne dediščine, kar predstavlja za lastnike veliko finančno breme
- **32,7 milijona evrov potreb letno za investicije v obnovo nepremične kulturne dediščine** v zasebni lasti, lasti civilne družbe in v državni lasti
- **16,4 milijona evrov javnih sredstev**

Kulturna dediščina kot del kulture

9 % delež kulturnih storitev v prihodkih turizma

Vir: Statistični urad RS

Register nepremične kulturne dediščine

Enote nepremične kulturne dediščine po zvrsti dediščine, konec leta 2021

- 1.158 naselja in njihovi deli
- 16.336 stavbe
- 3.610 arheološka najdišča
- 7.918 spominski objekti in kraji
- 859 drugi objekti in naprave
- 130 stavbe s parki ali vrtovi
- 222 parki in vrtovi
- 317 kulturna krajina
- 10 ostalo

Enote nepremične kulturne dediščine po statusu dediščine, konec leta 2021

- 8.071 spomenik lokalnega pomena
- 335 spomenik državnega pomena
- 20.968 registrirana dediščina
- 1.004 dokumentarno varstvo / ostalo
- 51 spomenik (neznano)
- 1 spomenik (ostalo)

Turizem močno vpet v kulturno dediščino

- Leta 2021 je bilo v turističnih nastanitvenih obratih v Sloveniji zabeleženih 4 milijone prihodov turistov (ali 31 % več kot 2020) in **približno 11,3 milijona njihovih prenočitev** (ali 22 % več kot 2020).
- Leta 2021 naj bi po oceni **vrednost izvoza potovanj** (poraba tujih turistov v Sloveniji) znašal **1,5 mrd EUR**, kar je za 24 % več kot leta 2020. Glede na obdobje pred pojavom virusa Covid-19 (letom 2019) naj bi bila vrednost izvoza potovanj za 48 % manj, ko je vrednost izvoza potovanj znašala 2,8 mrd EUR.
- **Delež turističnega BDP** 2017 predstavlja **5,3 % BDP** (merjeno po metodologiji Združenih narodov-satelitski računi; SURS).
- Turistična dejavnost je 2017 ustvarila 1,5 mrd EUR dodane vrednosti (3,9 % celotne dodane vrednosti gospodarstva).
- V raziskavi Eurobarometer (2017) se je 92 % vprašanih Slovencev izreklo, da je kulturna dediščina pomembna za našo državo, 76 % vprašanih pa je ponosno na skupno dediščino.

Pomen kulturne dediščine za slovenski turizem

- Kulturni turizem predstavlja 40 % vsega evropskega turizma.
- 4 od 10 turistov izberejo svojo destinacijo na podlagi njene kulturne ponudbe.
- Evropa je ključna destinacija kulturnega turizma, zahvaljujoč neprimerljivi kulturni dediščini, ki vključuje muzeje, gledališča, arheološka najdišča, zgodovinska mesta, industrijska mesta ter glasbo in gastronomijo.
- Ustrezno vzdrževana nepremična kulturna dediščina pomeni za obiskovalce kraja, kjer leži, posebno doživetje in s tem ustvarja pogoje za turistično dejavnost.
- **Vzdrževana nepremična kulturna dediščina pomeni rast turizma.**

Vplivi kulturne dediščine na gospodarstvo

- gradbeništvo in investicije
- vrednost nepremičnin in dediščine
- turizem v krajih s kulturno dediščino
- delovna mesta
- inkubator malega gospodarstva (mala, storitvena lokalna podjetja)

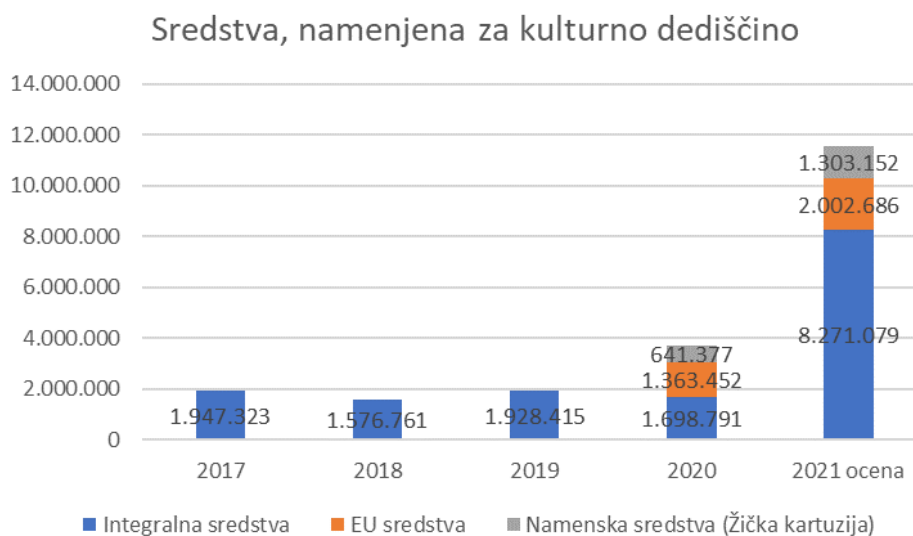
Možne spodbude zasebnih vlaganj v kulturo

(širše kot v nepremično kulturno dediščino)

- znižanje efektivne dohodninske stopnje za vlaganja fizičnih oseb v nepremično kulturno dediščino
- znižanje efektivne DDPO za obnovo nepremične kulturne dediščine
- znižanje stopenj DDV za izvajanje obnovitvenih investicij
- spodbujanje sponzorstva/donacij
- javno-zasebna partnerstva
- donacije posameznikov / podjetij
- namenski davki
- ugodni namenski finančni viri

Sredstva za obnovo kulturne dediščine

Vir: Ministrstvo za kulturo, 11. 2. 2022

Ocena vpliva vzdrževanja kulturne dediščine na slovensko gospodarstvo

		V milijonih EUR	Delež na makroekonomski ravni (%)
1	Produkcija	136,7	0,19
2	Dodana vrednost	60,9	0,16
3	Sredstva za zaposlene	33,6	0,18
4	Poraba stalnega kapitala	11,6	0,15
5	Poslovni presežek	13,1	0,20
6	Delovno aktivni (število v tisočih)	1,8	0,19
7	Osnovna sredstva	177,8	0,14
8	Sredstva za R&D	0,6	0,08
9	Uvoz blaga in storitev	22,7	0,12
10	Javnofinančni prihodki	22,4	0,13

Vir: EIPF, Primerjalna analiza davčnih in finančnih mehanizmov na področju kulturne dediščine med Slovenijo in državami članicami EU, 2018 (Naročnik: Ministrstvo za kulturo)

Kultura se prepleta s kulturno dediščino

Kultura predstavlja 1 % BDP (upoštevane so t. i. čiste kulturne dejavnosti in brez posrednih učinkov na druge dejavnosti (2019: 1,1 %)

- 0,2 % založništvo
- 0,1 % dejavnosti v zvezi s filmi, video ipd.
- 0,2 % radio in televizija
- 0,3 % kulturne in razvedrilne dejavnosti
- 0,2 % knjižnice, muzeji, arhivi idr.

Povprečno **177 evrov je za kulturo porabil vsak prebivalec Slovenije v 2020** (2019: 218 evrov).

V kulturnih domovih, gledališčih in glasbenih ustanovah je bilo 2020 redno zaposlenih 2.627 oseb in 9.168 zunanjih sodelavcev.

Med zunanjimi sodelavci je bilo največ samozaposlenih v kulturi, in sicer nekaj več kot 26 % (njihovo število pa se je, glede na 2019, zmanjšalo za 15 %), sledili so prostovoljci, neplačani delavci (22 %) in tisti z avtorsko pogodbo (21 %).

Kultura se prepleta s kulturno dediščino

Leta 2020 je bilo:

- izvedenih povprečno 31 kulturnih prireditev na dan (68 leta 2019),
- na odrih kulturnih domov, gledališč in glasbenih ustanov v Sloveniji 11.222 prireditev in še 3.974 e-prireditev za virtualni prostor,
- 98 % kulturnih ustanov z odrsko dejavnostjo delovalo okrnjeno (94 % v muzejih in galerijah).

	2018	2019	2020
Prireditve (premiere in ponovitve) - skupaj	25.109	24.914	11.222
• prireditve lastne produkcije in v koprodukciji	11.567	12.495	6.033
• gostujoče prireditve	13.542	12.420	5.188
• brezplačne prireditve	4.753	5.357	2.906
Obiskovalci	4.668.437	4.453.642	1.492.240
Nova dela - skupaj	6.365	6.711	4.309
• v koprodukciji z domačimi koproducenti	3.303	3.663	2.869
• v koprodukciji s tujimi koproducenti	621	681	220
Vsa dela - skupaj	10.321	11.682	6.817
• dela slovenskih avtorjev	5.089	5.684	3.626

Monika KIRBIŠ ROJS

NAPREDNA SLOVENIJA 2021-2027

NAPREDNA SLOVENIJA 2021-2027

Evropska
sredstva
povezujejo

Sofinancira
Evropska unija

Sofinancira
Evropska unija

A

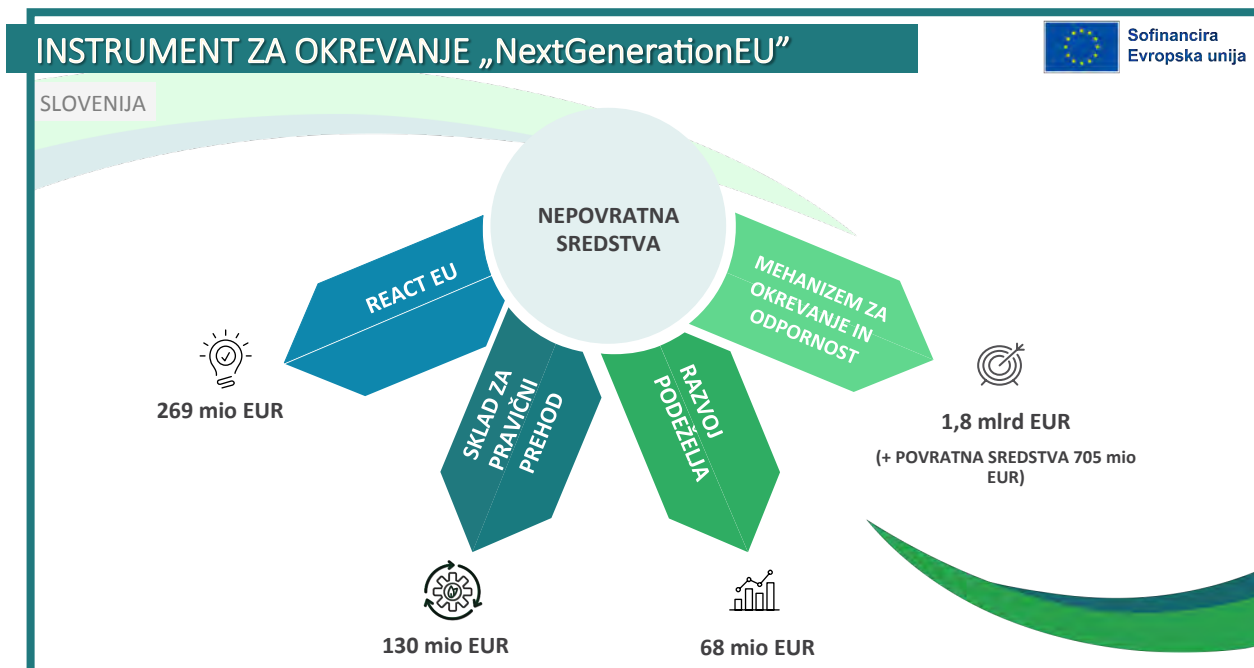
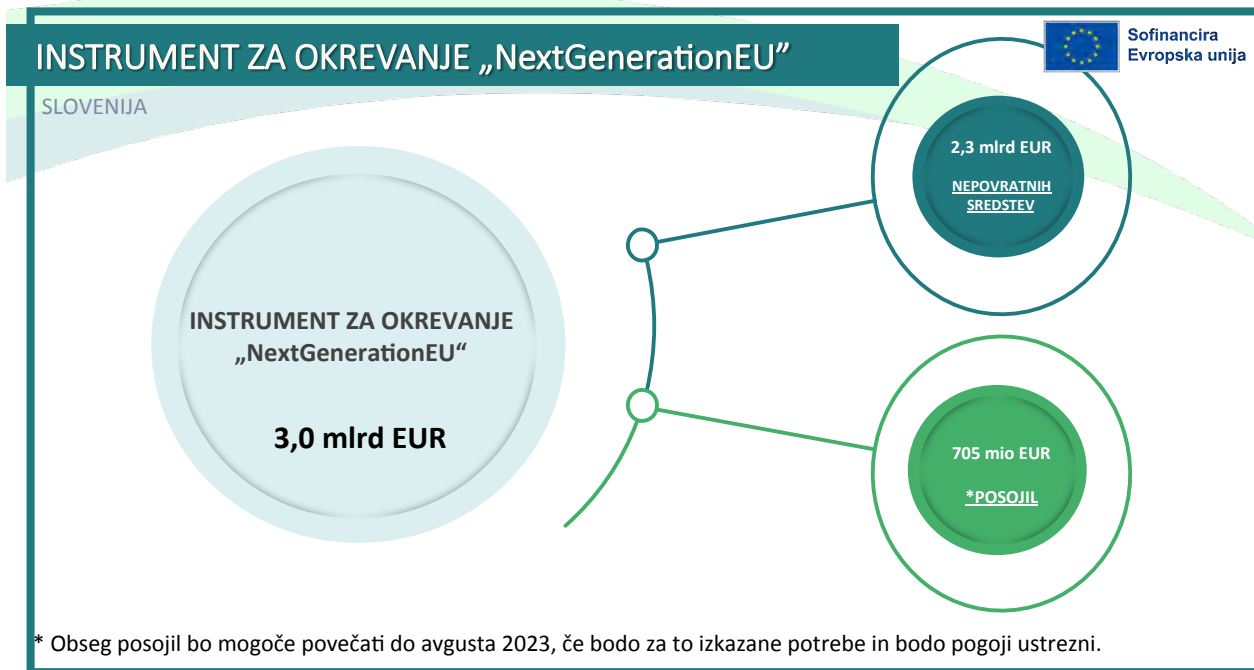
VEČLETNI FINANČNI
OKVIR 2021–2027

B

INSTRUMENT ZA
OKREVANJE
„NextGenerationEU“

- ✓ Voditelji držav članic so na Evropskem svetu 21. 7. 2020 sprejeli dogovor glede Večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027 in Instrumenta za okrevanje „NextGenerationEU“.
- ✓ Dogovor prinaša obsežna dodatna sredstva za Slovenijo, ki lajšajo okrevanje po krizi Covid-19 in spodbujajo investicije v zeleni in digitalni prehod.

INSTRUMENT ZA OKREVANJE IN ODPORNOST

Sofinancira
Evropska unija

SLOVENIJA | POBUDA REACT - EU

Prioritete:

- ✓ zdravstveno in socialno varstvo,
- ✓ zeleno, digitalno in odporno okrevanje gospodarstva.

NAČRT ZA OKREVANJE IN ODPORNOST

Sofinancira
Evropska unija

Pomembni mejniki:

- 28. 4. 2021 - Vlada RS sprejme nacionalni NOO
- 30. 4. 2021 - NOO poslan na Evropsko komisijo
- 1. 7. 2021 – Evropska komisija pozitivno oceni NOO
- 28. 7. 2021 – NOO potrdi Svet Evropske unije.

Razpoložljiva sredstva za koriščenje:

➤ **1,8 mlrd EUR NEPOVRATNIH SREDSTEV,**

➤ **705 mio EUR POSOJIL.**

% sredstev, namenjenih za investicije v zeleni in digitalni prehod:

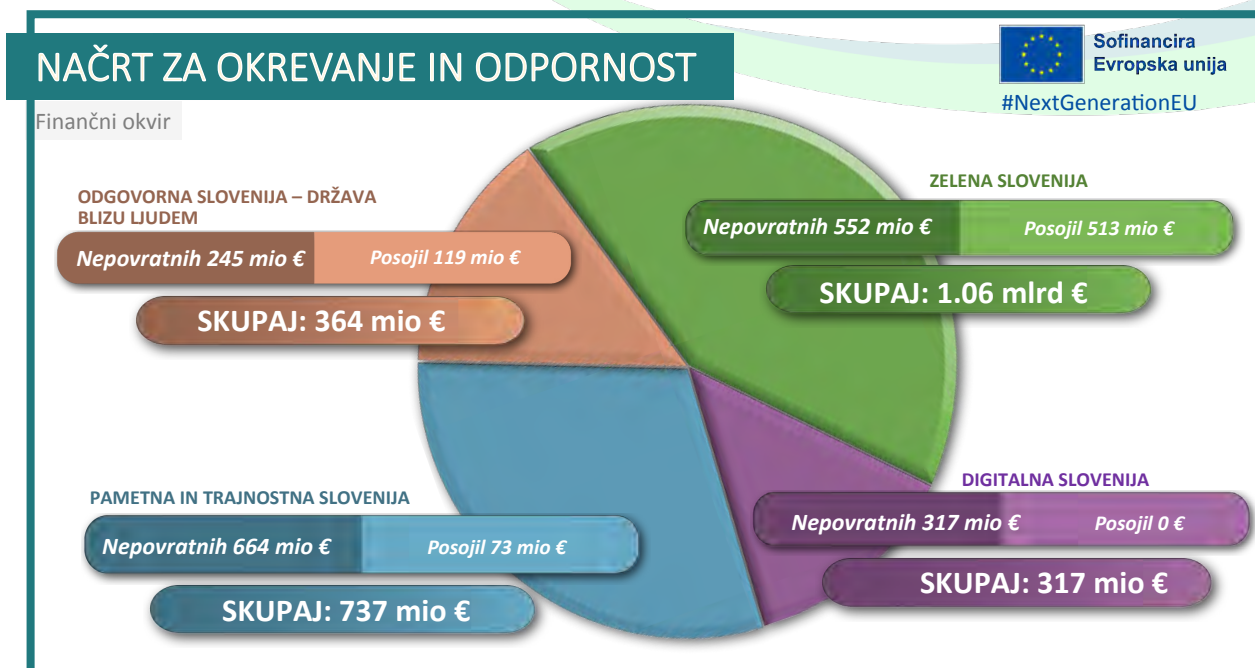
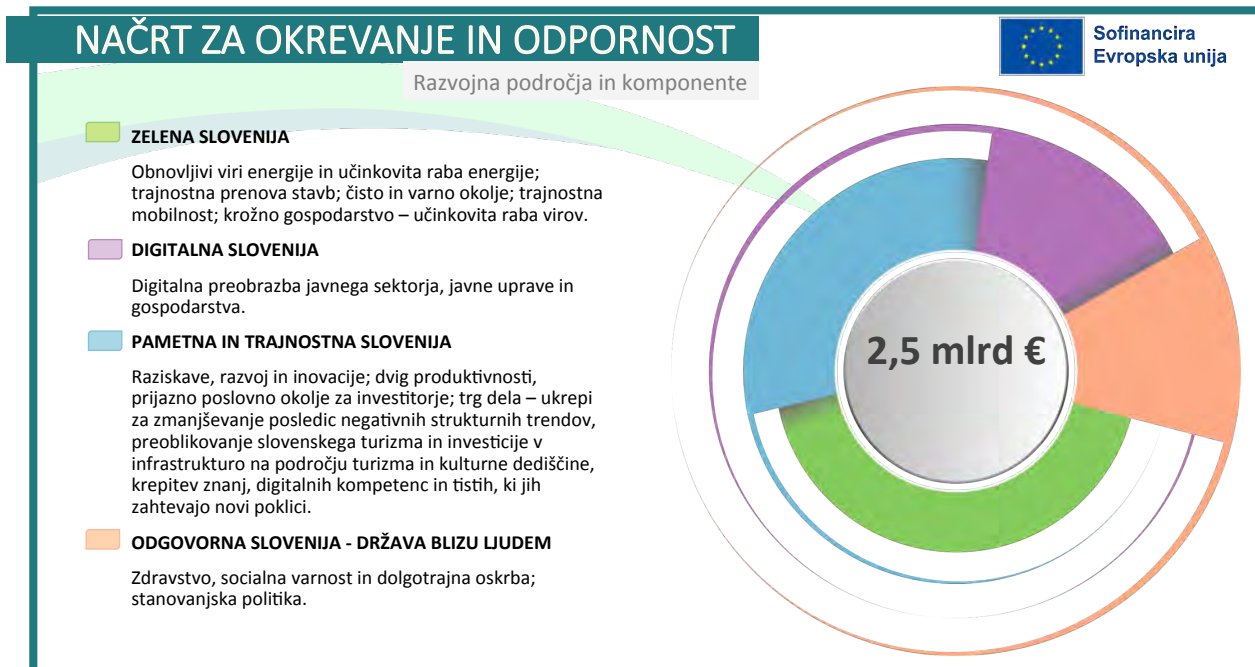
➤ **42,45 %** oz. nekaj manj kot 1,054 mlrd EUR naložb za podnebne cilje,

➤ **21,46 %** oz. 532,75 mio EUR za digitalne cilje.

Program se zaključuje do konca leta 2026.

VEČLETNI FINANČNI OKVIR 2021–2027

Sofinancira
Evropska unija

5 GLAVNIH CILJEV, KI SO GONILNA SILA NALOŽB V OBDOBJU 2021–2027

VEČLETNI FINANČNI OKVIR 2021–2027

Sofinancira
Evropska unija

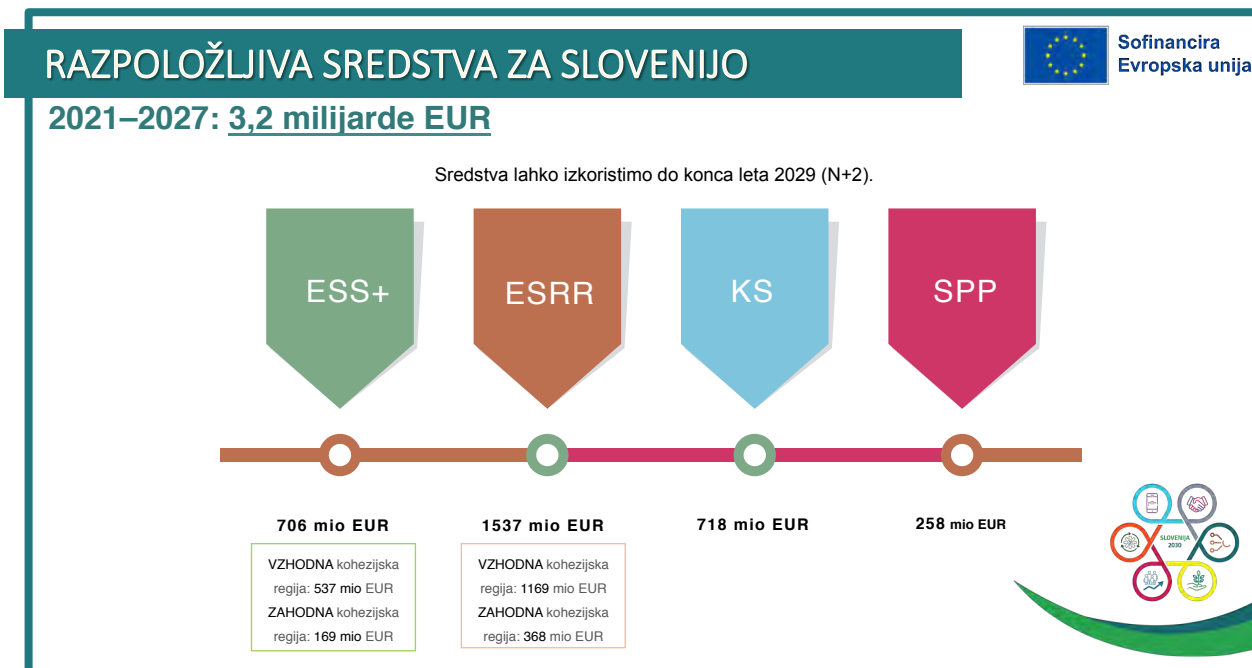
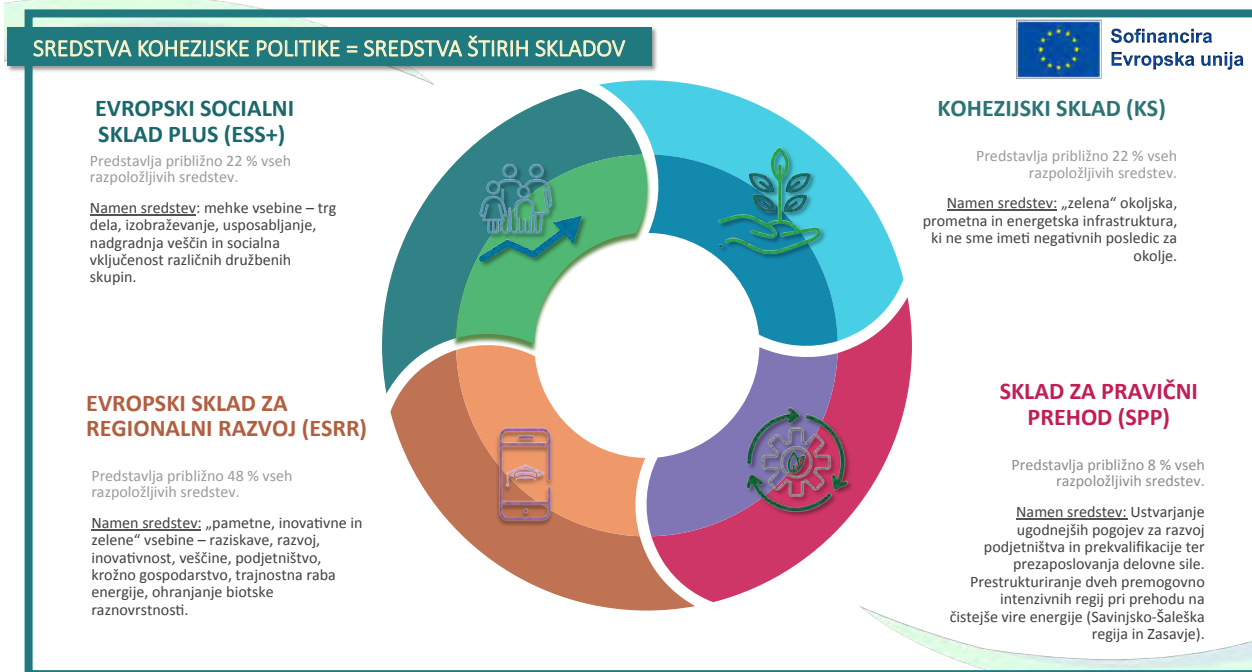
Za obdobje 2021–2027 se za evropsko kohezijsko politiko (EKP) načrtuje **EN PROGRAM**, ki bo zajemal financiranje iz štirih skladov.

Stopnja sofinanciranja projektov v obdobju 2021–2027:

- ✓ kohezijska regija ZAHODNA Slovenija: max. 40 %
- ✓ kohezijska regija VZHODNA Slovenija: max. 85 %

* glede na določen finančni razrez s strani EK.

SPORAZUM O PARTNERSTVU 2021–2027

Sofinancira
Evropska unija

Osnutek **Sporazuma o partnerstvu 2021–2027** je v fazi neformalnega usklajevanja z **Evropsko komisijo (EK)**.

S sporazumom o partnerstvu, ki ga pripravi vsaka država članica, se določijo strateške usmeritve za načrtovanje programov ter ureditve za učinkovito in uspešno uporabo ESRR, ESS+, Kohezijskega sklada, SPP in ESPRA.

Proces programiranja **Večletnega finančnega okvira 2021–2027 (VFO 2021–27)** bo zaključen predvidoma sredi leta 2022, formalno potrditev dokumentov pa pričakujemo v drugi polovici leta 2022. Ukrepe VFO 2021–2027 bomo skladno z načelom komplementarnosti kombinirali s sredstvi **Mehanizma za okrevanje in odpornost**.

- V Sloveniji je dana prednost področjem, kjer ima Slovenija zaznane vrzeli: ukrepi za dvig produktivnosti, digitalizacija, infrastrukturne vrzeli - železniška povezljivost, trajnostna mobilnost, manjkajoči večji sistemi za odvajanje in čiščenje odpadnih voda, tretja razvojna os, (večji) sistemi za zagotavljanje ustrezne kakovosti pitne vode, energetska prenova stavb, vlaganja v obnovljive vire energije ipd.
- Lokalnim skupnostim bo predvidoma na voljo več sredstev, kot jim je bilo v programskem obdobju 2014–2020.

SPORAZUM O PARTNERSTVU 2021–2027

Sofinancira
Evropska unija

- ✓ Priprava ključnih dokumentov za finančno perspektivo 2021–2027 poteka v sodelovanju z deležniki.
- ✓ Partnerji lahko pobude in predloge za Sporazum o partnerstvu podajo prek elektronskega obrazca Sooblikuj programske dokumente.

- ✓ Osnutek Sporazuma o partnerstvu in ostale dokumente so na povezavi:

<https://evropskasredstva.si/2021-2027>

VEČLETNI FINANČNI OKVIR 2021–2027

Sofinancira
Evropska unija

TERITORIALNI PRISTOPI:

- ❖ urbani razvoj (CTN)
  - MO,
- ❖ lokalni razvoj (CLLD)
  - LAS,
- ❖ regionalni razvoj (prenovljen pristop)
  - občine (regije),
- ❖ Sklad za pravični prehod (SPP)
  - dve regiji/območji,
- ❖ makro-regionalne strategije
  - usklajevanja in dopolnjevanja ukrepanja.

VEČLETNI FINANČNI OKVIR 2021–2027

Sofinancira
Evropska unija

TERITORIALNI PRISTOPI (celoviti trajnostni razvoj)

TRAJNOSTNI RAZVOJ MEST

- * Reševanje okoljskih in podnebnih izzivov.
- * Izkoriščanje potenciala digitalnih tehnologij za inovacije.
- * Podpora razvoju funkcionalnih mestnih območij.
- * SC: Pametna, Zelena, Družbena Evropa, Evropa bližje državljanom.
- * Območje izvajanja: mestna območja.

LOKALNI RAZVOJ (CLLD)

- * Pristop „od spodaj navzgor“ za razvoj in zmanjševanje razvojnih razlik posameznih območij.
- * Lokalne akcijske skupine LAS.
- * Območje izvajanja: celotna Slovenija.

ENDOGENA REGIONALNA POLITIKA

- * Politika, ki je usmerjena v uresničevanje teritorialnih razvojnih ciljev in se izvaja kot povezovanje notranjih razvojnih pobud razvojnih regij po načelu »od spodaj navzgor«.
- * Regionalni razvojni programi RRP.
- * Geografsko območje RRP so razvojne regije.
- * Usmerja se na potencialne in posebna izhodišča oddaljenih lokalnih območij in skupnosti ter za premagovanje negativnih učinkov nizke stopnje poseljenosti in obrobnosti.

VEČLETNI FINANČNI OKVIR 2021–2027

Sofinancira
Evropska unija

Cilj politike	Številka PN	Program EKP 21-27: PN	ESRR		ESS		KS	SPP	Skupna vsota
			VZHOD	ZAHOD	VZHOD	ZAHOD	SLO	VZHOD	
CP1 - pametno	1	Pametnejša Evropa s spodbujanjem inovativne in pametne gospodarske preobrazbe	463,57	240,43					704,00
	2	Pametnejša Evropa s spodbujanjem digitalizacije	62,47	4,20					66,67
CP1 - pametno Vsota			526,04	244,63					770,67
CP2 - zeleno	3	Bolj zelena, nizkoogljična Evropa s spodbujanjem prehoda na čisto in pravično energijo, zelene in modre naložbe, krožno gospodarstvo, prilagajanje podnebnim spremembam ter preprečevanje in upravljanje tveganj	353,45	109,69			295,10		758,23
	4	Spodbujanje trajnostne večmodalne urbane mobilnosti	37,80	17,15					54,95
CP2 - zeleno Vsota			391,25	126,84			295,10		813,18
CP3 - povezano	5	Bolj povezana Evropa z izboljšanjem mobilnosti in regionalne povezanosti IKT	107,39				405,14		512,53
CP3 - povezano Vsota			107,39				405,14		512,53
CP4 - družbeno	6	Odzivni trg dela; Znanja, kompetence in spretnosti za prilagajanje globalnim spremembam in izboljšanje zaposljivosti	42,80		275,39	86,90			405,08
	7	Vzdržen, vključujoč in kakovosten sistem dolgotrajne oskrbe in zdravstvenega varstva ter zagotavljanje dostojnega življenja in vključenosti za vse	78,53		137,20	43,25			258,98
	8	Turizem in kultura za gospodarski razvoj in socialno vključenost	19,94						19,94
CP4 - družbeno Vsota			141,27		412,59	130,15			684,00
CP5 - bližje državljanom	9	Evropa, ki je bližje državljanom, in sicer s spodbujanjem trajnostnega in celovitega razvoja mest, podeželja in obalnih območij ter lokalnih pobud	67,60	17,63					85,23
CP5 - bližje državljanom Vsota			67,60	17,63					85,23
CP6 - SPP	10	Sklad za pravični prehod					248,38		248,38
CP6 - SPP Vsota							248,38		248,38
CP7 - TP	11	Tehnična pomoč	43,07	13,58	17,19	5,42	17,95	10,35	107,57
CP7 - TP Vsota			43,07	13,58	17,19	5,42	17,95	10,35	107,57
Skupna vsota			1.276,61	402,69	429,78	135,57	718,19	258,72	3.221,57

PROGRAM ZA IZVAJANJE EVROPSKE
KOHEZIJSKE POLITIKE 2021–2027Sofinancira
Evropska unija

STRATEŠKI OKVIR EKP 2021–2027

V okviru priprave Programa smo izhajali iz **Strategije razvoja Slovenije 2030**, krovnega razvojnega dokumenta države, ki poleg osrednjega cilja – kakovostno življenje za vse – določa še 12 specifičnih ciljev.

Zadnje **Poročilo o razvoju 2021** na podlagi analize prepoznava potrebo po združevanju ukrepov za okrevanje po pandemiji Covid-19 s tistimi, ki bodo privedli do strukturne preobrazbe v smeri večje odpornosti gospodarstva in družbe ter bodo hkrati zagotovili dolgoročno vzdržen razvoj.

V Sloveniji moramo za doseganje ciljev SRS 2030, ukrepe prednostno usmerjati na med seboj povezana področja:

- *pospeševanje rasti produktivnosti,*
- *vključujočega družbenega razvoja in medgeneracijske solidarnosti,*
- *pospešenega prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo,*
- *krepitev razvojne vloge države in njenih institucij.*

STRATEŠKI OKVIR EKP 2021–2027

Pri oblikovanju prednostnih področij vlaganj bomo upoštevali tudi **strateške prioritete Evropske komisije**, predvsem na področjih zelenega in digitalnega prehoda, ter vzpostavitve gospodarstva za ljudi.

Za zagotovitev predpogojev za uspešno in učinkovito uporabo podpore Unije, dodeljene iz skladov, je treba vzpostaviti omejen seznam **omogočitvenih pogojev** ter strnjen in izčrpen niz objektivnih meril za njihovo oceno:

- horizontalni omogočitveni pogoji, ki se uporabljajo za vse specifične cilje, in merila za oceno njihovega izpolnjevanja;
- tematski omogočitveni pogoji, ki se morajo samodejno uporabljati, kadar se specifični cilj izbere za podporo.

Cilj politike 2: ZELENA EVROPA

Sofinancira
Evropska unija

Bolj zelena, nizkoogljična Evropa, ki spodbuja čisti in pravični energetske prehod, zelene in modre naložbe, krožno gospodarstvo, blaženje podnebnih sprememb ter trajnostno mestno mobilnost.

UKREPI za doseganje ciljev NEPN in podnebne nevtralnosti:

- blažitev podnebnih sprememb,
- prilagajanje podnebnim spremembam,
- trajnostna raba ter varstvo vodnih in morskih virov,
- prehod na krožno gospodarstvo, preprečevanje nastajanja odpadkov in njihovo recikliranje,
- preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja,
- varovanje zdravih ekosistemov.

NALOŽBE

- v spodbujanje energetske učinkovitosti,
- v vlaganje v obnovljive vire energije (OVE),
- v prilagajanje na neizbežne posledice podnebnih sprememb,
- v izboljšanje kakovosti javnih storitev na področju oskrbe s pitno vodo in odvajanja in čiščenja odpadnih voda,
- v krožno gospodarstvo,
- v izboljšanje stanja biotske raznovrstnosti,
- v spodbujanje uporabe alternativnih goriv ter infrastrukture za trajnostno mobilnost v mestih.

OMOGOČITVENI POGOJI

- Prenova za večjo energetske učinkovitost stanovanjskih in nestanovanjskih stavb: **Dolgoročna strategija za spodbujanje naložb energetske prenove stavb do leta 2050**,
- **Celoviti nacionalni energetski in podnebni načrt (NEPN)**,
- obvladovanje tveganja nesreč: **Resolucija o nacionalnem programu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, Državna ocena tveganj za nesreče, Državna ocena zmoglosti obvladovanja tveganj za nesreče**,
- naložbe v vodnem sektorju in sektorju odpadne vode: **Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode ter Operativni program oskrbe s pitno vodo**,
- načrtovanje ravnanja z odpadki: **Operativni program za ravnanje z odpadki in preprečevanja odpadkov v RS**,
- ohranitveni ukrepi, ki vključujejo sofinanciranje Unije: **Program upravljanja območij NATURA 2000 ter Prednostni okvir ukrepanja za Slovenijo**.

Cilj politike 2: ZELENA EVROPA

Sofinancira
Evropska unija

Bolj zelena, nizkoogljična Evropa, ki spodbuja čisti in pravični energetske prehod, zelene in modre naložbe, krožno gospodarstvo, blaženje podnebnih sprememb ter trajnostno mestno mobilnost.

FINANČNI OKVIR

Cilj politike - krajše	Številka PN	Program EKP 21-27: PN	v mio EUR		ESRR		ESS		KS	SPP	Skupna vsota
			VZHOD	ZAHOD	VZHOD	ZAHOD	SLO	VZHOD			
CP2-zeleno	3	Bolj zelena, nizkoogljična Evropa s spodbujanjem prehoda na čisto in pravično energijo, zelene in modre naložbe, krožno gospodarstvo, prilagajanje podnebnim spremembam ter preprečevanje in upravljanje tveganj	353,45	109,69					295,10		758,23
	4	Spodbujanje trajnostne večmodalne urbane mobilnosti	37,80	17,15							54,95
CP2 - zeleno Skupaj			391,25	126,84					295,10		813,18

Cilj politike 3: POVEZANA EVROPA

Sofinancira
Evropska unija

Bolj povezana Evropa z izboljšanjem mobilnosti.

UKREPI

za celovit pristop k trajnostni mobilnosti:

- učinkovitejša organizacija sistema mobilnosti,
- spodbujanje javnega potniškega prometa in trajnostnega tovornega prometa,
- nepovratne finančne spodbude za trajnostno mobilnost in železniško prometno infrastrukturo.

NALOŽBE

- za investicije v posodobitev **železniške infrastrukture**, nadaljevanje z izpolnjevanjem zavez, ki izhajajo iz evropske TEN-T uredbe,
- za odpravo ozkih grl in prometnih zastojev na vseh **cestah**,
- za državno **kolesarsko omrežje**,
- za spodbujanje **trajnostne mobilnosti** na horizontalni ravni.

OMOGOČITVENI POGOJI

- celovito načrtovanje prometa na ustrezni ravni: **Strategija razvoja prometa v RS do leta 2030**.

Cilj politike 3: POVEZANA EVROPA

Sofinancira
Evropska unija

Bolj povezana Evropa z izboljšanjem mobilnosti.

FINANČNI OKVIR

Cilj politike - krajše	Številka PN	Program EKP 21-27: PN	v mio EUR		ESRR		ESS		KS	SPP	Skupna vsota
					VZHOD	ZAHOD	VZHOD	ZAHOD	SLO	VZHOD	
CP3-povezано	5	Bolj povezana Evropa z izboljšanjem mobilnosti in regionalne povezanosti IKT	107,39						405,14		512,53
CP3 - povezano Skupaj			107,39						405,14		512,53

Cilj politike 4: DRUŽBENA EVROPA

Sofinancira
Evropska unija

Bolj socialna in vključujoča Evropa za izvajanje evropskega stebra socialnih pravic.

UKREPI

- za spodbujanje možnosti kakovostnega in dostopnega učenja za in skozi vse življenje,
- za izboljšanje dostopa do zaposlitve s pomočjo aktivacijskih ukrepov za vse iskalce zaposlitve, zlasti mlade in brezposelne,
- zagotovitev odpornosti zdravstvenega sistema in sistema dolgotrajne oskrbe,
- za spodbujanje socialno-ekonomskega vključevanja vseh ranljivih oseb,
- za krepitev vloge kulture in turizma pri socialni vključenosti.

NALOŽBE

- na področju **trga dela**,
- na področju **izobraževanja in usposabljanja**,
- na področju **socialno-ekonomskega vključevanja** prikrajšanih skupin,
- investicije **v zdravstvo**,
- na področju **socialnega varstva ter dolgotrajne oskrbe**,
- na področju **turizma in kulture**.

OMOGOČITVENI POGOJI

- Aktivna politika trga dela: **Smernice za izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja, Zakon o urejanju trga dela**,
- enakost spolov: **Resolucija o nac. programu za enake možnosti žensk in moških, Zakon o enakih možnostih žensk in moških**,
- sistem izobraževanja in usposabljanja na vseh ravneh: **Resolucija o nac. programu visokega šolstva, Resolucija o nac. programu izobraževanja odraslih v RS, Strategija razvoja višjega strokovnega izobraževanja ter nac. zakonodaja**,
- soc. vključenost in zmanjševanje revščine: **Resolucija o nac. programu socialnega varstva**,
- vključevanja Romov: **Nac. program ukrepov Vlade RS za Rome**,
- zdravstveno varstvo in dolgotrajna oskrba: **Resolucija o nac. planu zdravstvenega varstva 2016–2025 – Skupaj za družbo zdrava, Zakon o zagotavljanju finančnih sredstev za investicije v zdravstvo**.

Cilj politike 4: DRUŽBENA EVROPA

Sofinancira
Evropska unija

Bolj socialna in vključujoča Evropa za izvajanje evropskega stebra socialnih pravic.

FINANČNI OKVIR

Cilj politike - krajše	Številka PN	Program EKP 21-27: PN	v mio EUR		ESRR		ESS		KS	SPP	Skupna vsota
			VZHOD	ZAHOD	VZHOD	ZAHOD	SLO	VZHOD			
CP4 - družbeno	6	Odzivni trg dela; Znanja, kompetence in spretnosti za prilagajanje globalnim spremembam in izboljšanje zaposljivosti	42,80		275,39	86,90					405,08
	7	Vzdržen, vključujoč in kakovosten sistem dolgotrajne oskrbe in zdravstvenega varstva ter zagotavljanje dostojnega življenja in vključenosti za vse	78,53		137,20	43,25					258,98
	8	Turizem in kultura za gospodarski razvoj in socialno vključenost	19,94								19,94
CP4 - družbeno Skupaj			141,27		412,59	130,15					684,00

Cilj politike 6: EVROPA ZA PRAVIČNI PREHOD

Sofinancira
Evropska unija

Sklad za pravični prehod za dve premogovni regiji: Savinjsko-Šaleško ter Zasavsko regijo.

UKREPI

Območna načrta za pravični prehod Savinjsko-Šaleške in Zasavske regije

- **Energetika:** trajnostna preobrazba daljinskega ogrevanja ter energetike,
- **okolje:** v celoti prostorsko in okoljsko sanirana in preurejena razvrednotena območja,
- **gospodarstvo:** diverzificirano in odporno regionalno gospodarstvo,
- **človeški viri in socialna infrastruktura:** zadovoljni, motivirani prebivalci in kompetentni zaposleni.

NALOŽBE

- ki naslavlja socialne, zaposlitvene, gospodarske in okoljske učinke, ki jih ima prehod na energetske in podnebne cilje Unije za leto 2030 ter na podnebno nevtravno gospodarstvo Unije do leta 2050 na podlagi Pariškega sporazuma.
- Območni načrt za pravični prehod Savinjsko-Šaleške regije.
- Območni načrt za pravični prehod Zasavske regije.

STRATEŠKI DOKUMENTI

- Slovenska strategija pametne specializacije,
- Nac. energetske in podnebne načrt,
- Nac. strategija za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij – predlog,
- Območni razvojni načrt Savinjsko-Šaleške regije za obdobje 2021–2027,
- Trajnostna urbana strategija MO Velenje do leta 2025,
- Regionalni razvojni program Zasavske regije 2021–2027 - osnutek.

Cilj politike 6: EVROPA ZA PRAVIČNI PREHOD

Sofinancira
Evropska unija

Sklad za pravični prehod za dve premogovni regiji: Savinjsko-Šaleško ter Zasavsko regijo.

FINANČNI OKVIR

Cilj politike - krajše	Številka PN	Program EKP 21-27: PN	v mio EUR		ESRR		ESS		KS	SPP	Skupna vsota	
			VZHOD	ZAHOD	VZHOD	ZAHOD	SLO	VZHOD				
CP6-SPP	10	Sklad za pravični prehod								248,38	248,38	
CP6 – SPP Skupaj											248,38	248,38

Trajnostni razvoj mest – mehanizem CTN

Sofinancira
Evropska unija

Indikativna finančna alokacija (v mio EUR) in seznam prednostnih nalog/specifičnih ciljev

Številka PN	Številka SC	ESRR		Vsota CTN EU del
		VZHOD	ZAHOD	
		CTN EU del	CTN EU del	
3	3.3	2,5	2,5	5,00
	3.5	16	4	20,00
	3.7	22,76	2,06	24,83
4	4.1	37,8	17,15	54,95
8	8.1	2,5		2,50
9	9.1	17,76	5	22,76
Skupaj		99,32	30,72	130,04

3.3 Z razvojem pametnih energetskega sistemov, omrežij ter hrambe zunaj vseevropskega energetskega omrežja (TEN-E).

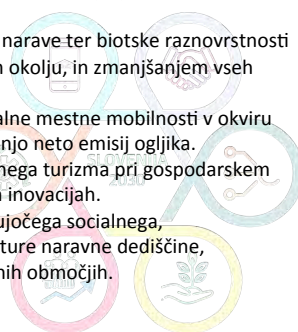
3.5 S spodbujanjem dostopa do vode in trajnostnega gospodarjenja z vodnimi viri.

3.7 Z izboljšanjem varstva in ohranjanja narave ter biotske raznovrstnosti in zelene infrastrukture, tudi v mestnem okolju, in zmanjšanjem vseh oblik onesnaževanja.

4.1 S spodbujanjem trajnostne večmodalne mestne mobilnosti v okviru prehoda na gospodarstvo z ničelno stopnjo neto emisij ogljika.

8.1 S krepitvijo vloge kulture in trajnostnega turizma pri gospodarskem razvoju, socialni vključenosti in socialnih inovacijah.

9.1 S spodbujanjem celovitega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega razvoja kulture naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti v mestnih območjih.

Lokalni razvoj – mehanizem CLLD

Sofinancira
Evropska unija

Indikativna finančna alokacija (v mio EUR) in seznam prednostnih nalog/specifičnih ciljev

Številka PN	Številka SC	ESRR		Vsota CLLD EU del
		VZHOD	ZAHOD	
		CLLD EU del	CLLD EU del	
9	9.2	19,84	9,30	29,14
Skupaj		19,84	9,30	29,14

9.2 S spodbujanjem celovitega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti na območjih, ki niso mestna območja.

Endogeni regionalni razvoj (DRR)

Sofinancira
Evropska unija

Indikativna finančna alokacija glede na sklad in regijo (v mio EUR)

REGIJA	SKLAD	DRR EU del
VZHOD	ESRR	191,85
	ESS	6
Skupaj VZHOD		197,85
ZAHOD	ESRR	27,05
	ESS	2
Skupaj ZAHOD		29,05
SLO	KS	88,69
Skupaj SLO		88,69
Skupaj		315,59

Endogeni regionalni razvoj (DRR)

Sofinancira
Evropska unija

Indikativna finančna alokacija (v mio EUR) in seznam prednostnih nalog/specifičnih ciljev

Številka PN	Številka SC	ESRR		ESS		KS	Vsota DRR EU del
		VZHOD	ZAHOD	VZHOD	ZAHOD	SLO	
		DRR EU del	DRR EU del	DRR EU del	DRR EU del	DRR EU del	
3	3.1					55,45	55,45
	3.3	2,50	2,50			5,00	10,00
	3.5	50,76	4,28			5,50	60,54
	3.7	25,73	16,94				42,67
5	5.2	45,62				22,74	68,36
6	6.5			3,00	1,00		4,00
	6.9	5,00					5,00
7	7.4			3,00	1,00		4,00
	7.6	15,00					15,00
	7.8	3,00					3,00
8	8.1	14,24					14,24
9	9.1	30,00	3,33				33,33
Skupaj		191,85	27,05	6,00	2,00	88,69	315,59

- 3.1 Spodbujanje ukrepov za energetske učinkovitost.
- 3.3 Z razvojem pametnih energetskih sistemov, omrežij ter hrambe zunaj vseevropskega energetskega omrežja (TEN-E).
- 3.5 S spodbujanjem dostopa do vode in trajnostnega gospodarjenja z vodnimi viri.
- 3.7 Z izboljšanjem varstva in ohranjanja narave ter biotske raznovrstnosti in zelene infrastrukture, tudi v mestnem okolju, in zmanjšanjem vseh oblik onesnaževanja.
- 5.2 Z razvojem in krepitevijo trajnostne, pametne in intermodalne nacionalne, regionalne in lokalne mobilnosti, odporne na podnebne spremembe, vključno z boljšim dostopom do omrežja TEN-T in čezmejno mobilnostjo.
- 6.5 Izboljšanje kakovosti, vključenosti, učinkovitosti in relevantnosti sistemov izobraževanja in usposabljanja za potrebe trga dela, vključno s potrjevanjem neformalnega in priložnostnega učenja, da bi podprli pridobivanje ključnih kompetenc, tudi podjetniških in digitalnih veščin, ter s spodbujanjem uvedbe dualnih sistemov usposabljanja in vajeništev.
- 6.9 Z doslednejšim zagotavljanjem enakega dostopa do vključujočih in kakovostnih storitev na področju izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja z razvojem dostopne infrastrukture, tudi s krepitevijo odpornosti za izobraževanje in usposabljanje.
- 7.4 Krepitev enakopravnega in pravočasnega dostopa do kakovostnih, vzdržnih in cenovno ugodnih storitev, vključno s storitvami, ki spodbujajo dostop do stanovanj in storitev oskrbe, usmerjene v posameznika, vključno s storitvami zdravstvene oskrbe; posodabljanje sistemov socialne zaščite, vključno s spodbujanjem dostopa do socialne zaščite, s posebnim poudarkom na otrocih in prikrajšanih skupinah; izboljšanje dostopnosti, tudi za invalide, učinkovitosti in odpornosti sistemov zdravstvene oskrbe in storitev dolgotrajne oskrbe.
- 7.6 S spodbujanjem socialno-ekonomskega vključevanja marginaliziranih skupnosti, gospodinjstev z nizkimi dohodki ter prikrajšanih skupin, tudi ljudi s posebnimi potrebami, s celovitimi ukrepi, vključno s stanovanjskimi in socialnimi storitvami.
- 7.8 Z zagotavljanjem enakega dostopa do zdravstvenega varstva in okrepitevijo odpornosti zdravstvenih sistemov, vključno z osnovnim zdravstvenim varstvom, ter spodbujanjem prehoda z institucionalne oskrbe na oskrbo v družini in skupnosti.
- 8.1 S krepitevijo vloge kulture in trajnostnega turizma pri gospodarskem razvoju, socialni vključenosti in socialnih inovacijah in
- 9.1 s spodbujanjem celovitega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega razvoja kulture naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti v mestnih območjih.

„Nikogar ne bomo pustili ob strani in noben del Slovenije ne bo zapostavljen.“

Prof. dr. Andreja Kutnar

Ohranjanje kulturne dediščine z načeli Novega evropskega Bauhausa – Obnova servitskega samostana na stičišču umetnosti, kulture, socialne vključenosti, znanosti in tehnologije

InnoRenew CoE

Livade 6, 6310 Izola/Isola, Slovenia, T: +386 40 282 944, E: coe@innorenew.eu, www.innorenew.eu

Ohranjanje kulturne dediščine z načeli Novega evropskega Bauhausa – Obnova servitskega samostana na stičišču umetnosti, kulture, socialne vključenosti, znanosti in tehnologije

KULTURNA DEDIŠČINA V RAZVOJNIH PROGRAMIH 20212027

Ljubljana, 14. 2. 2022

Prof. dr. Andreja Kutnar

Servitski samostan (1492)

Kulturni spomenik državnega pomena (1999)

(Koper – Samostan Santorijeva 9 (EŠD 8346)), na podlagi Odloka o razglasitvi samostana na Sartorijevi 9 v Kopru za kulturni spomenik državnega pomena (Uradni list RS, št. 81/99, 55/02 in 16/08 – ZVKD-1)

- Santorijeva ulica 9, Koper
- 3.500 m²
- Lastnik Univerza na Primorskem
- Samostan, bolnišnica, porodnišnica in metadonska ambulanta

Novi evropski Bauhaus – iniciativa Evropske komisije

Uresničevanje **zelenega dogovora** v našem življenjskem okolju.
Poziv k zasnovi in oblikovanju **trajnostnega in vključujočega okolja**, ki ga bomo
zgradili z združenimi močmi in nas bo navdajalo z lepoto.

Horizon 2020 Framework Programme of the European Union; H2020 WIDESPREAD-2-Teaming; #739574

3

Horizon Europe and New European Bauhaus NEXUS Report (07. 2. 2022)

Sklepi delavnice na visoki ravni „Raziskave in inovacije za novi evropski Bauhaus“, ki sta jo skupaj organizirala DG za raziskave in inovacije ter Skupno raziskovalno središče.

Razogljičenje stavbnega fonda v Evropi do leta 2050!

- Novo gradnje
- Obnova obstoječega stavbnega fonda

**Obnova kulturne dediščine zahteva stičišče
umetnosti, kulture, socialne vključenosti,
znanosti in tehnologije**

4

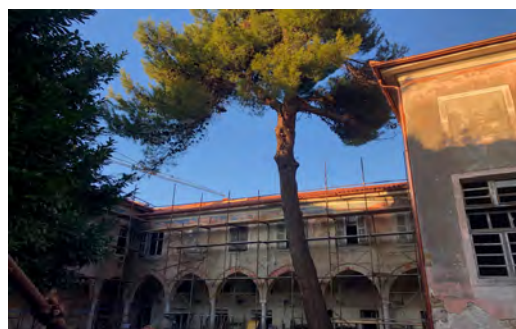
Servitski samostan (1492)

Kulturni spomenik državnega pomena (1999)

Priložnost – nacionalni projekt obnove kulturnega spomenika državnega pomena!

- Hkratni razvoj strategije in metodologije za obnovo obstoječih stavb z obnovljivimi materiali
- Vključevanje deležnikov
- Stavbe, ki so funkcionalne, odporne, zdrave, energetske učinkovite, lepe in sprejete s strani končnih uporabnikov

5

Univerza na Primorskem

- Napredne tehnologije za karakterizacijo obstoječe konstrukcije in inovativno rabo obnovljivih materialov
- Trajnostna gradnja & restorativno okoljsko in ergonomsko oblikovanje
- Sodelovanje z raziskovalci iz Slovenije in drugih držav, kreativnim sektorjem ter lokalno skupnostjo

Pri vseh fazah obnove in vključevanju deležnikov sledimo načelom iniciative Novega evropskega Bauhauza.

6

Obnova servitskega samostana (2021–2027)

1. FAZA:

Ostrešje servitskega samostana

01/2021 – Realizirano
02/2022

7

Obnova servitskega samostana (2021–2027)

2. FAZA:

Predhodne raziskave in ukrepi za preprečitev nadaljnega propadanja, odstranitev nevarnih in škodljivih elementov iz objekta, izvedba ukrepov za zaščito pred talno vlago

02/2022 – V načrtu
11/2022

8

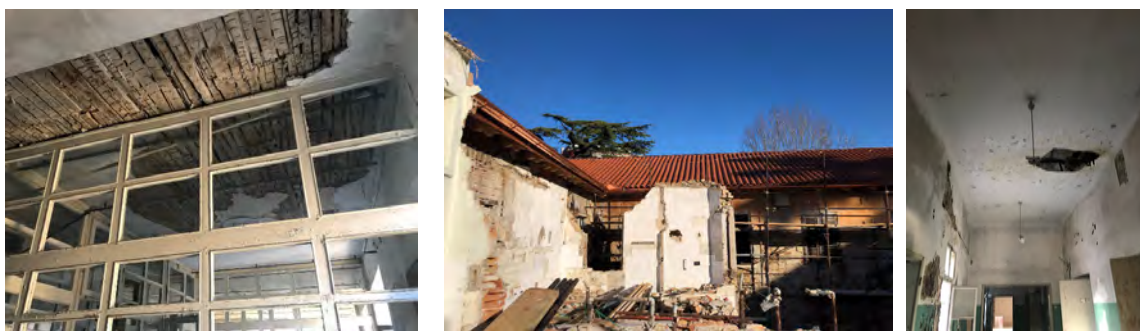
Obnova servitskega samostana (2021–2027)

3. FAZA:

Ojačanje objekta

11/2022 – V načrtu

10/2023

9

Obnova servitskega samostana (2021–2027)

4. FAZA:

Priprava dokumentacije za pridobitev gradbenega dovoljenja za celovito obnovo objekta

1/2023 – V načrtu

5/2023

10

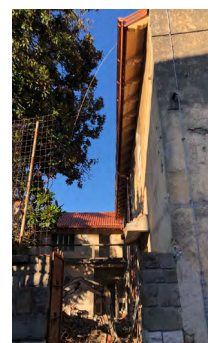
Obnova servitskega samostana (2021–2027)

5. FAZA:

do 2027

v načrtu

Faza za izvedbo dokončne rekonstrukcije objekta

11

Obnova servitskega samostana (2021–2027)

Horizontalna faza: Interdisciplinarni pristop; raba do 2027 v izvajanju obnovljivih materialov, digitalizacija, vključevanje družbe, inoviranje

12

Obnova servitskega samostana (2021–2027)

Razvojni program 2021–2027:
Demostracija obnove starega stavbnega fonda kulturne dediščine z obnovljivimi materiali in primer dobre prakse vključevanja in sodelovanja akademske sfere, industrije, lokalnih skupnosti in kreativnega sektorja.

Dr. Jelka Pirkovič
Direktorat za kulturno dediščino
Ministrstvo za kulturo

Pol stoletja prizadevanj za financiranje dediščine v Evropi

In kje je Slovenija?

Pol stoletja prizadevanj za financiranje dediščine v Evropi

In kje je Slovenija?

Dr. Jelka Pirkovič
Direktorat za kulturno dediščino
Ministrstvo za kulturo

1975

Leto evropske stavbne dediščine

1976

Resolucija Odbora ministrov Sveta Evrope o prilagoditvi zakonov in predpisov zahtevam celovitega ohranjanja stavbne dediščine

1985

Konvencija Sveta Evrope o varstvu stavbne dediščine

1991

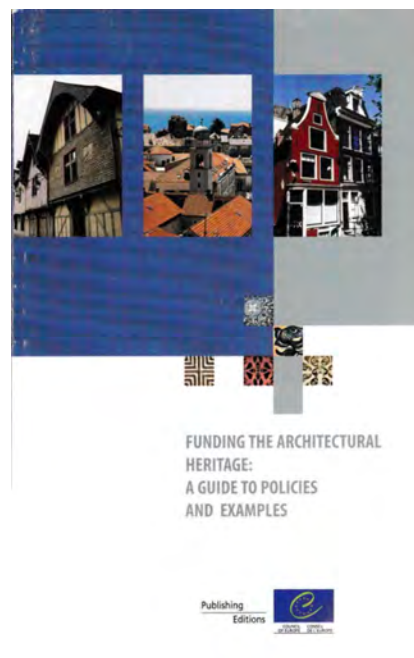
Priporočilo Odbora ministrov Sveta Evrope državam članicam o ukrepih, ki naj bi podpirali varstvo stavbne dediščine

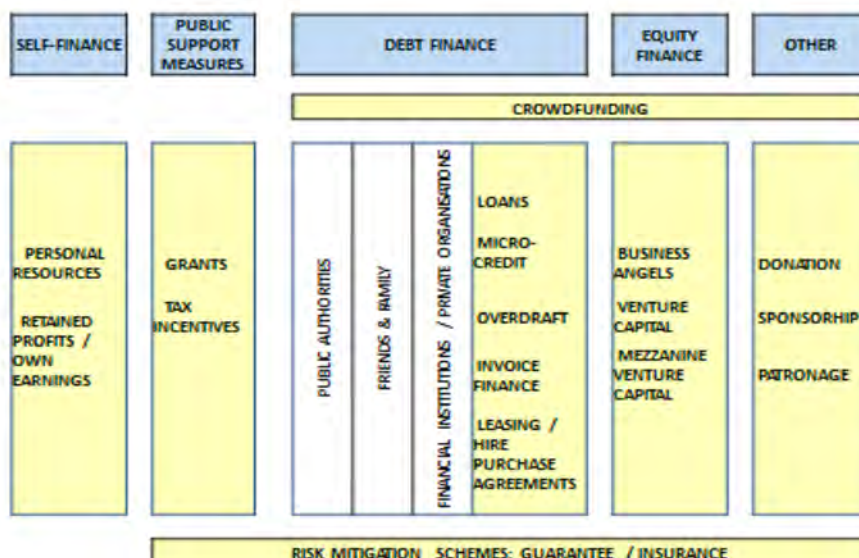
2009
Rob Pickard: Funding the Architectural Heritage

Primeri dobrih praks financiranja stavbne dediščine v Evropi in Severni Ameriki

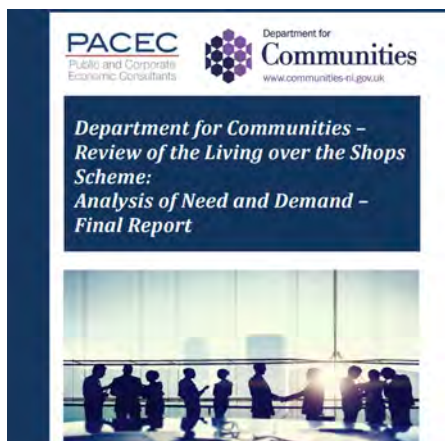
- dodatno financiranje v obliki ustanov, dobrodelnih organizacij in skladov
- obnovljivi finančni skladi
- podporne sheme iz javnih sredstev
- posojilne sheme
- davčni mehanizmi in z njimi povezano sponzorstvo in donatorstvo
- kombinirane finančne strategije

Evropska komisija
Pregled načinov financiranja KKS,
 2015
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f433d9df-deaf-11e5-8fea-01aa75ed71a1>

Living over the Shop Scheme
 Severna Irska
 Historic England Historic High Streets Recovery Scheme

Funding Secured for Historic High Streets Recovery

Published 19 September 2020

From Plymouth to Hexham, 68 historic high streets across England have been offered government funding to give them a new lease of life and help them recover from declining footfall and the impact of the COVID-19 pandemic.

The £95 million government-funded High Streets Heritage Action Zone (HSHAZ) programme, which is delivered by Historic England, will unlock the potential of these high streets, fuelling economic, social and cultural recovery. The lead partners for the schemes (mostly local authorities) are working with Historic England to develop and deliver schemes that will transform and restore disused and dilapidated buildings into new homes, shops, work places and community spaces, restoring local historic character and improving public realm.

Architectural Heritage Fund
 Združeno kraljestvo
<https://ahfund.org.uk/>

Timeline	
1957	Civic Trust founded
1971	Civic Trust survey report to government on BPTs
1972	Council of Europe Committee of Ministers approves the 1975 European Architectural Heritage Year
1976	Foundation of AHF with £500,000 matching funds from UK government
2003	Ian Lush named Chief Executive
2005	Cumulative awards reached: £3.5 M in grants and loans of over £73 M to over 1000 eligible projects
2011	Announcement that AHF will administer a £2 M Challenge Fund to rescue at-risk buildings formed by donations from Andrew Lloyd Weber Fund and English Heritage
2016-2019	Community Enterprise through Heritage Program
2019	Heritage Impact Fund is launched
2019	Transforming Places through Heritage program is launched
2020	AHF joins the Fit for the Future network

Fondation du patrimoine
<https://www.fondation-patrimoine.org/>

Ime objekta	Donacije (€)	Procent	Število dajalcev	Skupni znesek mobiliziran (€)
Kipi Bessay-sur-Allier	6.695 €	98%	5 dajalcev	12.130 €
Stari rele airvault	83.395 €	98%	30 dajalcev	88.395 €
Kapela Notre-Dame-de-la-Rose v Montélimarju	14.758 €	98%	39 dajalcev	39.758 €

ЗАКОН УКРАЇНИ
 Про Український культурний фонд
(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 19, ст. 238)

(Із змінами, внесеними згідно із Законами № 2481-III від 03.07.2018, ВВР, 2018, № 36, ст. 274 № 2244-V від 04.03.2020 № 652-IX від 16.06.2020)

Цей Закон визначає правові, організаційні, фінансові засади діяльності Українського культурного фонду, метою створення якого є сприяння розвитку культури та мистецтва України, забезпечення сприятливих умов для розвитку інтелектуального та духовного потенціалу особистості і суспільства, широкого доступу громадян до національного культурного надбання, підтримки культурного розвитку та інтеграції української культури у світовий культурний простір.

Розділ I
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Статус Українського культурного фонду

- Український культурний фонд є бюджетною установою, що виконує передбачені цим Законом спеціальні функції щодо сприяння національно-культурному розвитку України. Діяльність Українського культурного фонду спрямовується та координується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах культури та мистецтва.
- Український культурний фонд є юридичною особою публічного права, має відокремлене майно, яке є об'єктом права державної власності і перебуває в оперативному управлінні Українського культурного фонду.

Український культурний фонд має самостійний баланс, свій печаток і штамп.

Український культурний фонд є неприбутковою організацією, особливості створення, діяльності, припинення та правового статусу якої визначаються з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом.

(Частина другою статті 1 доповнено абзацом третім згідно із Законом № 2481-III від 03.07.2018)

- У своїй діяльності Український культурний фонд керується Конституцією України та законодавством України і діє на підставі Положення про Український культурний фонд, яке затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах культури та мистецтва.
- Місцемнаходження Українського культурного фонду - місто Київ.

Ukrajinska kulturna ustanova, 2017
<https://ucf.in.ua/en/p/about>

UKRAINIAN CULTURAL FOUNDATION

Culture and Creativity for Understanding and Development

The Ukrainian Cultural Foundation Strategy
2019-2021

In kje je Slovenija?

Neuspehi

Sklad za upravljanje kulturnih spomenikov v javni (državni) lasti – predlog 1993
 Finančni mehanizmi Zakona o varstvu kulturne dediščine 2008 – kaj je uveljavljeno v praksi in kaj ni

Poskusi uveljavljanja

- financiranje iz evropskih virov v smislu kombiniranih finančnih strategij
- davčnih olajšav za zasebna vlaganja v obnovo kulturne dediščine
- dela turističnih taks, namenjenega ohranjanju kulturne dediščine v turističnih destinacijah

Rešitev?

Priprava in sprejem pravne podlage za dopolnilno financiranje (spodbujanje financiranja iz nejavnih virov)

SVET EVROPE

Council of Europe Committee of Ministers (1976): *Resolution (76) 28 concerning the adaptation of laws and regulations to the requirements of integrated conservation of the architectural heritage*, <https://rm.coe.int/native/09000016804d21d6>.

Council of Europe Committee of Ministers (1991): *Recommendation No. R (91) 6 on measures, likely to promote the funding of the conservation of the architectural heritage*, <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804bde8d>.

Council of Europe (1991): *Funding the Architectural Heritage. Council of Europe in collaboration with the Association of Italian Savings Banks and National Centre of French Savings Banks*.

Financiranje stavbne dediščine: poročilo, ki ga je pripravila skupina strokovnjakov Sveta Evrope, (Vestnik, št. 14, 1996). Ljubljana: Uprava RS za kulturno dediščino. Uvod: Jelka Pirkovič, dodatek: Priporočilo Odbora ministrov državam članicam o ukrepih, ki naj bi podpirali financiranje varstva stavbne dediščine (1991).

Committee on Culture, Science and Education (Parliamentary Assembly of the Council of Europe, 2003): *Tax incentives for cultural heritage conservation*, <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewHTML.asp?FileID=10311&lang=EN>.

Robert Pickard (2009): *Funding the Architectural Heritage: a Guide to Policies and Examples*. Council of Europe, <https://book.coe.int/en/cultural-heritage/4242-funding-the-architectural-heritage-a-guide-to-policies-and-examples.html>.

EVROPSKA UNIJA

The Council of the European Union (2014): *Conclusions on cultural heritage as a strategic resource for a sustainable Europe*, https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/142705.pdf.

Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture (European Commission, 2016): *Towards more efficient financial ecosystems. Innovative instruments to facilitate access to finance for the cultural and creative sectors (CCS): Good practice report*, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f433d9df-deaf-11e5-8fea-01aa75ed71a1>.

European Court of Auditors, *Special report (2020): EU investments in cultural sites: a topic that deserves more focus and coordination*, <https://www.eca.europa.eu/en/Pages/DocItem.aspx?did=53376>.

European Commission (2021): *Background paper and selected good practice. Workshop on complementary funding for cultural heritage*, <https://ec.europa.eu/culture/document/background-paper-and-selected-good-practices-march-2021>.

Matej SLAPAR
župan občine Kamnik

Lokalna skupnost med varovanjem in razvojem mestnih središč - primer Kamnika

Lokalna skupnost med varovanjem in razvojem mestnih središč - primer Kamnika

Občina Kamnik

OBČINA KAMNIK

MATEJ SLAPAR, ŽUPAN

Državni svet RS, 14. 2. 2022

občina Kamnik - bogata z dediščino

Občina Kamnik

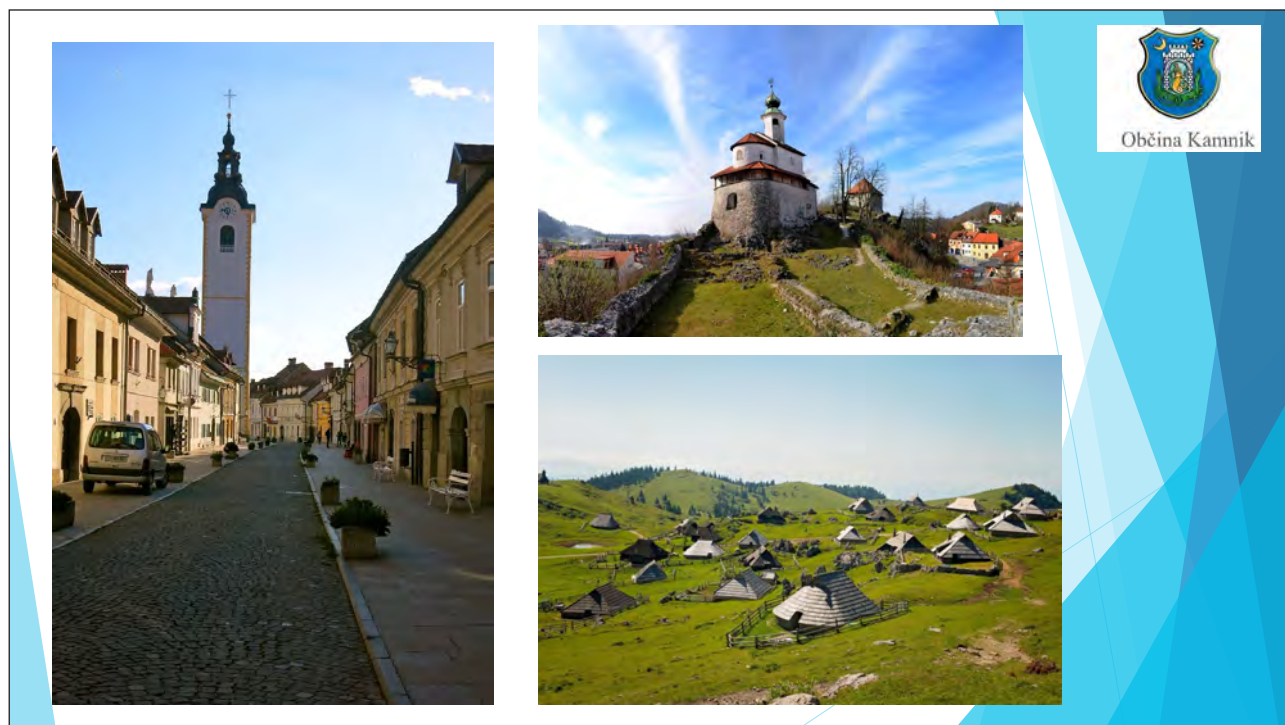
▶ KULTURNA DEDIŠČINA

- ▶ Mali grad
- ▶ Šutna
- ▶ dvorec Zaprice
- ▶ Samostan Mekinje
- ▶ Plečnik na Kamniškem
- ▶ Frančiškanski samostan
- ▶ Dnevi narodnih noš
- ▶ ...

▶ NARAVNA DEDIŠČINA

- ▶ Velika planina
- ▶ dolina Kamniške Bistrice (izviri, slapovi, kanjoni ...)
- ▶ okoliški hribi
- ▶ naravni Zdravilni gaj Tunjice
- ▶ termalna voda
- ▶ ...

Občina Kamnik

IZZIVI MESTNIH SREDIŠČ

- ▶ Kupna moč se je preselila na obrobje - v trgovska središča in tudi na splet ... Pomanjkanje dobre ponudbe v mestnih jedrih → pomanjkanje povpraševanja → zapiranje trgovin/lokalov → manjši obisk → lokali se spreminjajo v stanovanja, ker je možna višja najemnina ...
  - ▶ Prepoved predelave lokalov v stanovanja ...
  - ▶ Ohranjanje upravnih storitev v mestnih jedrih (banka, občina, UE, pošta ...)
  - ▶ Omogočena dostopnost (parkirišč, JPP - lokalni organizirani prevozi, postajališča za kolesa - urejene kolesarske poti, kolesarnice ...)
  - ▶ Subvencioniranje najemnin in spodbujanje ciljne ponudbe (prehrana, lokalna kulinarika, butična ponudba ...) s subvencijami
- ▶ Propadajoči objekti, energetske neučinkovite stavbe, relativno zahtevne in cenovno težko dostopne celovite obnove objektov ...
  - ▶ ZVKD predpisuje pogoje → na drugi strani bi morale imeti občine država sredstva, ki bi bila namenjena sofinanciranju takšnih zahtevnih obnov ...
  - ▶ Sredstva EU za celovite prenovne infrastrukture v mestnih jedrih (ceste, trgi, infrastruktura ...)
  - ▶ Strateški odkupi degradiranih območij s strani lokalnih skupnosti (omejena sredstva - nujna pomoč države/EU)
- ▶ Pomanjkanje dogajanja ...
  - ▶ Ustvarjanje dogodkov za različne ciljne skupine, s čimer načrtno povečujemo obisk in pomagamo ponudnikom, da pridejo do novih kupcev ...

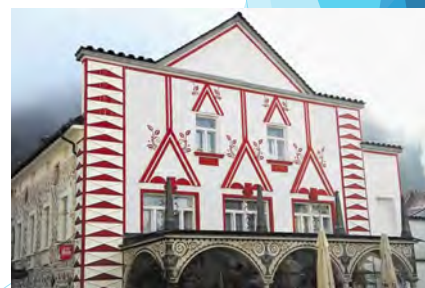
Občina Kamnik

SPOPADANJE Z IZZIVI

Občina Kamnik

- ▶ Postopno obnavljanje in razvijanje mestnega jedra
  - ▶ Odkupi nepremičnin oz. praznih prostorov
  - ▶ Obnova objektov (energetska sanacija stavb)
  - ▶ Privabljanje ponudnikov v mesta (storitve, kreativne industrije ...)
- ▶ Revitalizacija degradiranih urbanih površin
  - ▶ industrijskih površin
  - ▶ stranskih ulic in trgov
- ▶ Obnovljena mesta bolj privlačna za mlajše generacije in turiste
  - ▶ Bogatejša turistična ponudba (oživljanje zgodovinsko pomembnih vsebin - rovi, zgodbe, dediščina ..)

POSKUSI OŽIVLJANJA MESTNEGA JEDRA OBČINE KAMNIK

Občina Kamnik

- ▶ Prireditve, festivali in drugi dogodki
  - ▶ Dnevi narodnih noš in oblačilne dediščine
  - ▶ Festival Kamfest
  - ▶ Kul petki
  - ▶ Koncerti, prireditve, razstave, drsališče ...
- ▶ Podpora uporabnikom poslovnih prostorov
  - ▶ Subvencioniranje najemnin poslovnih prostorov
  - ▶ Izobraževanja ponudnikov v mestnem jedru, povezovanje in izmenjava izkušenj, skupna promocija
  - ▶ Skupna valuta „Maistrov desetak“
- ▶ Podpora lastnikom objektov
  - ▶ Subvencioniranje obnov spomeniško zaščitenih objektov
  - ▶ Brezplačne parkirne dovolilnice
  - ▶ Oddajanje mestnih javnih površin po ugodnih cenah ...

Maistrov desetak

